

**T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM
DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**8.SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE
SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS
BİLİNCİNİN GELİŞTİRİLMESİ (EFSANELER
ÖRNEĞİ)**

Hazırlayan

ASİYE YILDIZ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Münire Meral YAĞÇI TURAN

Diyarbakır-2024

**T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**8.SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE
SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS
BİLİNCİNİN GELİŞTİRİLMESİ (EFSANELER
ÖRNEĞİ)**

Hazırlayan

Asiye YILDIZ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Münire Meral YAĞÇI TURAN

Diyarbakır-2024

BİLDİRİM

Tezimin içerdığı yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Asiye YILDIZ

16/01/2024

Tezimi Okuyamayacak Olan Kardeşim Tarık'ın Anısına

ÖNSÖZ

Her toplumun geçmiş ile bugün arasında bağlantı kurduğu kültürel mirasları vardır. Bu miraslar toplumun değerlerini, inançlarını ve tarihini yansıtan birer hazinedir. Efsaneler de kültürümüzün en renkli hazinelerinden biridir. İçinde bulunduğu topluma göre şekillenen efsaneler, kültürel mirasımızın canlı kalmasını sağlamaktadır. Bu miraslarımızı koruyup geleceğe taşımak yalnızca genç nesillerin değil, aynı zamanda biz yetişkinlerin de sorumluluğundadır. Ne yazık ki günümüz çocukları kendi değerlerini, geçmişini, atalarının ürettikleri birçok şeyden habersiz büyümektedir. Yaşadığımız teknoloji çağının faydaları olduğu kadar, zararları da her geçen gün biraz daha ortaya çıkmaktadır. Çocuklara televizyon veya internet aracılığıyla gösterilen karakterlerin olumsuz davranışları ilgi çekici, eğlenceli gösterilmektedir. Bu davranışlar çocuklara ve gençlere cazip gelebilmektedir. Bu durumda kültürden, bilimden, tarihten uzaklaşabilmektedirler. Bu bağlamda, somut olmayan kültürel miras unsurlarından olan efsanelerin önemini görsel sanatlar dersinde ortaya çıkarmak, çocukların efsanelerle ilgili bilgi değişimini ortaya koymak ve çocukların kültürel mirasın önemine yönelik farkındalık kazanımlarına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Araştırma süreci boyunca tez çalışmamın her aşamasında bana her türlü desteği sağlayan, her konuda danışabildiğim, değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Münire Meral YAĞÇI TURAN'a sonsuz teşekkür ediyorum. Lisans ve lisansüstü eğitimimde önemli katkıları olan kıymetli hocam Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ'a teşekkürlerimi sunuyorum. İlk günden beri bana inanan ve bu çalışma için cesaretlendiren değerli hocam Doç. Dr. Abdulsemet AYDIN'a sonsuz teşekkür ediyorum. Manevi desteğini hissettiğim kıymetli hocam Doç. Dr. Barış AYDIN'a teşekkürlerimi sunuyorum. Değerli hocam Öğretim Görevlisi Rabiha ARSLAN YILDIRIM'a teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca her daim bana destek olan, her konuda yanımda olan değerli ailemin her bireyine sonsuz teşekkür ediyorum. Başta sevgili Rojda KUT olmak üzere tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ediyorum.

Asiye YILDIZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ	3
İÇİNDEKİLER.....	4
ÖZET	6
ABSTRACT	8
TABLolar LİSTESİ	10
RESİMLER LİSTESİ	12
KISALTMALAR LİSTESİ	13
1. GİRİŞ.....	1
1.1.Araştırmanın Problemi	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	3
1.3.Araştırmanın Önemi	3
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.5.Araştırmanın Varsayımları	4
1.6.TANIMLAR.....	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1.Kavram Olarak Kültür	6
2.2.Kültürel Miras	8
2.3.Somut Kültürel Miras	9
2.4. Somut Olmayan Kültürel Miras	10
2.5.Türkiye'nin Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları Listesi	10
2.6.Türkiye'nin Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ndeki Bazı Unsurlar.....	11
2.6.1.Meddahlık	11
2.6.2.Mevlevi Semâ Töreni.....	12
2.6.3.Ebru: Geleneksel Türk Kâğıt Sanatı	13
2.6.4.Karagöz	14
2.6.5.Geleneksel Sohbet Toplantıları	14
2.6.6.Türk Kahvesi.....	15
2.6.7.Efsane.....	16
2.7.ARAŞTIRMADA YER ALAN EFSANELER.....	18
2.7.1.Şahmeran Efsanesi	18
2.7.2. Zümrüdüanka Kuşu -Simurg-Phonix	20
2.7.3.Kız Kulesi Efsanesi	22
2.7.4.Peribacaları Efsanesi	23
2.7.5. Ağrı Dağı Efsanesi	25
2.7.6.Lokman Hekim Efsanesi	26
2.8.SANAT EĞİTİMİ.....	27
2.8.1.Çocuğun Sanatsal Gelişim Dönemleri	29
2.8.2.Karalama Dönemi (2-4 Yaş).....	29
2.8.3.Şema Dönemi (4-7 Yaş).....	29
2.8.4.Şematik Dönem (7-9 Yaş)	30
2.8.5.Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 Yaş).....	30
2.8.6.Görünürde Doğacılık Dönemi (12-14 yaş)	30
2.8.7. İlgili Araştırmalar.....	31

3.YÖNTEM	35
3.1.Araştırmanın Modeli	35
3.2.Çalışma Grubu.....	36
3.3.Verilerin Toplanma Süreci	36
3.4.Veri toplama araçları	37
3.4.1.Günlük Ders Planı, Ön resim-Son Resim Uygulama ve Değerlendirme	37
3.4.2. Ön Resim ve Son Resimlere Verilen İsimlerin İçerik Analizi	39
3.4.3.Görüşme	39
3.4.4. Doküman ve Görsel-İşitsel Materyaller	40
3.4.5.Ses kayıtları.....	40
3.4.6.Verilerin Analizi	40
4. BULGULAR.....	42
4.1. Efsane Konulu Ön Resim-Son Resimlerden Elde Edilen Bulgular	42
4.2. Öğrencilerin Ön Resim-Son Resimlere Verdikleri İsimlendirmelerden Elde Edilen Bulgular	53
4.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formundan Elde Edilen Bulgular	59
5.TARTIŞMA.....	72
5.1.Efsane Konulu Ön Resim-Son Resimlerden Elde Edilen Bulgulara Dayalı Tartışma	72
5.2. Öğrencilerin Ön Resim-Son Resimlere Verdikleri İsimlendirmelerden Elde Edilen Bulgulara Dayalı Tartışma	77
5.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formundan Elde Edilen Bulgulara Dayalı Tartışma	80
6.SONUÇ VE ÖNERİLER	95
6.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	95
6.1.1.Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	95
6.1.2.İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	96
7.KAYNAKLAR.....	97

ÖZET

8.Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Somut Olmayan Kültürel Miras Bilincinin Geliştirilmesi (Efsaneler Örneği)

Bu çalışmanın amacı, görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin efsaneler örneği ile geliştirilmesidir. Bu amaçla 8.sınıf görsel sanatlar dersinde öğrencilerin somut olmayan kültürel miras unsurlarından efsanelere yönelik bilgileri incelenmiştir.

Araştırma, 2022-2023 eğitim öğretim yılı birinci döneminde Diyarbakır ili Sur ilçesinde random yöntemiyle seçilen Cemil Özgür Ortaokulunda yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu bu okulda öğrenim gören 12-14 yaş aralığında bulunan 30 öğrenci ile oluşmaktadır. Araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemi birlikte kullanılmış olup karma desen oluşturulmuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden ise durum (vaka) çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın amacına yönelik veri elde etmek için veri toplama yöntemlerinden tek gruplu ön resim- son resim uygulamaları, gözlem, yarı yapılandırılmış görüşme, doküman, görsel işitsel materyaller kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır.

Ön resim ve son resimden elde edilen veriler SPSS 28.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak frekans, yüzde kullanılmıştır. Kategorik iki bağımlı grup verilerinin arasındaki farkı belirlemek üzere McNemar testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığı %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Ön resim ve son resim arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen eğitim sürecinin sonucunda ön resimde elde edilen başarının son resimde yükseldiği tespit edilmiştir. Efsane konulu ön resim son resimleri arasında şema (efsane konulu şemalar ve öğrencilerin efsane olarak bildiklerini aktardıkları şemalar) aktarımında anlamlı bir fark bulunmuştur. Efsane konulu ön resim son resimlerde anlatımsallık (biçimsel anlatım, imgesel anlatım) bağlamında anlamlı bir fark bulunmuştur. Efsane konulu ön resim son resimlerde renk kullanımı bağlamında anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğrencilerin ön resim-son resimlere verdikleri isimlendirmelerden elde edilen bulguların sonuçlarına göre ön resim ve son resim arasında anlamlı farklar ortaya çıktığı görülmüştür. Görüşme formundan elde edilen veriler incelenip doğal kodlama yapılarak içerik analizi yapılmıştır. Öğrencilerin yarı yapılandırılmış görüşmede elde edilen sonuçlarda detaylı konu anlatımı sonrasında somut olmayan kültürel miras hakkında

derinlemesine bilgi edindiklerini gösteren cevaplar verdikleri görülmüştür. Tüm bu sonuçlar ışığında somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinde görsel sanatlar dersinin önemli olduğu, somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinin öğrencinin yaratıcılığına önemli ölçüde katkısı olduğu söylenebilir. Öğrencilerde bilişsel ve duyuşsal yaratıcılığı ortaya çıkaran bu tür çalışmaların öğrencilerin hayal gücünü geliştirdiği, öğrencilerde kendi kültürüne merak uyandırdığı söylenebilir. Bu sonuçlardan hareketle okullarda somut olmayan kültürel miras unsurlarından sözlü anlatımlardan biri olan efsanelerin öğrencilerin hayal gücünü geliştireceğini, günlük yaşamda çevrelerinde duydukları efsanelere ve değerlerine karşı ilgi ve merak düzeylerine etkileri dikkate alınarak görsel sanatlar dersi kapsamında benzer uygulamaların yapılabileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Somut Olmayan Kültürel Miras, Efsaneler

ABSTRACT

Developing Awareness OF Intangible Cultural Heritage IN THE 8th Grade Visual Arts Lessons (Example Myths)

The aim of this study is to enhance awareness of intangible cultural heritage in visual arts classes through the example of legends. To achieve this goal, the knowledge of 8th-grade students regarding legends, as elements of intangible cultural heritage, has been examined in visual arts classes.

The research was conducted at Cemil Özgür Middle School in Sur district of Diyarbakır province during the first semester of the 2022-2023 academic year, using a random sampling method. The study group consisted of 30 students aged between 12 and 14 who were enrolled in this school. Both qualitative and quantitative research methods were employed, forming a mixed-method design. Among qualitative research methods, the case study design was utilized. Various data collection methods such as single-group pre-test-post-test applications, observation, semi-structured interviews, document analysis, and audio-visual materials were employed to obtain data relevant to the research objectives. Content analysis and descriptive analysis were used in analyzing the collected data.

The data obtained from pre-test and post-test were analyzed using SPSS 28.0 software. Descriptive statistical methods such as frequency and percentage were used for data evaluation. McNemar test was applied to determine the difference between categorical dependent group data. The findings were evaluated at a significance level of 0.05 with a 95% confidence interval. Significant differences were found between pre-test and post-test. It was observed that the success achieved in the pre-test increased in the post-test as a result of the conducted educational process. A significant difference was found in the transfer of schemas (schemas related to legends and schemas conveying what students knew as legends) between pre-test and post-test on the topic of legends. There was a significant difference in expressiveness (formal expression, imagery expression) between pre-test and post-test on the topic of legends. There was a significant difference in the use of color between pre-test and post-test on the topic of legends. According to the results obtained from the naming given by students to the pre-test and post-test images, significant differences between the pre-test and post-test were observed. Data obtained from the interview form were analyzed

using natural coding to conduct content analysis. It was found that students provided responses indicating in-depth knowledge acquisition about intangible cultural heritage after detailed topic explanations in semi-structured interviews. In light of all these results, it can be said that visual arts classes play an important role in developing awareness of intangible cultural heritage, and the development of awareness of intangible cultural heritage significantly contributes to students' creativity. Such studies that stimulate cognitive and affective creativity in students enhance their imagination and foster curiosity about their own culture. Based on these findings, it is recommended that similar practices be carried out within the scope of visual arts classes, considering the effects of legends, one of the oral narratives of intangible cultural heritage, on students' imagination and their levels of interest and curiosity towards the legends and values they hear in their daily lives.

Key Words: Cultural Heritage, Intangible Cultural Heritage, Legends

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No

1. Efsane Konulu Ön Resim-Son Resimlerin İçerik ve Betimsel Analizini Gösterir Tablo	42
2. Efsanelere Ait Şemaların Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	43
3. Şahmeran Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	44
4. Peribacısı Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	44
5. Zümrüdüanka Kuşu Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	45
6. Ağrı Dağı Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	45
7. Lokman Hekim Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	46
8. Kız Kulesi Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	46
9. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemaların Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	46
10. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemalardan Van Gölü Canavarı Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	47
11. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemalardan Çizgi Film Karakterlerinin Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	47
12. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemalardan Korku Film Karakterlerinin Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	47
13. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemalardan Futbolcuların Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	48
14. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemalardan Farklı Kültürlere Ait Efsaneler Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	48
15. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemalardan Diğer Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	49
16. Anlatımsallık Bağlamında Biçimsel Anlatımın Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	49
17. Anlatımsallık Bağlamında İmgesel Anlatımın Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	50
18. Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	50
19. Sarı Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	50
20. Kırmızı Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	51
21. Mavi Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	51
22. Yeşil Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	51
23. Mor Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	52
24. Turuncu Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo ...	52
25. Kahverengi Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	52
26. Siyah Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo	53

27. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ön Resim-Son Resimlere Verdikleri İsmlendirmelerin İçerik Analizini Gösterir Tablo	53
28. Kültürel Miras Kavramından Ne Anlıyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo.....	60
29. Çevrenizde Kültürel Miras Unsurları Var Mı? Bunlara Örnek Verebilir Misiniz?” Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo	60
30. Size Göre Kültürel Değeri Olan Ürünler Nelerdir? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo.....	61
31. Kültürel Miraslarımızın Korunması İçin Toplum Olarak Nasıl Bir Yol İzlemeliyiz?” Sorusuna Verilen Cevaplar Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo	62
32. Somut Olmayan Kültürel Miras Denince Ne Anlıyorsunuz?” Sorusuna Verilen Cevaplar Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo	63
33. Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları Nelerdir? Bunlardan Hangileri Daha Çok Dikkatinizi Çekiyor? Neden?” Sorusuna Verilen Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo	64
34. Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarından Sözlü Anlatım ve Geleneklerden Hangilerini Biliyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo	65
35. Sizce Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarından Hangileri Daha Önemlidir? Neden? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo	66
36. Ülkemizin Sahip Olduğu Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları Hakkında Neler Söylemek İstersiniz? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo	67
37. Efsane Kavramından Ne Anlıyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo	68
38. Yaşadığınız Yere Özgü Bir Destan, Masal, Efsane Var Mı? Varsa Hangileridir?” Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo	69
39. Efsanelerin Kültürümüzdeki Yeri Önemli Midir? Neden Önemlidir, Ya Da Neden Önemli Değildir?” Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo	70

RESİMLER LİSTESİ

Sayfa No

1. Ebuburak TOPARLI, “Şahmeran” 2023, Cam Üzerine Seramik Boya, 30x40 Cm	18
2. Remziye YILDIZ “Şahmeran” Kumaş Üzerine Nakış, 50x70 Cm	19
3. Zümrüdüanka Kuşu Tuval Üzerine Yağlıboya	20
4. Kız Kulesi Üsküdar, İstanbul	22
5. Nevşehir-Göreme Peribacaları.....	23
6. Küçük Ve Büyük Ağrı Dağı.....	25
7. Ö2’nin “Efsane” Konulu Ön Resim Ve Son Resim Çalışmaları	56
8. Ö10’un “Efsane” Konulu Ön Resim Ve Son Resim Çalışmaları	56
9. Ö4’ün “Efsane” Konulu Ön Resim Ve Son Resim Çalışmaları	57
10. Ö17’nin “Efsane” Konulu Ön Resim Ve Son Resim Çalışmaları	58
11. Ö18’in “Efsane” Konulu Ön Resim Ve Son Resim Çalışmaları	58
12. Ö16’nın “Efsane” Konulu Ön Resim Ve Son Resim Çalışmaları	59

KISALTMALAR LİSTESİ

- SOKÜM** : Somut Olmayan Kültürel Miras
- UNESCO** : Birleşmiş Milletler Eğitim Bilimi ve Kültür
- Çev.** : Çeviren

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde; problem durumu, amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıkları, varsayımları ve tanımlar ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

1.1.Araştırmanın Problemi

Kültürel miras, bir toplumun geçmiş nesillerden miras aldığı ve gelecek nesillere aktardığı bir yaşam biçimidir. Kültürel mirasımızın somut ve somut olmayan unsurların korunması, geçmiş tarihimizi anlatan her şeyin gerekli olduğunun bir göstergesidir (Tunçer,2017:5). Kültür, hayatımızı sayısız şekilde zenginleştirirken, çağdaş topluluklar oluşturmaya yardımcı olmaktadır (UNESCO,2003). Kültürünü bilen bir millet, farklı kültürleri daha kolay anlayabilecektir. Bu da o milleti daha aktif ve bilinçli yapacaktır. Yaşadığımız çağda, bilim, teknoloji ve kültürel değişimler hızlı bir şekilde gerçekleşirken, günümüz insanlarını da sürekli bir öğrenme gerekliliği içinde bırakmıştır. Bununla birlikte, eğitimde artık belirli bir zaman dilimine bağlı kalınmadan, sürekli geliştirme ve niteliği iyileştirme arayışı içine gidilmiştir. Bireyleri ihtiyaçları ve becerileri doğrultusunda yetiştiren eğitim sistemi, kültürü bir miras olarak aktararak, bir toplumun varlığını sürdürmesini sağlayabilmektedir (Ünlü,2022:20).

İnsanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar gelen ve hayat boyunca devam edecek olan eğitim, bireylerin davranış ve yaşamlarında istedik değişimler yaratan bir süreçtir. Eğitim, her toplumun çağdaş uygarlığa uyum sağlaması için yapılması gerekli olan en önemli faaliyetlerden biridir. Eğitimin amacı, bir bireyin yeteneklerini ve yaratıcılığını geliştirmek ve kendisini ifade etmesini sağlamaktır (Yağcı Turan, 2017:35). Bireyler yaşamı boyunca becerileri arttırmaya çalışır beceriler arttıkça da davranış değişiklikleri meydana gelir ve bu değişimleri geliştirmiş olurlar. Bu bağlamda eğitim bir taraftan da becerilerin ortaya çıkması ve geliştirilmesi demektir. Bireyin zamanla yeteneklerini geliştirmesi mümkün olmaktadır. Bu durumda da etkili bir eğitim başarılı insan kaynağı sağlamada oldukça önemli bir araç olmaktadır (Özsoy, Alakuş, 2017:36).

İnsan eğitiminin çok önemli yön ve bileşenleri vardır. Bu yüzden, sanat eğitiminin çeşitli alanlardaki eğitimleriyle birlikte hem bireysel hem de toplumsal eğitimin ihtiyaçlarından biri olduğu düşünülmektedir (Yağcı Turan, 2017: 36). İnsan eğitiminin bir başka önemi ve de belki de en dikkat çekenini de kültürel mirası yeni nesillere aktarma

işlevidir. Bu işlevin temel örneği sanat eğitimi olduğu gerçeğidir. Sanat eğitimi felsefe, teknik ve bilim boyunca çeşitli yol ve yöntem aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Eğitimin tarihi, çağlar boyunca kültürlerin nasıl aktarıldığını ve bu sürecin hangi yollarla geliştiğini incelemiştir (Altun, 2012:18). Bu bağlamda görsel sanatlar dersinin kültürel miras bilincinin oluşturulmasında ve geliştirilmesinde etkili bir alan olduğu düşünülmektedir. Geçmiş tarihin daha iyi anlaşılması için kültürel mirasın bilinmesi oldukça önemlidir. Yeni neslin geçmişini öğrenmesi biraz da kültürel mirasın bilinmesiyle mümkün olmuştur. Bu sebeple yeni neslin kültürel miras ilgisini canlı tutmak adına gerçekleştirilecek çalışmalar mutlaka faydalı olacaktır (Gürel,2018:21).

İnsanlık, tarih boyunca kendini hem maddi hem de manevi yönde geliştirmiştir. Bu gelişimlerden ilki, iletişim olmuştur. İletişim yoluyla da sözlü anlatımlar ve edebi ürünler oluşmuştur(Gürel, 2018:1). Sözlü anlatımlar ortak hafızayı aktarmak için kullanılırken, aynı zamanda kültürümüzü canlı tutmada büyük bir önem taşımaktadır ve toplumda günlük rollerini sürdürmektedir. Sözlü anlatımların önemli rollerinden biri de büyüklerimizin anlattıkları hikâyeler ile genç ve çocuklarla etkileşime girerek, toplumsal bileşimi sağlamaktır(UNESCO,2023). Sözlü anlatımlarından biri olan efsaneler, toplum içindeki inanca bağlı konuları sayesinde, insanlarda inanma ihtiyacının var olduğu sürece onlar da varlıklarını koruyabileceklerdir (Önal,2021:74). Bu varlıkları geleceğe taşımak da elbette çocuklarımıza bağlıdır. Saim Sakaoğlu, çocukların efsaneleri daha çabuk kabul gördüklerini, içinde geçen olayları daha çok merak ettiklerini ve bundan dolayı da çok fazla soru sorma isteklerinin doğduğunu ifade eder (Sakaoğlu,2018:34). Soru sorabilen bireyin öğrenmeleri de kolay olmaktadır. Masal ve efsaneler ile büyüyen çocukların hayal dünyaları daha çok gelişmektedir. Kendilerini daha iyi ifade edebilmektedirler. Bu bağlamda, somut olmayan kültürel miras unsurlarından efsanelerin, öğrencilere kültürel miras bilincini geliştirme konusunda önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Değerlerini benimseyen ve içinde bulunduğu toplumu daha iyi tanıyan bireylerin yetişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada 8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilinci geliştirmek amacıyla efsanelere dayalı çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonunda kültürel miras ve efsanelere yönelik bilgilerin öğrencilerdeki değişimini ortaya koyarak alan yazınına katkıda bulunulmaya çalışılmıştır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada 8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde araştırma süreci boyunca aşağıdaki alt amaçlara ulaşılmaya çalışılacaktır.

1. Somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinde görsel sanatlar dersinin önemini ortaya koymak.
2. Görsel sanatlar dersinin kültürel miras bilincini geliştirmede öğrenciye katkı sağlayıp sağlamadığını belirlemek.
3. Somut olmayan kültürel miras unsurlarından olan efsaneler konusunda yapılan çalışmaların ön resim ile son resim uygulamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya çıkarmak. Bu bağlamda:
 - a. Efsane konulu ön resim son resimleri arasında şema (efsane konulu şemalar ve öğrencilerin efsane olarak bildiklerini aktardıkları şemalar) aktarımında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Somut olmayan kültürel miras unsurlarının (Efsaneler) 8.sınıf öğrencilerinin yaratıcılığına katkı sağlayıp sağlamadığını belirlemek. Bu bağlamda:
 - a. Efsane konulu ön resim son resimlerde anlatımsallık (biçimsel anlatım, imgesel anlatım) bağlamında anlamlı bir fark var mıdır?
 - b. Efsane konulu ön resim son resimlerde renk kullanımı bağlamında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3.Araştırmanın Önemi

İçinde yaşadığımız toplumdan kazandığımız bütün yeteneklerimiz, alışkanlıklarımız, atalarımızdan miras kalan hem maddi hem de manevi değerlerin tümü olan kültür, millet kavramının temellerindendir. Bu değerlerimiz başka kuşaklara ve farklı zamanlara aktarılmaz ise “kültür” olma özelliği kazanamaz. Bu değerlerin saklayıp aktarılması ise dile bağlıdır. İçinde bulunduğumuz kültür ve konuştuğumuz dil arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır bunlardan birinin eksikliği diğerinin olmadığı anlamına gelmektedir(Kolaç, 2009: 20).

Deveci, Kültürün norm ve değerlerle bir anlamı olduğuna dikkat çekerek, değerlerin de kültür yoluyla insanlara aşılandığından söz etmektedir. (Deveci, 2009: 2). Bu

bağlamda dil ile anlatılan efsanelerin değerleri başka kuşaklara taşımada önemli bir rol oynadığı yadsınamaz bir gerçekliktir. Somut olmayan kültürel miras unsurlarından olan efsaneler, onu üreten kültürün yansımasıdır. Toplumun inançlarını, değerlerini temsil etmektedir. İnsanlığın zengin kültürel çeşitliliğinin temelini oluşturan unsurlarından biri olan somut olmayan kültürel mirasın korunması, duyarlık oluşturulması, tüm millet ve aynı zamanda kültür için önemlidir (Gürel,2018:7). Kültürel miras unsurlarının korunup yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması ancak bu bilinçte çocuklar yetiştirilmesiyle sağlanabilir.

Günümüzde hızla gelişim ve değişim yaşandığı düşünüldüğünde kültürümüzü ve değerlerimizi koruyup yaşatmak oldukça güçleşmiştir durumdadır. Bir millet olmanın başat şartlarından birincisi milli kültür, ardından halk kültürü, kültürel miras ve yine bu mirasları gelecek nesillere taşıyacak olan dil gelmektedir (Kolaç, 2009: 20-21)

Çalışmanın amacı, somut olmayan kültürel miras bilincinin 8.sınıf görsel sanatlar dersinde geliştirilmesi amacıyla, somut olmayan kültürel miras unsurlarından efsanelerin görsel sanatlar dersinde kullanımının öğrencilerin resim çalışmalarına etkisini ortaya koymaktır. Öğrencilerin bu unsurlara yönelik ilgilerini ölçmek ve etkinlikler yoluyla öğrencilerin içinde bulunduğu toplumun milli değerlere yönelik farkındalığı kazanmaları önemli görülmüştür. Bu amaçla yapılacak çalışmanın milli değerleri aktarmada görsel sanatlar dersinin katkısını ortaya koymak açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

1. Araştırmanın çalışma grubu Diyarbakır'ın Sur ilçesine bağlı Cemil Özgür Ortaokulunda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinden 30 kişi ile sınırlıdır.
2. Araştırma, 2022-2023 eğitim öğretim yılı içerisinde 8.sınıf görsel sanatlar dersi ile sınırlıdır.
3. Verilerin toplanması beş hafta ile sınırlandırılmıştır.

1.5.Araştırmanın Varsayımları

1. Öğrencilerin yarı yapılandırılmış görüşmede sorulara samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.
2. Elde edilen ve ulaşılan kaynakların konuyu içerdiği varsayılmıştır.

3. Veri toplama araçlarının amaca ulaşmakta yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.6.TANIMLAR

Kültür: “Bir millete şahsiyetini veren, diğer milletler arasındaki farkı tayine yarayan, tarihin seyri içerisinde teşekkül etmiş, o millete mahsus maddi ve manevi değerlerin aheng bütünüdür”(Gürel, 2018: 11).

Kültürel Miras: “İnsani çabanın sonucu olan maddi (somut) veya maddi olmayan (soyut) eserler ile doğal çevredeki insani faaliyetlerin sonucu olan eserler” (Yeşilbursa,2011:10).

Somut Olmayan Kültürel Miras: “Toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar.” (URL-1, 2022).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Kavram Olarak Kültür

Çok uzun ve ilginç bir geçmişe sahip olan kültür sözcüğü *Cultura* sözünden gelmektedir. Bu sözcük Latince *Colere*, yani ekip biçmek; *Cultura* ise geçmişte, Türkçe'deki "ekin" sözcüğüne karşılık kullanılmaktaydı. Kültür kelimesi birçok dilde çok farklılık göstermeden, benzer şekilde 19. yüzyıla kadar kullanılmıştır. Ancak 19. yüzyılın ortalarında ve 20. yüzyılın başlarında Fransız ve İngilizler uygarlık anlamına gelen (*civilisation*) sözcüğünü kültür sözcüğüne tercih ederek bu sözcüğü kullanmaya başlamışlardır (Güvenç, 1979: 96).

Zamanda ve mekânda bir hayli değişime uğrayan kültür, incelenmesi oldukça zor olan kavramlardan birisidir. Amerikalı antropologlar A.L. Kroeber ve C Kluckhohn, *Kavramların ve Tanımların Eleştirisi* isimli çalışmaları, 19. ve 20. yüzyıllarda kültür kavramlarına getirilen anlamlardan derlenmiştir. Yapılan çalışmaya göre 1871'de Tylor'un yaptığı ilk tanım sonrasında kültür kavramının 164 ayrı tanımı olduğu ortaya çıkmıştır (Gençkaya ve Demirci, 2018: 58). 1952 yılında Kroeber ve Kluckhohn bu tanımların tümünü inceleyerek tek tanıma varmış ve kültürü eserler, sanatlar, inançlar ve toplumun üyesi olan insanlar tarafından kazanılmış ve tüm bunları içine alan bir yapı olarak tanımlamışlardır. Bu da kültürün insanların öğrendiği ürettiği her şey anlamına gelmektedir (Gürel, 2018: 12).

Kültür sözcüğünün farklı dillerde nasıl kullanıldığı ve hangi anlamlara geldiğine bakıldığında ise (Akparlak, 2011: 36) Romalı filozof Cicero bu sözcüğü insan nefsinin terbiyesi anlamına gelen *cultura animi* olarak kullanmıştır. Yine aynı anlama gelen ilkeli davranma, akıl yürütme, ahlaklı olma ve karakter sahibi olmak şeklinde de kullanılmıştır (Oğuz, 2011: 126).

Gerçek adı François Marie Arouet (1694- 1778), olan Voltaire 1789'da patlak veren Fransız İhtilali'nden önce, kültür kelimesini 'insan zekâsının oluşumunu ve gelişimini belirleyen bir unsur' olarak ifade ettiği görülür (Akparlak, 2011: 36). Zamanla bütün Avrupa dillerine yayılan bu sözcük İngiliz Antropolog Edward B. Tylor,1871'de kültür kavramına bilimsel bir içerik kazandırınca bu kavramın önemi daha çok artmış ve bir uğraş alanına dönüşmüştür. Raymond Williams, kültür kavramının birbirinden farklı anlamlarda kullanılmasından dolayı bu kavramı açık bir şekilde tanımlanmasının güç bir iş olduğunu ileri sürmüştür (Williams, 1993: 8).

20. yüzyıl başlarına gelindiğinde ise, kültür çalışmalarında, İranlılar kendi dillerindeki “bilim, hüner, yetenek, edep” anlamlarındaki “*ferheng*” sözcüğünü kullanmayı tercih ederler. Aynı dönemlerde Ziya Gökalp’ın da cultura sözcüğünü iki farklı anlamının olduğu şeklindeki görüşleri ve bunlara karşılık Arapça kökenli hars ve tezhîp sözcüklerinin kullanılabileceğini ileri sürülmüştür(Turan,2014:15). Amiran Kurtkan, Gökalp’in düşüncesiyle birlikte kültürü insanın insan eliyle tesis ve yaratılmış olan çevre olduğunu ifade etmiştir (Cantimur, 1996: 5).

1969’da bir araya gelen UNESCO uzmanları ise kültürü “*Bir insan topluluğunun kendi tarihi tekâmül hususunda sahip olduğu şuur*” olarak tanımlamışlardır. Bu sebep ile insan topluluğu bu tarihi olgunluk bilincine atfen varlığını devam edecek şekilde azim ve gelişim gösterir (Kocataş, 2005: 2-3).

Kültür her şeyden önce tarihsel ve aynı zamanda doğayı kendi fayda ve amaçları için değiştirebilen yegâne varlık olan insanın ürünüdür ve bu ürün insana aittir (Özlem, 2012:163). İçgüdüsel ya da kalıtsal değildir. Her insanın doğduktan sonra yaşayarak kazandığı alışkanlıklardır. İnsanın diğer canlılardan ayıran özelliği de düşünme ve konuşma yeteneğidir. Bu özelliğinden dolayı insan hem doğal çevrede hem de insanların oluşturduğu çevrede yaşama özelliğine sahiptir. İnsan bu ortamda politik ekonomik dini ve entelektüel yapılar içinde doğal çevreyi de kendi egemenliği altına alıp onda da kendine faydalı değişiklikler yapmaktadır (Gümüştekin, 2011: 318).

Birçok alanda farklı tanımları olduğu görülürken kültür tanımını TDK ise; tarihsel toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada ve yeni nesillere aktarmada kullanılan maddi ve manevi tüm araçları kapsadığını belirtir. Bir topluma ya da halka özgü düşünce ve sanat eserlerinin tümünü temsil ettiğini ayrıca, muhakeme, zevk ve eleştirme gibi yeteneklerin öğrenim ve yaşantılar yolu ile geliştirilen biçimi ve bireyin kazandığı bilgi ve tarım gibi ifadeler ile tanımlanmıştır. (Haldan, Pekbak, 2019: 261). Şerafettin Turan, kültür sözcüğünün günümüz Türkçesinde birden fazla başlıkta kullanıldığını yazmıştır. Turan’a göre kültür aynı zamanda tarım alanında ekin ve ürün, tıp alanında ise boğaz kültürü gibi uygun koşullarda bir mikrop türünü üretmek. İlk çağ dönemlerinde yaşayan insanlar tarafından üretilen ve kullanılan nitelikli eşyaların bütünü, belirlenen evreler, çağlar, neolitik kültür gibi belli alanlarda edinilen geniş bilgi olarak kullanılabilmektedir(Turan, 1990: 12).

Kültür insanların bir arada kolayca yaşamasını sağlayan en önemli etkenlerden biri olmuştur. İnsanlar arası etkileşimle sahip olunan bilgilerin paylaşımı kültürün öğrenilerek süreklilik kazanmasını sağlar. Ayrıca her ülkenin her toplumun kendine has kültürü vardır ve insanlar kendi kültürünü öğrenip, o kültürde yaşamaya devam etmiştir. Bundan dolayı her toplumun kültürü ile kültür anlayışı farklıdır (Haldan, Pekbak, 2019: 262). Görüldüğü üzere, tek bir tanımı olmayan kültürün çok farklı alanları da mevcuttur. Örneğin misafir ağırlama, düğün, bayramlaşma, mutfak gibi birçok kültür ögesi Türkiye'nin genelinde benzerlikler gösterse de bazı bölgelerde farklılıklara rastlanmaktadır.

2.2.Kültürel Miras

Kültürel mirasın birçok tanımı yapılmıştır. Kültürel miras insanın sadece maddi değerleri değil ayrıca gelenek ve değerler gibi tarihin ilk dönemlerinden günümüze taşınmış varlıklarımızdır(Alkhatib,2022:11).Kültürel miras yalnızca arkeolojik araştırmalar sonucunda ortaya çıkan konak, anıt ya da kültürel nesneler değildir, aynı zamanda korunması gereken toplumu karakterize eden bellek tutumudur (Tuncer,2017:5). Tarih boyunca var olan medeniyetlerden günümüze ulaşmış ve kendilerinden bir sonraki nesillere miras bıraktığı her türlü verinin toplamıdır. Bir ürünün kültürel miras olması için o ürün nesne veya somut olmasa dahi insanlığa bir anlam ifade etmesi gereklidir (Gürel, 2018: 20). Kültürel miras, toplumun yaratıcılığını ve yaşam tarzını yansıtırken geçmiş ve bugüne bir köprü vazifesini de görmüştür. Geçmişten gelen ve sürekli değişim gösteren değer, inanç, bilginin yansması olarak da gelişmiştir (Köroğlu, Yıldırım, Avcıkurt, 2018: 100-101).

Bu konuda en geniş tanım ise insanın birbirlerinden görüp öğrendiği yaklaşım olmuştur. İnsanlar arasında yüzlerce yıl süren bu etkileşim sonucu ortaya çıkan bu değerlere genel anlamda kültürel miras denilmiştir. Kültürel mirasın geçmişten geleceğe aktarılması ve insanlığın yaşanan savaşlar neticesinde toplumların yakınlaşması ve kalıcı bir barışın yapılandırılması adına uluslararası çalışmalar için pek çok çaba sarf edilmiştir (Akbulut, 2022: 10).

Kültürel mirasın önemi 16 Kasım 1972'de Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü tarafından gündeme getirilmiştir ve 17 Aralık 1975'te yürürlüğe girmiştir. Böylece Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi ile dünyada yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan insanlığın geçmişten getirdiği kültürel veya doğal mirası korumak ve geleceğe aktarmak amacıyla çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Kuruç, 2018: 11).

1983 yılında Türkiye’de bu sözleşmenin bir gereği olarak kendi coğrafyası içinde bulunan birçok doğal ve tarihi yapıyı koruyacağını bildirmiştir (Avcı, 2014:22). Ancak kültürel mirasın koruması için kimi zaman sorulan soru: neyin korunacağı olmuştur. Bunun sebebi de bu yapıların bazen çok seçkin dini yapılardan oluşması, bazen de anıtsal mezarlar ya da dönemin işlevsel binaları gibi yapılardan oluşması olmuştur (Kuruç, 2018:12). Tam olarak neyin korunacağı bilinmemiş olsa da her geçen gün kültürel miras unsurlarımıza yenileri eklenmiştir. Kültürel miraslarımıza yönelik çalışmalar yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir.

2.3.Somut Kültürel Miras

Somut kültürel miras; arkeolojik sitler, tarihi binalar veya kültürel değeri olan somut varlıkları içerir. Dünya kültürel mirasını korumak için yapılan sözleşmeye göre oluşmuş olan Dünya Mirası Listesi’nde Türkiye, 15’i kültürel, 2’si karma toplamda 17 kültürel mirasa sahiptir. Bu miraslar şunlardan oluşur:

1. Divriği ulu camii ve Darüşşifası (1985)
2. İstanbul tarihi alanları (1985)
3. Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (1985)
4. Hitit Başkenti, Hattuşa (1986)
5. Nemrut Dağı (1987)
6. Pamukkale Hieropolis(1988)
7. Xanthos- Letoon (1988)
8. Safranbolu Evleri (1994)
9. Truva Antik Kenti (1998)
10. Edirne Selimiye Camii (2011)
11. Çatalhöyük Tarihi Kenti (2012)
12. Bursa Cumalıkızık (2014)
13. Bergama Kültürel Peyzaj Alanı (2014)
14. Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri (2015)
15. Efes Antik Kenti (2015)
16. Ani Harabeleri (2016) (Sağ, 2018: 10).
17. Aslantepe Höyüğü (2021)(URL-2,2024)

Bu miraslarımıza zamanla yenilerinin de eklendiği bilinmektedir. Bu da somut kültürel miraslarımızın bunlarla sınırlı olmadığını göstermektedir.

2.4. Somut Olmayan Kültürel Miras

UNESCO 1972 sözleşmesinden kısa bir süre sonra birçok kültürel çevre tarafından eleştiriyile karşı karşıya kalmıştır. Bu eleştiriler, somut olmayan kültürel mirasın da somut kültürel mirasın yanında korunması gereken bir miras olduğu ve bu mirasın kuşaktan kuşağa aktarılan gelenek, görerek ve öğrenilen ortamlarda somut olmayan bu mirasların da korunması gerektiğinin kabul edilmesi idi. 1989’ da UNESCO Genel Konferansı’nda Popüler ve Geleneksel Kültürün Korunması Tavsiye Kararı da bu anlamda bir milat olmuştur (Oğuz, 2008: 1). Böylece UNESCO tarafından 2003 yılında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi yürürlüğe girmiştir (Özünel,2019:40). Sözleşmenin önemli unsurlarının başında gelen küreselleşme ve sanayileşmeyle birlikte ulusların kendi kültürel değerlerini kaybedeceğine yönelik endişe olmuştur. Bu da dünyadaki çeşitliliği yok etme tehlikesi demek olmaktadır (Dinç, 2021: 8). 2006 yılında ise Türkiye de bu sözleşmeye imza atarak taraf olmuş ve bundan sonraki süreçte Türkiye aktif olarak rol almıştır (Özünel, 2019: 40).

UNESCO Sözleşmesi’nde Somut olmayan kültürel mirasın daha iyi anlaşılması için mevcut listeyi beş kategoriye ayırmıştır. Birinci kategoride ele alınan somut olmayan miraslar atasözleri, bilmece, masallar, efsaneler, şiirler ve şarkı gibi sözlü geleneklerdir. İkinci kategoride, performans sanatları yani geleneksel dans, müzik pandomim, tiyatro gibi sanatsal etkinlikler olarak ele alınmıştır. Üçüncü kategoride sosyal faaliyetler olan ritüeller ve festival, burada toplum tarafından paylaşılan aktivitelerdir. Dördüncü kategoride doğa ve evren ile ilgili uygulamalar olan geleneksel mimari, tarım, mutfak kültürü gibi toplulukların dil, maneviyat ya da bu toplulukların dünya görüşlerine değinilmiştir. Beşinci ve son kategoride ise seramikten mücevher işçiliğine, nakıştan kumaş üretimine kadar her türlü insan, bilgi ve becerinin bulunduğu geleneksel el sanatları işçiliği ele alınmıştır (Keskin, Girgin, 2021: 217).

2.5. Türkiye’nin Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları Listesi

UNESCO’nun Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesi 2003 yılında yürürlüğe girmiştir ve 2008 yılında yayınlanmıştır. Sözleşmenin 16. maddesinde geçen insanlığın somut olmayan kültürel miras görünürlüğün artırması ve korunmasının önemine dikkat çekilmiştir. Bunların yanı sıra kültürel çeşitliliğe saygı gösterilmesine de önem verilmiştir. (Aral, 2018: 319). UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi (SOKÜM) Türkiye’de Aralık 2019’da toplamda 18 Somut Olmayan Kültürel Miras unsuru bulunurken

bu listeye 2020’de iki unsur daha eklenmiştir. Bu yönüyle Türkiye UNESCO’ya en çok unsur kaydettiren önemli ülkeler arasında yer almaktadır. Somut olmayan kültürel miras listesinde bulunan unsurlar şunlardır:

Meddahlık Geleneği, Mevlevi Sema Törenleri 2008’de (Dinç, 2021:17), Aşıklık Geleneği ve Karagöz 2009’da listeye eklenirken (Keskin, Girgin, 2021: 218) Geleneksel Sohbet Toplantıları, Kırk Pınar Yağlı Güreşler ve Alevi Bektaşî töreni olan Semah Toplantıları 2010’da(Dinç, 2021:17). 2011’de Tören Keşkeği, “bu gelenek düğün, hayır ve bayramlarda imece usulü halk arasında paylaşıma dayalı bir yemek ritüelidir” (Keskin, Girgin, 2021: 218-219). 2012’de Mesir Macunu festivali (Dinç 2021: 17). Bu gelenek de Manisa il merkezinde neredeyse yarım asırdan beri süren yiyeceklere şifa vermesi dileğiyle Sultan cami minaresinden halka macun dağıtılarak gerçekleştirilen bir gelenektir (Keskin, Girgin, 2021:219).

2013’ten itibaren listeye yeni kültür unsurları girmiştir. Bunlar sırasıyla, Türk Kahvesi Kültürü ve Geleneği ile Türk Kâğıt süslemesi olan Ebru Sanatı, 2014’te listeye girdi. Çini Ustalıği Sanatı, 2016’da İnce Ekmek Yapma ve Paylaşma Kültürü ve Nevruz bayramı 2017’de, Çok Uluslu Bahar Kutlaması Olan Hıdrellez, (Dinç, 2021:17) Listeye 2017 yılında acil koruma gerektiren Türkiye’nin Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine Isık Dili de dâhil edilmiştir. 2018’de, Türkiye, Azerbaycan ve Kazakistan ortak mirası olan Dede Korkut Destanı (Keskin, Girgin, 2021:219) ve geleneksel Türk Okçuluğu 2019’da listeye alınmıştır. Böylece Türkiye bu süreçte listeye 18 unsur ile girerek, listede en fazla unsura sahip olan 5 ülkeden biri olmuştur. 2020 yılına gelindiğinde Paris’te çevrimiçi olarak düzenlenen 15. Hükümetler arası Komite Toplantısı’nda UNESCO SOKÜM Temsili Listesine Türkiye’den Mangala ve Minyatür de eklenmiştir (Dinç, 2021:17).

2.6.Türkiye’nin Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi’ndeki Bazı Unsurlar

2.6.1.Meddahlık

Meddah kelimesinin kökeni Arapça “medh”den gelmektedir. Metheden kökünden gelen bu kelimenin terim anlamı ise, övmek anlamına gelen medaha fiilinden yola çıkarak Aristo’nun tragedya terimine karşı kullanılmıştır (Kartal, 2017: 12).Bu kelimenin anlamında zamanla bir genişleme meydana gelerek halk hikâyecisi anlamına gelen mukallit anlamında kullanılmıştır (Tülücü, 2005:2). Meddah günümüze kadar gelen en eski dramatik sanatlardan biri olmuştur.

Arıoğlu, kökenini Şaman, yani büyüsel olan sağaltım törenlerinde aramak gerektiğini dile getirir (Arıoğlu, 2011: 44). İslamiyet'in ilk dönemlerinde Hz. Muhammed ve din adamlarına menkıbeler düzenleyenlere de meddah denilmiştir. Meddahlık zamanla bazı değişimler yaşamış ve 14. yüzyıl başlarından itibaren kahramanlık ile ilgili menkıbeler okuyan şahıslara da meddah denilmeye başlanmıştır (İto, 2012:6). Zamanla tek kişinin yaşadığı olayları mizahi bir şekilde anlatan ve dramatize edenlere de meddah, denilmiştir. Meddahlar zamanla sarayda, kasabada, şehirlerde, ramazan gecelerinde, sünnetlerde ve kahvehanelerde boy göstermiştir (Oğuz, 2008: 67).

Osmanlı saraylarındaki ilk meddahlardan söz eden Evliya Çelebi, Yıldırım Beyazıt döneminde var olan Kör Hasan'ı anmıştır. Yine bu dönemin birçok Meddahı olmuştur bunlar arasında bilinen isimler ise Ahmedî, Yusufî ve Hacı Sadi gibi kişiler, dönemin önemli meddahları arasında olmuştur. Osmanlı saraylarındaki bu meddahlardan sonra da birçok bilinen meddahlar olmuştur (Aydın, 2019: 3-4).

Meddahlar oyunlarını sergilerken bir baston ve mendil dışında çok da bir aksesuara ihtiyaç duymazlarmış. Meddah için oyununu sergilemek için bazen bir baston yeterli olurmuş ve bu bastonu at, eşek gibi hayvanları taklit etmek için de kullanmışlardır. Meddahlar mendili de yine sesini değiştirmek ya da kadın taklidi yapmak için eşarp yerine kullanmışlardır. Böylece sahneyi birkaç basit aksesuar ile doldurmuşlar(Oğuz, 2008: 67). Son dönemlerde unutulmaya başlanan meddahlık geleneği Türkiye'nin(UNESCO) Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesine katılmasıyla meddahlık da UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine resmen dâhil olmuştur(Aydın,2019:5).

2.6.2.Mevlevî Semâ Töreni

Mevlâna Celaleddin-i Rumi öldükten sonra oğlu Sultan Veled tarafında Mevlevîlik kurulur. Bu tarikat Osmanlı coğrafyasında varlığını sürdürmüş olan pek çok tarikat içindeki en büyük tarikatların başında gelmiştir(Gürel, 2018:28). Mevlâna Celaleddin-i Rumi ölümünden sonra Sema etmek tarikatın sembolü haline gelir. Sema gösterileri zamanla Mevlevîlerde tören haline gelmiştir. Bazı kaynaklar Tebrizli Şems ortadan kaybolunca Mevlâna kendisine halef olarak seçtiği Kuyumcu Selahattin'in dükkânının önünden geçerken duyduğu çekiç darbeleri ile adeta aşka gelip sema etmiş olduğunu da söylenmiştir (Oğuz, 2008: 71).

Mevleviliğin önemli unsuru olan Sema töreninde Sufi Allah'a olan aşkını göstererek ibadetini gerçekleştirir. Bu ibadet Mevlâna zamanında belli bir düzende değilmiş. Ancak sonrasında müritleri tarafından bazı kurallara bağlanmıştır (Uysal, 2016:1). Sema ibadeti semahane denilen yerde ve belli kurallara bağlı olmuştur. Sema yapılan yerde yerin daireselliği evreni temsil eder. Şeyhin oturduğu kırmızı post Mevlâna makamını temsil eder. Mevlana'nın güneş batarken vefat etmesinden dolayı postun renginin kırmızı olmasının, sebebi ise vuslatı temsili olan renk olmasıdır. Mevleviliğe yeni girenin postu siyah olur. Siyah renksizliği yani tüm renklerin bütünlüğünü temsil eder (Oğuz, 2008: 71).

Semazenler sikkeleri, nefislerinin mezar taşlarını temsil ederken, tennureler de nefislerinin mezarını temsil eder. Semazen sema ibadeti yaptığındaki Allah aşkıyla kendinden geçer. Semazen Allah'a yönelerek, onun aşkıyla kendi nefsini köreltir (Uysal, 2016: 1). Semazen sağ elini gökyüzüne dönük olarak Allah'tan aldığını yere bakan sol eli ile halka dağıtır (Oğuz, 2008: 71). Böylece semazen Allah'a hizmet etmek için yaşamaya başlar (Uysal, 2016: 1).

Mevlevi Sema Töreni 2005 yılında UNESCO'nun İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası başyapıtları arasına yer alır. 2008 yılında ise UNESCO'nun İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne girmiştir. Bunun dışında 2007 yılı UNESCO tarafından Mevlâna yılı ilan edilmiştir (Gürel, 2018:28). Varlığını hâlâ koruyabilen semazen gösterileri günümüzde de devam etmektedir.

2.6.3.Ebru: Geleneksel Türk Kâğıt Sanatı

Ebru Sanatı Türkistan bölgesinde ortaya çıkarak İran'a, oradan Anadolu'ya geçtiği düşünülür (Gürel, 2018: 34). Araştırmacı V. Minorsky; Türkler tarafından asırlardır sürdürülen bu sanatın bir Türk icadı olduğu söylemiştir (Begiç, 2015: 589-590).

Ebru Farsçada ab-ru yani suyun yüzü anlamındaki isimle kullanılmıştır. Çağatayca'da dalgalı damarlı kâğıt, kumaş anlamındaki isim kullanılırken, Avrupa'da ise ebruya mermer kâğıdı ismi verilmiştir. Ebru kire ya da ona benzeyen maddeler ile suyun kıvamını yoğunlaştırılarak hazırlanan sıvının üzerine at kılı ve gül dalından yapılmış fırça ile elde edilmiştir. Boyayı suyun yüzüne serperek ortaya çıkan desenlerden oluşur (Yücel, 2018: 3).

Ebru geleneğinin yaşatılması için günümüzde ulusal ve uluslararası birçok çalışma düzenlenmektedir. Ebru sanatı 2014 yılında İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne girmiştir. Bunun dışında Ebru sanatının önemli isimlerinden Fuat Başar, yaşayan insan hazinesi ilan edilmiştir (Gürel, 2018: 28).

2.6.4.Karagöz

Karagöz oyununun kaynağı için birçok görüş öne sürülür. Ancak bunlar arasında en fazla kabul gören şöyledir: Orhan Gazi dönemi Bursa'da inşası süren bir caminin çalışanları, arasında bulunan demirci ve duvarcı olan Hacivat ve Karagöz isimli kişiler kendi aralarında geçen bazı konuşmaları oldukça komikmiş. Bundan dolayı öteki işçiler bir türlü kendilerini işlerine verememiş ve inşaat işi bir türlü bitmiyormuş. Bunu duyan ve çok kızan padişah ikisinin de öldürülmesini ister. Ancak sonradan çok pişman olur. Bunun üzerine Şeyh Küşteri padişahın üzüntüsünü bir nebze azaltmak için onların deve derisinden tasvirlerini yaparak bir perdenin arkasında seslendirmiştir (Oğuz 2008: 61).

Bu gösteri günümüzde başta ramazan eğlencelerinin vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Genel olarak toplumsal olayları eleştirmek veya tartışmak amacıyla yapılan oyun, bir gülmece türü olarak sergilenmiştir. Karagöz gölge oyununun tiplerleri özellikle korkaklık, cimrilik, kabadayılık, zorbalık, çapkınlık şeklindeki konular hicvedilerek topluma ders verme amacı taşımıştır (Gürel, 2018: 29-30). Gölge Oyununda Karagöz ve Hacivat dışında birçok karakter yer alır. Bunların arasında Zenne, Beberuhi, Tiryaki, Bekçi, Çelebi gibi tiplerler başta gelmektedir (Atasoy, 2018: 54).

16. yüzyıldan beri varlığı devam eden gölge oyunu, günümüzde seyircinin eski ilgisini yitirmesinden kaynaklı Kültür ve Turizm Bakanlığı çeşitli aktiviteler ile tekrar canlandırmaya çalışarak el sanatları sergileri, sempozyumlar, uluslararası Karagöz Kültür festivalleri gibi etkinlikler yapmıştır. Bunun dışında 2009'da Karagöz Gölge Oyunu İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne girmiştir (Gürel, 2018: 30).

2.6.5.Geleneksel Sohbet Toplantıları

Geleneksel Sohbet Toplantıları, Türkiye'nin değişik bölgelerinde kendine özgü özelliklerini içinde barındıran yöre insanın katılım gösterdiği sohbetler olarak nitelendirilir (Akdağ, 2018: 292). Anadolu'da halk arasında genelde yaş olarak büyük insanlar arasında her türlü konu hakkında konuşulan ve eğlenceli zamanların geçirildiği bu sohbetlere

Geleneksel Sohbet Toplantıları adı verilir. Bu toplantılar özellikle kış aylarında yoğun olarak gerçekleştirilmektedir (Gürel, 2018: 30).

Geleneksel Sohbet Toplantıları farklı türleri vardır. Bunlar arasında bazıları şöyledir: Barana: bu sohbet çeşidinin kelime kökeni Farsça Barhana'dan gelir. Konak, han gibi kelimelerin zamanla Barana olarak değişmesiyle oluşmuştur. Yaren sohbetleri Ahilik kültüründen gelir. Sıra Geceleri ise Şanlıurfa'ya özgü bir sohbet kültürüdür. Bunlar dışında birçok bölgenin kendine has sohbet toplantıları vardır (Akdağ, 2018: 295-296). Anadolu'da çok özel bir yeri olan Geleneksel Sohbet Toplantıları UNESCO'nun İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesi'ne 2010 yılında girmiştir (Gürel, 2018: 30). İçinde bulunduğumuz çağın gereği toplumumuzun büyük kısmının çalışma hayatı, sosyal hayattan daha yoğun geçmektedir. Buna rağmen ailelerin bir araya geldiği sohbet toplantıları devam etmektedir.

2.2.6.Türk Kahvesi

Dünya genelinde kabul görülen ve çok uzun sosyal, siyasi bir tarihe sahip olan Türk kahvesi (Karhan, 2021: 151), 16. yüzyıldan bu yana Türk kültüründe de önemli bir yere sahip olmuştur. Türk Kahvesi ikramdan önce birçok işlemden geçilmiştir. Bu işlemler sırasıyla kavurma, soğutma, öğütme, pişirme gibi işlemlerden oluşur. Tüm bu işlemlerden sonra ikram edilmektedir (Oğuz, 2008: 211).

Osmanlı Devleti'ne Afrika'dan gelen ve bununla beraber de sosyal, kültürel, iktisadi, siyasi ve gündelik birçok değişikliğe sebep olan Türk kahvesi, Halveti, Kalenderi, Bektaşî gibi birçok tarikatın başlıca içeceği olmuştur. Osmanlı devlet adamlarının adının geçtiği birçok belgede de yer alan kahve, Kanuni döneminde Osmanlı sarayında kahveci başı gibi bir kurum da açıldığı görülmüştür (Karhan, 2021: 152).

Kahvenin birçok çeşidi varken, Türk kahvesi sadece suyu içilip telvesi kalan tek kahve çeşididir. Bu sebeple Türk kahvesi tanecikleri erimediği için fincan çevrilip çıkan şekiller farklı bir şeye benzetilip fala da ayrıca bakılmıştır (Oğuz, 2008: 211). Türk kültürünün önemli bir ritüeli olan kahve falı kahve içildikten sonra fincan kapatılır, dilek tutulur ve fincan ters çevrilir. Böylece telve soğuyunca çıkan şekilleri yorumlayanın gelecek hakkında bilgi verdiğine inanılır (Karhan, 2021: 159).

Türk kültüründe kız isteme töreninde de önemli bir yeri olan kahve, gelin adayının sunduğu tepsiden kahve alındığında, o sırada kızın davranışları da izlenilmiştir (Oğuz 2008:

211). Türkiye bu kültür mirasını korumak için verdiği çabalar neticesinde Türk Kahvesi 2013 yılında UNESCO'nun İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesi'ne girmiştir (Karhan, 2021: 159). Türk kahvesi sosyolojik, siyasal, kültürel ve ekonomi gibi birçok alanda etkisi olmuştur.

2.6.7.Efsane

Efsane kelimesi, Farsçadan dilimize geçen bir kelime olup, efsunlu, füsunlu hikâye anlamına gelir. Mecazi anlamı: söylenti, asılsız hikâye, olmayacak şeyler ve olağan üstü olaylardır (Önal,2003:1). Latince ise efsane terimi, okuma anlamına gelen legenta kelimesinden türetilmiştir. Özellikle de Orta Çağ'ın Roman Katolik Avrupa'sındaki ve modern Asya'daki aziz hikâyeleri için kullanılmıştır (Goddy, 2018: 67). Anlatılar arasında en gizemli olan efsanelerin oluşum tarihi mitolojilerden başlayıp, halk inançlarına kadar devam etmiştir. İnsanlık tarihinin ve kültürünün bir parçası olduğu bilinen efsaneler, geçmiş ve gelecek ile ilgili bilgilerin yer edindiği söylenebilir (Önal, 2021:72). Kimi zaman efsane, mitoloji ve destanlar aynı anlamda kullanılmıştır. Bahaeddin Ögel, yapmış olduğu araştırmasında, mitoloji ve destan ayrımı için, "Brockhaus" adlı Alman ansiklopedisinde, tarihte isimleri utulmuş ve hatırlanmayan kahramanlara dair efsaneler mitoloji içerisinde barındığından söz eder ve tarihte yaşadığı bilinen kahramanlara dair efsanelerin ise destan olarak kategorize edildiğini ifade eder(Ögel, 2003: 5).

Yaşamın akışı içinde, kültürel bir dokuyla varlıklarının sürdüren efsaneler, yaşamla ilgili düşünceler üretmişlerdir (Bıçak, 2004: 14-18). Günlük konuşma dili ile anlatılan kısa ve sade sözlü anlatılar olan efsaneler, aslında olağanüstü olayları anlatsa da bir şekilde toplumun çoğunluğu tarafından gerçek yaşanmış olaylar olduğuna inanılmıştır. Bundan dolayı da ona benzer diğer anlatılardan ayrılmaktadır. Efsane türleri olarak bilinen efsaneler, yaratılış efsaneleri, tarihi efsaneler, dini efsaneler, olağanüstü kişi ve olayları konu alan efsaneler olarak sıralanabilir. (Oğuz 2008: 211).

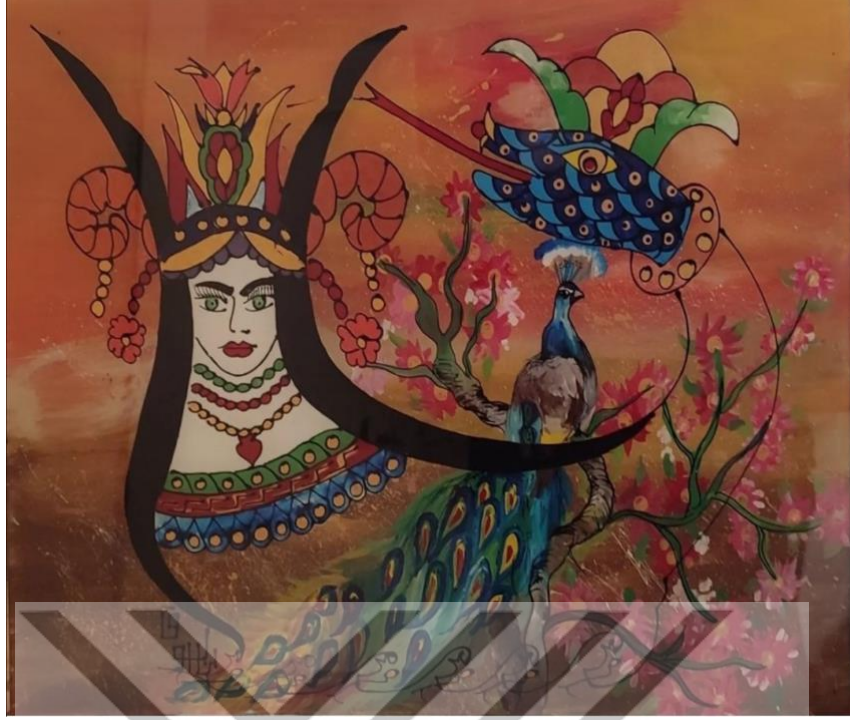
Batıda 19. yüzyılın başlarında efsaneler ile ilgili başlayan araştırmalarda efsanelerin incelenmesi için birçok halk bilimcinin bir araya geldiği kongreler düzenlenmiştir (Işık, 1998: 12). Sakaoğlu, efsaneler için şu ifadeleri kullanır: Anadolu baştanbaşa efsanedir ve her taş yığınının altında güzel bir hikâyesi vardır (Sakaoğlu, 1976: 11) Tarih boyunca halk kültüründe efsaneler, ihtiyaçlar doğrultusunda değişim göstermiştir. Bazen de kendi dokusu içinde kalma suretiyle son anlatıcısına kadar ayakta kalmıştır (Önal, 2021:74).

Sakaoğlu, efsanelerin çocuklar için önemli olduğunu dile getirirken, çocukların masal ve efsane gibi anlatıları kolay unutmadıklarından, kültürümüze ait birtakım öğelerin gelecek nesillere aktarılmasında bir yol olduğunu ifade etmiştir (Sakaoğlu, 2018: 36). Araştırma boyunca da araştırmaya katılan çocuklarda gözlemlenen; efsanelere oldukça ilgili oldukları ve bu efsaneleri dinledikleri gibi akılda tuttukları olmuştur. Efsaneler, UNESCO'nun sözlü gelenekler ve ifadeler grubunda var olan Atasözleri, bilmeceler, masallar, şarkılar, şiirler ve efsaneler arasında yer almaktadır (Keskin, Girgin, 2021: 217).

2.7.ARAŞTIRMADA YER ALAN EFSANELER

2.7.1.Şahmeran Efsanesi

Resim 1: Ebuburak TOPARLI, “Şahmeran” 2023, Cam üzerine seramik boya, 30x40 cm

Tarih boyunca çok zengin bir kültüre sahip olan Anadolu’nun efsanelere olan inancında daima mitolojik hayvanlara özel bir önem verilmiştir(Sökmen, Balkanal, 2018: 282). Bu mitolojik hayvanlar arasında önemli bir yeri olan yılan birçok efsaneye konu olmuştur (Ortak, 2010: 23). Halk arasında birçok isimle bilinen “Şahmeran” “Şahmaran” ya da Farsça yılanların şahı anlamına gelen Şah-ı mârân gibi isimler ile kullanılmıştır. Şahmeran efsanesi üç unsurun birleşmesinden oluşur. Birinci unsur mitolojik olan yarı insan yarı yılan, ikinci unsur sözlü edebiyatta yer alan unsur, üçüncü unsur ise efsanelerde yer alan Şahmeran’dır. Şahmeran anlatıları bu üç unsurun birleşiminden doğmuştur (Sökmen, Balkanal, 2018: 282).

Şahmeran Anadolu’da halk arasındaki inanışlardan dolayı birçok yörede evlerini kötülüklerden korumak ve uğur getirdiğine olan inanç sebebiyle dokumalara eşyalara, camlara yapılan desenlere, bakır, heykel ve taşa bile işlenmiştir. Şahmeran muhtemeldir ki Mezopotamya’ya ait yılan tanrılarına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Ancak bu zamanla dişleştirilerek tanrıça kimliğine büründürülmüştür. Şahmeran Anadolu mitolojisine ait bir semboldür (Sökmen, Balkanal,2021:418). Güneydoğu’da çok fazla örneklerini görebildiğimiz Şahmeran motifini, araştırmacının annesi olan Remziye YILDIZ, bez üzerine

nakış olarak işlemiştir. Yıldız’ın anlatısına göre, kendi dönemindeki genç kızlar, Şahmeran motifini çeyizleri için işlerlermiş. Bu nakışlara sevdikleri farklı motifleri de ekliyorlarmış. Remziye Yıldız’ın da çeyizi için işlediği, Şahmeran figürünün koruyucu olduğuna inanıldığı için, bu motifte kardeşinin adı olan “Mehmet” i Şahmeran’ın boynuna işlenmiştir.

Resim 2: Remziye YILDIZ “Şahmeran” Kumaş Üzerine Nakış, 50x70 Cm

Birçok anlatısı olduğu bilinen Şahmeran efsanesinin hikâyelerinden biri, Mersin Şahmeran efsanesidir. Camsab isimli bir genç, bir gün arkadaşları ile odun toplarken arkadaşları tarafından bal kuyusuna itilir. Burada Cansap, konuşan yılanları görür ve onlar tarafından yılanların şahı olan Şahmeran’a götürülür. Şahmeran ve Cansab birbirlerini görür görmez âşık olurlar.

Ancak bir süre sonra dışarıdaki hayatını da özleyen Cansab dışarı çıkmak ister. Fakat Şahmeran buna izin vermez ama üzüntüsüne daha fazla dayanamayan Şahmeran onu bırakır ve Cansab’tan kendisi hakkında konuşmamasını ve asla hamama gitmemesini tembihler. O sıralarda ülkede Padişahın yerini almak isteyen kötü vezir her yerde Şahmeran’ı arıyormuş. Onu gören var mı diye ülkedeki herkesin hamama gitmesi için zorlamış. Hamama gitmeye mecbur kalan Cansab’ın sırtındaki pullar onu ele verir ve vezir tarafından Şahmeran’ın yerini söylemeye zorlanır. Bu şekilde söylemeyeceğini anlayan vezir tatlı dil ile Cansab’ı Şahmeran’a zarar vermeyeceğine ikna eder. Vezir’e Şahmeran’ın yerini söyleyen Cansab, çok pişman olur. Fakat yakalanan Şahmeran sevdiği gence son bir iyilik yaparak vezire bilgelik ve ölüm yolunun tersini söyleyerek aldatır. Bu oyuna gelen vezir ölürken Şahmeran

da bilgeliği Cansab’a vermiş olur(Köksal, Tanrısever, Güzel, 2022:502-503). Her yörede farklı bir şekilde anlatılan efsanelerden Şahmeran efsanesin yöreye göre farklı konularda şekillendiği görülmüştür.

2.7.2. Zümrüdüanka Kuşu -Simurg-Phonix

Resim 3: Zümrüdüanka Kuşu Tuval Üzerine Yağlıboya

Zümrüdüanka Kuşu ’nun adı halk mitolojisiinde farklı isimler ile bilinmektedir. Yunan mitolojisiinde, “*Phonix*” İran mitolojisiinde, “*Simurg*” Arap mitolojisiinde, “*Anka*” Hint mitolojisiinde ise “*Garuda*” olan bu kuşlar Türk mitolojisiinde aldığı isimler “*alp karakuş*” ve “*Tuğrul*” isimleri olmuştur. Ancak Zümrüdüanka Araplardan gelen Anka isminin kuşun zümrüt rengi kanatlarından dolayı Zümrüt kelimesinin eklenmesiyle oluşmuştur (Duymaz, 1998: 93). Zümrüdüanka Kuşu Slav mitolojisiinde ise kırmızı, sarı ve turuncu renklerinden oluşan uzun kuyruğa sahip olduğu söylenir. Bu tüyler adeta ateş gibi yanan bir görüntüyü oluşturan çok güzel bir kuş olduğu tasvir edilir (Wilkinson, 2019:140).

Zümrüdüanka Kuşu ile ilgili bilinen efsanelerden biri, Firdevs’inin Şehname isimli eserinde yer almaktadır. Buradaki efsane şu şekilde anlatılır: Tek istediği bir çocuk sahibi olmak olan pehlivan Sam’ın Zal adında bir çocuğu olur. Bu çocuk olağanüstü güzellikte bir çocukmuş ancak tek kusuru saçlarının bembeyaz oluşuymuş. Fakat bu çocuktan utanan pehlivan Sam bir süre sonra çocuğun ortadan kaldırılmasını emreder (Kartal, Alp, 2021:447-448).

Zal isminin verildiği çocuk, “Elburz” adlı güneşe yakın bir dağa bırakılır. Bu dağda yaşayan Simurg, yavrularına yiyecek aradığı sırada bu küçük çocuğa rastlar ve onu da yuvaya getirip büyütür. Zamanla yaptığından pişman olan Pehlivan Sam rüyasında gördüğü Zal’ı almak için Elburz’a gider Simurg dağa gelen Sam’a Zal’ı teslim eder ancak ne zaman ihtiyaç duysa ona verdiği tüyü yakmasını, böylece nerede olursa olsun Zal’a yardıma geleceğini söyler (Ezer, 2017: 13-14).

Simurg ile ilgili bir başka hikâye de şöyle geçer: Bir gün tüm kuşlar toplanıp kendilerine bir hükümdar seçmek isterler. Toplantıda Hüdhdü kuşu, Allah’ın habercisi olduğu ve bu sebep ile kimin hükümdar olacağını bildiğini ve hükümdarın Kaf Dağı’nın ardında, adının Simurg olduğunu söylenir. Kuşlar derhal yola çıkacaktır ancak yedi zorlu yolu aşmaları gerekmektedir. Nitekim her geçilen vadide kuşlar arkalarında bıraktıklarından vazgeçemediklerinden gittikçe sayıları azalır. Böylece vazgeçenler, yeniden doğuşu yaşayamazlar. Bu eşikten otuz kuş geçerek içeri girerler ve tahta otururlar. Oturdıkları yerde aynaya baktıklarında ise aslında Simurg’un kendileri olduğunu anlarlar (Kartal, Alp, 2021: 443-444). Görüldüğü üzere, Zümrüdüanka Kuşu efsanesi de farklı inanç ve farklı zamanlarda kendi dönemine göre şekillenmiştir.

2.7.3.Kız Kulesi Efsanesi

Resim 4: Kız Kulesi Üsküdar, İstanbul

Uzun bir tarihi geçmişe sahip olan Kız Kulesi yansıttığı farklı duygulardan dolayı birçok şair, ressam, müzisyen, yönetmen, yazar ve fotoğrafçıya gizemiyle ilham vermiştir (Çıvgın, 2022: 14). Yapımına M.Ö. 341 yılında başlanan Kız Kulesi İstanbul Boğazı, Marmara Denizi'nde küçük bir adacıkta bulunur. Önceleri gümrük kontrolleri için kullanılan kule, Osmanlı Dönemi'nde gösteri platformu, savunma kulesi, sürgün istasyonu ve karantina odası gibi bir işlevlerde kullanılmıştır (Ağalar, 2016: 24). Kız Kulesi hakkında günümüze kadar birçok efsane ulaşmıştır. Bu efsanelerden bazıları şöyle anlatılır (Çıvgın, 2022: 16).

Hero ve Leanders aşkı: Afrodit'in aşka tövbe etmiş rahibelerinden biri olan Hero, Kız Kulesi'nde yaşarmış. Bir gün Afrodit'in tapınağında yapılacak törene katılmak için kuleden ayrılır. Bu törende Hero Leanders'i görür ve oracıkta birbirlerine âşık olurlar. Bundan sonra kulede gizlice buluşurlar. Yağmurlu bir günde tekrar kuleye gitmeye çalışan Landers, denizde boğulur. Bu üzüntüye dayanamayan Hero denize atlayarak hayatına son verir (Ceylan, Tanrısever, Güzel, 2022: 715).

Aslanlı kapı efsanesi: İmparator Konstantin döneminde oluşan başka bir efsaneye göre, kralın hazinesini koruma görevi prensese aittir. Bir gün kralın hazinesinden para çalınır. Prensesin hazine odasında bulunduğu sırada yaşanan olay üzerine prenses hırsızı yakalayıp yaralar ancak hırsız kaçmayı başarır ve zamanla çaldıkları sayesinde zenginleşir.

Fakat kendisini yaralayan prensesten intikam almak amacıyla zenginliğin verdiği güç ile prenses ile evlenir. Bu evlilik sırasında türlü eziyetler çeken prenses kendisine yapılanlara daha fazla dayanamayarak babasının yanına kaçır. Kral, kızını korumak için Kız Kulesi'ne gönderir ve kuleyi koruması için aslanları bırakır. Hırsız ilk aslanları etkisiz hale getirir de kuleyi koruyan son aslan tarafından öldürülür (Çıvgın, 2022: 16). Kız Kulesi'nin en çok bilinen efsanesi ise şöyledir:

Kralın çok güzel bir kızı varmış. Kral kızının geleceğini öğrenmek için kâhinleri saraya getirip prensesin geleceğini sormuş. Bu kâhinlerden biri kızının on sekiz yaşına geldiğinde bir yılan tarafından sokularak öleceğini söylemiş. Kral buna engel olmak için denizin ortasında bir kule inşa eder ve kızını bu kulede korumaya çalışır. Kulede yılanların girmemesi için de her türlü önlemi alır. Ancak prenses bir gün çok hastalanır hekimlerden hiçbirisi hastalığına çare bulamaz. Fakat bir süre sonra bir hekim onu iyileştirir. Buna çok sevinen kral tüm ülkede şenlikler düzenler. Kutlamalar sırasında gelen üzüm sepetlerinin birinde olan yılan prensesin odasına gider ve prensesi zehirleyip öldürür. Böylece kâhinin söyledikleri gerçekleşmiş olur. (Ceylan, Tanrısever, Güzel, 2022: 715).

2.7.4.Peribacaları Efsanesi

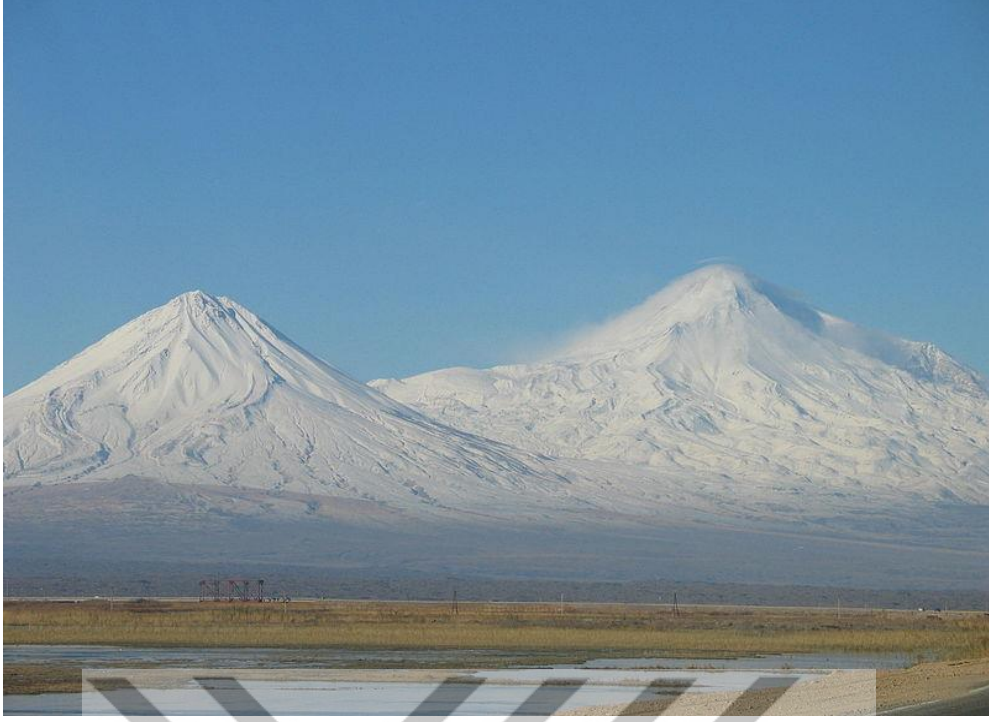
Resim 5: Nevşehir-Göreme Peribacaları

Nevşehir ilkçağlardan beri devamlı yerleşim yeri olmuştur. Bu bölge yer altı şehirleri, doğal vadileri ve görüntüsünün ilginçliğiyle tüm dünyada bilinen Peribacalarıyla oldukça dikkat çekici bir bölge olmuştur (Evcı, 2016: 58). Bu bölgede Peribacaları ile ilgili birçok efsaneler oluşmuştur. Bu efsanelerden biri olan Üç Güzeller Efsanesi şöyledir: kralın

çok güzel bir kızı varmış. Bir gün bu güzel kız bir çobana âşık olmuş. Ancak kızın babası bu aşka engel olmak isteyince kız sevdiği çobana kaçmış ve evlenmişler. Bir zaman sonra da çocukları olmuş. Bunu duyan kral oldukça öfkelenmiş ve onların bulunmalarını emretmiş. Onları yakalamaya gelen askerlerden korkan kralın kızı dua ederken kendini yakalamaya gelenlerin taş olmasını istemiş ancak yanlışlıkla onlar diyeceğine bizi taş çevir diye Allah'a dua etmiş. Böylece duası kabul olmuş ve ailesi ile Peribacalarına dönüşmüş (Alptürker, 2013: 118).

Bir başka efsane ise, Peribacaları Efsanesidir. Bu efsanede, yüksek dağlar kadar uzun olan devlerin olduğu bir dönemde, insanlar korkudan her zaman onlardan korunmak için adaklar adarmış. Fakat devler onların dağlarına alevler gönderirmiş. Bir gün Kapadokya'ya gelen peri padişahı bu insanların haline çok üzülür ve onlara yardım etmeye karar verir. Böylece tüm perileri Kapadokya'ya çağırır. Gelen periler dağın ateşini söndürmek için günlerce dağa kar taşırlar ve ateşi söndürürler. Bundan korkan devler yer altına kaçarlar. Böylece periler ve insanlar dost olurlar. İnsanlar kayalarda yaşamaya başlarken periler de bu kayaların sivri kısmında bulunan odacıklarda yaşamaya başlamış. Bir süre sonra insan padişahının oğlu Revan ile Peri padişahının kızı Gülperi birbirlerine âşık olurlar. Onların evlenmelerine insanlar karşı çıkar. Savaş kaçınılmaz olunca peri padişahı insanlara zarar vermemek için oradan ayrılır ve devlerin tekrar geri gelmemesi için perileri ve Gülperi'yi güvercine çevirir. Onlar da bundan sonra orada insanları korurlar. (Ceylan, Tanrısever, Güzel, 2022: 730- 731).

2.7.5. Ağrı Dağı Efsanesi

Resim 6: Küçük ve Büyük Ağrı Dağı

En büyük dağ olarak bilinen Ağrı Dağı, efsanelere de konu olmuştur. Bunlardan bir tanesi de şöyle başlar: Büyük ve küçük ağrı dağı birbirleriyle sohbet ederken bir anda aralarında bir tartışma çıkar ve birbirlerine beddua ederler. Büyük Ağrı Dağı, küçük Ağrı Dağı'na; “Sen hiç büyümesin, hep böyle küçük kalasın!” diye beddua eder. Bunu duyan küçük Ağrı Dağı da ona şöyle bir cevap vermiş: “Senin de başını bulutlar bürüsün, sen de dünyayı görmeyesin!” der. Her ikisinin de bedduaları kabul olur, biri büyük diğeri de küçük Ağrı Dağı ismini almış olur (Sakaloğlu, 2018: 265).

Bir diğ er efsane ise, 1970 yılında Yaş ar Kemal'in romanına ismini verdiğ i Ağrı Dağı Efsanesi olmuştur. Bu roman halk arasında bilinen şek linden uzaklaş madan yazılır. Efsane şu şek ilde baş lar: 18. yüzyılda Beyazıt Sancağ ının Paş ası Mahmut Han'ın Kır atı, Ağrı Dağı eteklerinde yaşıyan Ahmet'in evinin kapısına varır. Ahmet töreye göre atı üç kez uzak yerlere bırakır ancak her seferinde at Ahmet'in kapısına geri gelir bu da yine töreye göre üç defa geri gelen atın artık o kişiye ait olduğı anlamına geliyormuş. Atın Ahmet de olduğınu öğrenen Han, civardaki tüm beyleri Ahmet'in peşine takar fakat Ahmet, atın artık kısmeti olduğınu ve asla geri vermeyeceğini söyler. Bir süre sonra Hakkâri'de yakalanan Ahmet zindana atılır. Zindanda iken ona Han'ın kızı Gülbahar yardım eder ve Ahmet'e âş ık olur. Ancak Han, eğer at bulunmazsa Ahmet ve arkadaşlarının öldürüleceğini söyler.

Gülbahar çaresizce yardım arar fakat hiçbir yerde bulamaz. Nihayet zindan bekçisi Memo, Gülbahar'ın bir tutam saçını karşılığında yardım eder. Böylece Ahmet ve arkadaşlarını serbest bırakır. Fakat Memo, Han'ın adamları tarafından yakalanmamak için kaleden, Gülbahar'ın bir tutam saçıyla atlar. Olaylardan Gülbahar'ın sorumlu olduğunu öğrenen Han, Gülbahar'ı kuyuya atar ancak halkın büyük tepki göstermesiyle serbest bırakılır. Ahmet ve Gülbahar Hoşap Kalesi Beyi'ne sığınır. Han Rüstem Paşa'dan yardım ister. Ancak ondan da yardım gelmeyince. Bir şart ile Gülbahar'ı Ahmet'e vereceğini söyler. Ahmet Ağrı dağı tepesine çıkıp bir ateş yakmalıdır. Dağın zirvesine çıkan Ahmet ateşi yakar. Böylece Gülbahar'ı Ahmet'e verirler fakat Ahmet Gülbahar'a kendisini zindandan nasıl kurtardığını sorar her şeyi anlatan Gülbahar'ı Küp Gölü'nde bırakır ve gözden kaybolur (URL-3,2022).

2.7.6.Lokman Hekim Efsanesi

Lokman Hekim, Türk İslam dünyası kültüründe oldukça önemli bir yer tutar. Birçok masal, efsane ve fıkralara konu olmuştur. Lokman Hekim'in kim olduğu ile ilgili de farklı fikirler ortaya atılmıştır (Öger, 2007: 79). Yeryüzünün en önemli hekimlerinden biri olarak bilinen Lokman Hekim ile ilgili birçok efsaneye rastlamak mümkündür. Ancak burada birkaçına değinilecektir. Bunlardan biri; Bir gün Lokman Hekim yaptığı ilaçlara bitkiler toplamak için Seyhan ve Ceyhan ve nehirlerinin aktığı Çukurova'ya gelir. Burada o kadar çok bitki var ki Lokman Hekim'i hayran bırakır ve burada Misis Kenti'ne yerleşir. Lokman Hekim burada yaptığı ilaçlar ile kentte hastalık unutulur. Ancak artık insanlar ondan ölüme de çare bulmasını isterler. Çaresiz yola koyulan Lokman Hekim her yerde bitkileri inceler. Bitkilerin dilinden anlasa da yine de ölüme çare olacak bitkiyi bulamaz. Bir gün yorgunluktan uyuya kalınca rüyasında ölüme çare olacak bitkiyi bulur ve bu çareyi de defterine yazar. Fakat ölüme çarenin insanların düzenini bozacağından dolayı Cebrail görevlendirilir ve defteri Misis nehrine atar. Lokman Hekim ne kadar arasa da defteri bulamaz. Fakat yaz gelince nehrin suları çekilir ve sadece bir yaprak bulunur. Böylece Lokman Hekim o bilgi ile hekimliğe devam etmiştir (Köksal, Tanrısever, Güzel, 2022: 492-493).

Lokman Hekim ile ilgili bir başka efsane de şu şekildedir; ölüme çare bulan Lokman Hekim, bir gün bu çareyi yazdığı defterini bir nehrin kenarında okurken Simurg defteri alır ve nehre atar. Yıllar sonra Lokman Hekim'in eşi hamileyken Lokman Hekim ölür ve eşi bir erkek doğurur ve ismini Zarif bırakır. Bir gün annesi Zarif'e babasının defterinden kalan sayfaları verir defterde Simurg ve Şahmeran'dan söz ediliyormuş. Yıllar sonra bir gün

Zarif bal dolu bir kuyu bulur ustası ile hepsini çıkarır ancak ustası onu kuyuya atar. Zarif kuyuda Şahmeran'ı görür. Şahmeran ona yardım eder ve Simurg'un sırtında kuyudan çıkartır. Ancak yolda Simurg'un sırtından karanlıklar ülkesine düşer. Buranın Şahı Kadirgirra kendisine Şahmeran'ın yerini söylerse onu serbest bırakacağını söyler. Zarif istemese de kabul eder ve Şahmeran'ı yakalatır. Şahmeran'ı karşısında gören zarif utancından ne yapacağını bilemez ancak Şahmeran ölmeden önce kendisinin kaynatılacağı suyu iki defa içmesini söyler. Bunu içen Zarif hekimliğin tüm bilgisine sahip olan Lokman Hekim olur (Yeşilyurt 2018: 547-548).

2.8.SANAT EĞİTİMİ

Sanat kavramı kişi, toplum ve evren ile ilgili konuları kapsamaktadır. Sanat eğitimi ise, insanın bilinçli bir şekilde yaşamını değiştirip iyileştirmeye çalışma sürecidir. Bu sebeptendir ki sanat eğitimi etik estetik ve evrensel bir dil kullanarak birey ve toplum ilişkilerinde bir köprü görevi görmektedir (Elyağutu, 2016:243). Toplum sanat ile sürekli olarak etkileşim içinde olmuştur. İnsan yapısı gereği sanata ihtiyaç duymuş ve sanat insan yaşamında önemli bir rol oynamıştır. Kişilerin yaşamında sistemli bir sanat eğitimi olmadığı düşünülmüş olsa da sanatsal belirtiler içgüdüsel olarak insanın doğasından kaynaklı farklı şekillerde bir ifade aracı olarak kendini göstermiştir (Bozdoğan,2019:10). Bireyi tüm yönleriyle eğitmenin, yaratıcılığını desteklemenin, becerilerini geliştirmenin ve kendi kültürüyle birlikte başka kültürleri de tanıyıp özümsemesini sağlamasının en önemli yolu ve yöntemlerden biri de o bireye sanat eğitimi vermektir (Özsoy, Alakuş, 2017: 36-37). Sanat eğitimi, bireyde sosyal sorunlara karşı bir düşünme becerisi geliştirerek, bireyin olumlu değerler üretmesini ve tutarlı bir kişi olmasına katkı sağlamaktadır. Sanat alanında kullanılan bu yetenek ve beceriler, aynı zamanda bilimsel yaratımlarda da geçerli olabilmektedir (Ünver, 2016: 871).

Sanat eğitiminin insanların gelişimine birçok açıdan katkı sağlayan bir etken olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir. San, sanat eğitimi için: insanların çevrelerini daha derinlemesine algılamayı hedeflediğini ve bu amaç doğrultusunda insanlara sadece yüzeysel olarak bakmak yerine gerçekten görmeyi, sadece duymak yerine işitmeyi, sadece dokunmak yerine dokunulana duyumsamayı öğrettiğini ifade etmiştir (San, 2004:25). Sanat eğitimi, kişinin kendini ifade etmesi için çeşitli şekillerde fayda sağlayabilmektedir. Örneğin sanat eğitimini alan bir öğrenci kendine ve dünyaya dair bakışını, diğer disiplinlere göre daha iyi ifade edebilir (Roegel, Kim, 2013: 123). Sanat eğitiminin amacı bir çocuğu veya daha

yetişkin bireyi sanatçı yapmak değildir, çağdaş süreçte yetişmekte olan bireyleri her alanda yaratıcı düşünmeye yöneltmek ve estetik düşünme becerisini kazanmış bireyler yetiştirmektir. Sanat eğitiminin diğer amaçları ise; Temel sanat eğitiminin yanında, görsel, dokunsal deneyime dayanan bir bilincin kazandırılması ve bununla birlikte kültürümüzün değerlerini yansıtan her türlü sanatsal faaliyetlerde gelişmeler sağlamaktır (Dilmaç, 2009: 21).

Sanat eğitiminin doğru zamanda verilmesi de oldukça önemlidir. Bireye sanat eğitimi verilmemesi durumunda, farkı görüşlere saygı duyma, farklı kültürlerle değer verme ve sanat ürünlerini koruma gibi bilincin kazanılmamasına da neden olabilir. Bu durumda sanat eğitiminin, genel eğitimin bir parçası olduğunu anlamak ve uygulamak tüm aydınların sorumluluğundadır. Sanat eğitimi sayesinde birey kendi ülkesinden olmayan bir sanatçının eserini benimseyebilmektedir. Bununla birlikte başka uygarlıkların ürettikleri sanat ürünlerine değer veren aynı zamanda bu ürünleri koruyan gelecek kuşaklara kültürel miras bırakmak için çaba harcayan bireylere dönüştükleri söylenebilir (Mercin, Alakuş, 2007:17-18).

Henüz küçük yaşlarda çocuklar sözel ifade edemedikleri şeyleri görsel sanat yoluyla ifade etme fırsatı bulmaktadırlar. Görsel sanatlar eğitimi ile çocuklar yaptıkları sanatsal faaliyetlerin yanında malzeme seçerken karar vermeyi, yapacağı etkinliği planlamayı ve uygulamaya geçirmeyi öğrenir (Dalğar, 2017:37). Çocukların gelişimleri için yapılan planlamalar arasında sanat eğitimi de mevcuttur. Çocukların gelişiminde fiziksel sürecin yanı sıra yeteneklerinin gelişmesinde sanat eğitimi gerekli görülmektedir. Sanat eğitiminin erken yaşlarda verilmesi ile çocukların zamanla üretken, yaratıcı ve çevrelerinde var olan güzellikleri anlayan bireyler olmaları açısından önemli görülmektedir (Akkurt, Boratav, 2018:55). 6-15 yaş aralığındaki çocuklar, okul öncesi dönemden başlayarak hem okul içi hem de okul dışında üretken olarak rol aldığı sanatsal faaliyetler ile sanattın yaşına göre kendini ilgilendirebilecek birçok alanına bir seyirci, değerlendirci ve eleştirici bir rolde sanatın hayatındaki yerini algılar. Örneğin: kaliteli bir müziği dinleyerek, bir tiyatroyu seyrederek veya plastik sanatların olduğu bir müzeyi gezerek o sanatı yaşayan çocuk veya daha ergen olan bireyler aynı yaşantıları benzer heyecanları, kendi elleriyle bir çamuru biçimlendirirken, ya da bir boya ile uğraşırken de yaşayabilmektedir (San,2019:216).

2.8.1.Çocuğun Sanatsal Gelişim Dönemleri

Bir çocuk doğduğu andan itibaren gelişim göstermektedir. Bu gelişim bir bütün olarak fiziksel, biyolojik, psikolojik yönden gerçekleşirken toplumsal bir gelişim de gösterir. Bu gelişim sanatsal gelişimi de kapsamaktadır. Her gelişimin diğer gelişimi etkilediğinden dolayı, çocuktaki sanatsal gelişimin sosyal, zekâ, dil ve motor gelişimin birbirlerine bağlı olarak değişime uğramaktadır (Yolcu, Tuna, Alakuş, 2020:223). Çocuk nasıl ki zihinsel, fiziksel gelişim gösteriyorsa bunlarla birlikte sanatsal değişim de göstermektedir. Çocuğun yaptığı ilk çizim veya işaret zamanla birer sanat evresine dönüşerek bu gelişimi ergenlik dönemine kadar sürdürür. Yavuzer, çocuk resimlerindeki gelişimin beş evrede ele alındığını ifade eder ve bu şekilde sıralar:

1. Karalama Dönemi (2-4 yaş)
2. Şema Dönemi (4-7 yaş)
3. Şematik Dönem (7-9 yaş)
4. Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 yaş)
5. Görünürde Doğacılık Dönemi (12-14 yaş) (Yavuzer, 2015: 31).

2.8.2.Karalama Dönemi (2-4 Yaş)

İlk evredeki gelişim olan karalama döneminde çocuğun kas ve zekâ gelişimine, onun sağlık durumuna ve resme ayırdığı zamana göre bir iki ay veya hafta daha erken ya da daha geç olabilir. Karalama dönemindeki ilk eylemler içgüdüsel olarak rastgele, bilinçsiz ve kontrolsüz karalamalar şeklindedir. Konu ve olaylardaki tutumları değişken ve dikkat süreleri kısadır. Çocuğun çizdikleri ile objelerin yapıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaz. Çocuğun çizgileri o anki mantıksal ve duygusal sürecin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Artut, 2004: 226).

2.8.3.Şema Dönemi (4-7 Yaş)

Bu dönemde çocukların çizimlerinde semboller görülmeye başlar. Ancak bu semboller çizdikleri nesnelere anlamlı bir şekilde benzemez ve bu semboller genelde dairesel bir kafa ve çizgi şeklindeki bacaklardan oluşan bir insan figürü şeklindedir. Çocuklar daha önce çizdikleri diğer temel sembolleri etraflarındaki temel önemli şeyleri temsil etmek adına bir araya getirerek çizerler. Bu dönemdeki çocuklar çizimlerinde kullandıkları sembollere anlam yükler ve çizimlerine isim vererek onların sembolik temsillerini ifade ve sözcüklerle

anlatırlar. Çizdikleri nesneleri kendi bakış açılarından gördükleri şekilde çizeler (Yaşar, Aral, 2019: 28-29).

2.8.4.Şematik Dönem (7-9 Yaş)

Yedi yaş civarı başlayan bu dönemdeki çocuk, nesneler arasında kurduğu ilişkileri doğru bir biçimde yansıtmaya özen göstermektedir. Fakat bu yaş aralığındaki çocuk gerçeği yansıtmada zorlanır. Çocuk kendi gördüklerini resmetmenin dışında belleğindeki imgeleri de resimlerine ekler. Bu dönemde dil resim çizmekten daha aktif bir rol oynar. Çocuk bu dönemde renk konusundaki özgürlüğünü kısıtlayarak görüp düşünerek çizmeye başlar ve zamanla bazı çizimleri onu memnun etmemeye başlar. Bu sebep ile şemalar değişir. Artık resimler kuru ve cansız görünür. İlk dönemler resim yapmak çocuğun en önemli etkinliği durumundayken, zamanla yaşamında daha az yer tutmaya başlar (Ekinci, 2008: 25).

2.8.5.Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 Yaş)

Gerçekçilik döneminde çocuk artık toplumun bir parçası olduğunun bilincinde ve bu bilinç çizgilerine de yansımaktadır. Çocuğun bu dönemde, önceki çizimlerine nazaran daha ayrıntılı ve daha realist bir tavırda olduğu görülmektedir. Renkler artık daha gerçeğe yakın seçilir. Ancak çocuk zamanla, ayrıntılı resimlerini göstermeyi sevmez ve resimlerini açıklamaz. Bu evredeki çocuğun resimlerinde artık daha çok içinde bulunduğu toplumun kültür ve zevklerine uyma kaygısı hâkim olmaktadır. Artık beden yapısına uygun figürler elbise giymiş olarak çizilir. Dönemin çocukları ne çizeceklerini uzun süre düşünürler ve çizilenler artık kendileri tarafından beğenilmez. Yapamadıklarını düşündükleri için de güvenleri sarsılır ve yaratıcı etkinliklerde başarısızdırlar. Daha önceki yıllarda kullandıkları üslup fiziksel ve zihinsel büyüme sonu onları artık doyurmazlar (Yavuzer,2015:65-66).

2.8.6.Görünürde Doğacılık Dönemi (12-14 yaş)

Araştırmanın çalışma gurubunun içinde bulunduğu ve ergenliğin başlangıcına denk gelen bu dönemdeki çocuklar resimlerinde çevrelerinde gördükleri nesnelerin boyutlarını gerçekçi çizmeye çalışırlar. Bu dönem çocuklarının resimlerindeki insan figürlerini cinsel özelliklerin ayırımına vararak, çok daha ayrıntılı çizdikleri ve rengi en iyi biçimde kullandıkları görülmektedir(Yavuzer, 2015: 67). Dolayısıyla çocuğun çizimlerinde daha dikkatli olduğu ve anlatıma da önem vermeye başladığı görülmektedir. Bu dönemde çocuğun çizimlerinde giysiler bir önceki döneme göre artık ön planda değildir. Çizimde

kullandıkları kıyafetler bir aksesuar görevindedir. Yetişkinler gibi çizip boyama isteğinde olan çocuk, tanınmış sanatçıların eserlerine de ilgi duyarlar. Kimi zaman da kendi resimlerinin beğenmedikleri halde eleştiriyi de kabul etmek istemezler (Yağcı Turan, 2017: 61). Bu evredeki çocuk bilhassa çevresiyle yoğun bir iletişim içinde olur. Çevrelerinde gelişen durumları kendi ifadeleriyle yansıtabilir. Henüz okul çağındaki çocuk, ilk başlarda yalnızca gerçeği yansıtmak isterken bu yaşlardan sonra giderek daha sanatsal değerlere yönelirler. Bu evredeki en baskın davranış da kişisel kimliğini bulma ve anlatılarında öznel olmayı yakalamaktır (Buyurgan, Buyurgan, 2012: 58).

Çocukta görsel ve sözel zekâ bu dönemde belirgin bir şekilde gelişim göstermektedir. Resimlerin en önemli tarafı da görsel zekâ ile birleştirilerek çizilmesidir. Çocuklara bu evrede çok fazla resimsel etkinlikler yapılarak çocukların sahip oldukları bilgi düzeylerinin artmasından dolayı resimlerinde kendilerini daha iyi ifade etmektedirler. Ergenin el ve ayaklarının beden diğer bölümlerine oranla daha hızlı bir şekilde gelişmesi sonucunda ortaya çıkan sakarlık nedeniyle el ve zihin koordinasyonu sağlanamamaktadır. El ve zihin koordinasyonu sağlanması için bu dönemdeki çocuklara bilhassa resimsel etkinlikler yapılmalıdır (Geçen, 2018: 71-71). Çocukların resimleri, bir dönem çocuk sanatı olarak değerlendirilmiş ve bu resimlere sanatsallık yüklenmiştir. Fakat bu tür resimler daha çok bir iletişim aracı olmuştur. Çocuk resimlerin her biri bakan kişi için çocuğun dünyasına ve yaşantısına ilgili bir şeyleri paylaşır. (Kırıçoğlu, Tekin, 2019: 36). Bu araştırmada da 12-14 yaş aralığındaki çocuklarla çalışılmıştır.

2.8.7. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu araştırma, somut olmayan kültürel miras unsurlarından efsaneler konusunun görsel sanatlar dersi kapsamında işlenmesinin öğrenciler üzerindeki etkilerini incelemesini kapsamaktadır. Bu incelemeler ışığında; İstanbul Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, TO-KAT Ulusal Toplu Katalog, Google Scholar, YÖK Ulusal Tez Merkezi, Dicle Üniversitesi Merkez Kütüphanesi araştırma konusunun benzerliği baz alınarak taranıp örnekleri aşağıda sunulmuştur.

Bu araştırmanın problemine yönelik benzer nitelik taşıyan bir çalışma olmadığı görülmektedir. Ancak, somut olmayan kültürel miras unsurlarından efsane konusunun da yer alması bakımından benzerlik taşıyan İnceağaç (2018)'a ait edebiyat ürünlerinin görsel sanatlar dersinde öğrenci çalışmalarına etkisinin incelendiği doktora tez çalışması, araştırmanın ilgili araştırmalar konusuna dahil edilmiştir. 6. sınıf öğrencilerle sınırlı olan

çalışmada, nicel araştırma yöntemi kullanılarak tek gruplu ön test-son test model uygulanmıştır. Ayrıca öğrenci çalışmaları nitel araştırma kapsamında betimlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre edebiyat ürünlerinden fabl, atasözü-deyim destan ve efsanelerden yararlanma sonucunda; bütünlük, görsel devamlılık ve renk kullanımı, stereotip biçim kullanımı, ayrıntılara yer verme, yaratıcı düşünme gibi ölçütlerin tamamında son test lehine anlamlı bir fark görüldüğü ifade edilmiştir. Haftalık olarak edebiyat ürünlerinde farklı konuların işlendiği ön test-son test sonuçlarına göre en etkili olan edebiyat ürünlerinden fabllar ve en az etkili olanın ise efsaneler olduğu ifade edilmiştir. Atasözleri ve deyimlerden yararlanmanın bütünlük ve görsel devamlılık açısından bir fark çıktığını ancak farkın anlamlı olmadığı fakat hareket ifadesi renk kullanımı mekân ifadesi, yaratıcı düşünme, kompozisyon gibi kriterler açısından son test lehine anlamlı bir farkın ortaya çıktığı görülmüştür. Araştırmanın sonuçları edebiyat ürünlerinin taklitçilikten uzak olduğunu yaratıcı düşünme becerisi üzerinde etkili olduğu ve başarıyı artırıcı rolü olduğu belirtilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçüt kriterlerinin puanlamalarına göre en çok ayrıntılara yer verme ve en az mekân ifadesi maddelerinin açıklandığı görülmüştür. Bu nedenle görsel sanatlar dersinde edebiyat ürünlerinden yararlanılma yoluna gidilmesinin başarıyı artırıcı yönde etkili sonuçlar ortaya konduğu ifade edilmiştir.

Araştırmaya dahil olan bir diğer çalışma ise İnceağaç ve Yılmaz (2018)'a ait fabl türünün öğrencilerinin görsel sanat çalışmalarına etkisinin incelenmesi amaçlanan makaleleridir. Sözlü anlatım bakımından efsanelere yakın olmasından dolayı ilgili araştırmalara dâhil edilen bu çalışmada görsel sanatlar dersinde edebiyat ürünlerinde fabl türünün etkisini ölçmeye yönelik bir araştırma yapıldığı görülmüştür. Araştırmanın katılımcıları, Kastamonu ilindeki bir ortaokulda, 2015-2016 eğitim yılında öğrenim gören 44 öğrencilerden oluşmuştur. Yapılan çalışmada, deney ve kontrol grubu olmak üzere, 7. sınıf öğrencilerine uygulanan çalışma sonucunda, genel olarak düş gücünü artırma, yaratıcı düşünmeyi harekete geçirme gibi kriterlere yönelik amaçlar bakımından etkili sonuçlar ortaya çıkardığı sonucuna varılmıştır.

Somut olmayan kültürel miras unsurlarından Dede Korkut Destanı'nın yer alması ve destanların tür bakımından efsanelere yakın olması nedeniyle konu bakımından benzerlik taşıyan Özkartal (2009)'a ait Dede Korkut Destanı'nın ilköğretim sanat etkinlikleri dersinde milli değerlerin kazanmasına etkisi konulu doktora tez çalışmasının çalışma grubu 6. sınıf öğrencilerden oluşmuştur. Yapılan çalışmada, destan hikâyeleri sınıf ortamında, drama

öğretim yöntemi ile uygulanmıştır. Araştırmanın problemlerinin cevaplanması için deney ve kontrol grubu olmak üzere başarı ve tutum ölçeği kullanılmıştır. Yapılan çalışmada deney ve kontrol grubu öğrencilerin ön test başarı durumu ve tutumları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Ancak uygulama sonrasında yapılan son test başarı puanları arasında anlamlı bir fark tespit edildiği ifade edilmiştir.

Gökdemir (2021)'e ait “Görsel sanatlar eğitiminde edebiyat ürünlerinin öğrencilerin üç boyutlu çalışmaları etkisi (5.sınıf örneği)” başlıklı doktora tez çalışmasında araştırmanın problemlerine cevap aramak amacıyla çalıştığı araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Araştırma 2019-2020 eğitim-öğretim yılında gerçekleştirilmiştir olup Aslantaş (2014) tarafından geliştirilen Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek araştırmada uygulama öncesi ve sonrasında iki kez kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizi için nicel verilere yönelik, bağımlı örneklem için t-testi kullanılmıştır. Nitel verilere yönelik ise içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın ilk haftasında yapılan ön test uygulamasında öğrencilerin bütünlük, ayrıntılara yer verme yaratıcılık gibi faktörlerde yetersiz olduğu ancak son test uygulamasında öğrenci çalışmalarının denge bütünlük doku gibi unsurlar bakımından gelişim gösterdiği tespit edilmiştir. Gökdemir'in efsanevi karakterleri ve manileri ele aldığı haftada öğrencilerin çalışmalarında üç boyutlu ifade etme, doku zenginliği bütünlük gibi unsurların gelişmesinde fark görüldüğü, özgün çalışmaların ortaya çıkması bakımında etkili olduğu ifade edilmiştir. Özellikle efsanevi karakterlerin işlendiği haftalarda öğrenci çalışmalarında gerçeküstü, özgün anlatım gibi özelliklerin görüldüğü ifade edilmiştir.

Yılmaz ve Gökdemir (2019)'e ait 6. sınıf öğrencilerle görsel sanatlar dersinde efsanelerin üç boyutlu çalışmalar üzerine etkisinin incelendiğin makale çalışması Mardin ilindeki bir ortaokulda, öğrenim gören 21 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada tek gruplu ön test ve son test olarak uygulamalı yarı deneysel desen kullanılmış veriler nitel yöntemle analiz edilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen beş soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve aynı zamanda üç boyutlu çalışmalardan oluşan ön test ve son test uygulamalarında tema analizi yöntemiyle imgeler belirlenmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda efsanelerin üç boyutlu çalışmalara katkı sağladığı ve öğrencilerin ilgisini artırdığı, hayal gücünü harekete geçirdiği ve başarı duygusunu pekiştirdiği sonucuna erişilmiştir. Öğrencilere verilen çok

sayıdaki efsanevi karakterler içerisinde en ilgi çekenler kendi yörelerinde en çok bilinenin şahmeran karakteri olduğu görülmüş olup bu durumun eğitimde yakından uzağa ilkesinin uygulanmasının önemini desteklediği ifade edilmiştir.

Bu araştırmanın amacı ve yöntemi bakımından benzerlik taşımasa da somut olmayan kültürel miras unsurlarından sözlü gelenekler ve anlatıların da kullanıldığı Gürel (2018)'e ait 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras etkinliklerin kullanımı konulu doktora tez çalışması da ilgili araştırmalar dahil edilmiştir. Gürel'in öğrencilerin somut olmayan kültürel miras unsurlarına yönelik tutumlarına etkisini ve bu unsurlara yönelik algılarını incelemeyi amaçladığı çalışmada nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma desen kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen nicel bulgulara deney grubunda uygulanan somut olmayan kültürel miras etkinliklerinin öğrencilerin tutumlarını önemli derecede olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Nitel bulgular ise öğrencilerin somut olmayan kültürel miras kavramını doğru bir şekilde anlamlandırabildikleri ve somut kültürel miras kavramından ayırabildikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca araştırma kapsamında deney grubundaki öğrencilere somut olmayan kültürel miras kavramına yönelik algılarını ifade etmeleri için resim çizmeleri istenmiştir. Öğrencilerin çizimlerinde somut olmayan kültürel mirasa yönelik algıları somut olmayan kültürel mirasın beş alanında da kendini göstermiş olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak öğrencilerin büyük bir kısmının somut ve somut olmayan kültürel miras ürünlerini ayırt etme yeterliliğine eriştikleri şeklinde yorumlanmıştır.

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma süreci, çalışma grubu, veri toplama teknikleri, verilerin toplanması ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel ve nicel araştırma yöntemi birlikte kullanılmış olup karma desen oluşturulmuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden ise durum (vaka) çalışması deseni kullanılmıştır. Nitel araştırmacılar; kavram, teori ve hipotez oluşturmak için veri toplarlar, bu teorileri, gözlem ve sezgisel güçlerle meydana getirirler. Bu yöntemde araştırmacı olgu hakkında neleri öğrendiğini aktarmak için sayılardan ziyade imge metinlerden yararlanır (Merriam,2018:15-16).Nitел araştırma deseni ile çalışan araştırmacılar, araştırma sürecinde yeni yöntem ve yaklaşımlar geliştirebildiklerinden dolayı araştırmacılar daha esnek ve dinamik bir çalışma alanına sahip olurlar. Nitel araştırmanın önemli özelliklerinden biri tümevarımsal olmasıdır. Araştırmacı yeni yöntemler kullanabildiğinden dolayı daha keşfedici yaklaşımla çalışabilmektedir. Bu keşfedici yaklaşım nitel araştırma deseninde oldukça fazla başvurulup verilerin çeşitlenmesini ve daha detaylandırılmasını sağlamaktadır (Baltacı, 2019: 371).

Merriam, durum(vaka) çalışmasını sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlemesi ve incelenmesi olduğunu ifade etmiştir(Merriam, 2018: 49). Durum çalışmalarının temel amacı, bir şeyin niçin, nasıl olduğu sorularına cevaplar arayarak o süreci anlamaktır (Gürbüz, Şahin, 2014: 108). Örnek olay olarak da tanımlanan durum çalışması, araştırmacının var olan yaşamın, belli sınırları ve belirli zaman aralığındaki olaylar hakkında çeşitli veri kaynaklarından gözlem, görüşme, görsel işitsel materyaller ve dokümanlar aracılığı ile detaylı bilgi toplandığı ve sonrasında verilerin betimlenmesinin yapıldığı bir araştırma yaklaşımıdır(Özenç, 2022: 58-59). Araştırmacının olaylar üzerinde kontrolünün sınırlı olduğu durumlarda ve olay ile gerçek yaşam arasındaki ilişkinin açık olmadığı durumlarda, durum çalışması sıklıkla kullanılmaktadır (Subaşı, Okumuş,2017:420). Durum çalışmasının kullanılması önemli olmasının nedeni, öğretim sürecinde okullarda yaşanan sorunların tanımlanması ve giderilmesine yönelik çözümlerin sunulmasına katkı sağlıyor olmasıdır. Bu durumda okulların daha etkili bir şekilde çalışması ve öğrencilerin daha kaliteli bir eğitim alması hedeflenir (Özenç, 2022: 58).

Nicel araştırma, sayılar ile elde edilen verilerin yorumlanarak analiz edilmesine dayanmaktadır. Bu araştırma deseni ile bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki incelenmektedir(Cemaloğlu,2020:67).Nicel araştırmada bilgiler genelde deney ve akılcı kurallarla elde edilir(Sönmez, Alacapınar, 2014:41).Nicel araştırmada sayısal değerlerle elde edilen veriler daha anlaşılır olmakta ve daha kesin tanımlar yapılabilir. Veriler istatistiksel olarak ölçümlemek ve bulgular daha genelleşmek isteniyorsa nicel araştırma yöntemi tercih edilmelidir(Garip,2023:4).

Karma yöntem araştırması, nitel ve nicel araştırmanın birlikte kullanıldığı bir yöntemdir. Araştırma problemi için çeşitli yöntemler kullanılarak, çoklu çalışmalarla olayları analiz etme ve bir araya getirilmektedir(Baki,Gökçek,2012:2). Bu yöntem, nitel ve nicel araştırma yönteminden faydalanarak, birbirini destekleyecek şekilde sonuçlandırmaya çalışır(Cemaloğlu,2020:94).

3.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu; random yöntemiyle seçilen, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Diyarbakır ilinin Sur ilçesine bağlı Cemil Özgür Ortaokulunun 8. sınıfta okuyan 30 öğrenciden oluşmaktadır. 12-14 yaş aralığında bulunan toplam 30 öğrenci araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Katılan öğrencilerin 16'sı kız, 14'ü de erkek öğrenciden oluşmaktadır. Gönüllü katılım izinleri EK-5'te sunulmuştur. Öğrencilerin 18 yaşından küçük olmaları sebebiyle veli izinleri de alınmış olup izinler EK-4'te verilmiştir. Araştırma etik ilkeler dikkate alınarak, uygulama sürecinde elde edilen tüm verilerde öğrencilerin kimlik bilgileri gizlenerek, öğrenciler Ö1, Ö2, Ö3 olarak ifade edilmiştir.

3.3.Verilerin Toplanma Süreci

Araştırmanın bu bölümünde; verileri toplama araçları, verilerin toplanma süreçleri ve verilerin analizi yer almaktadır. Araştırmada verilerin toplanma sürecinde öncelikle araştırma problemi belirlenmiş ardından literatür taraması başlanmıştır. Bu sürecin ardından araştırmada kullanılacak veriler ve uygulamanın yapılacağı çalışma grubu ve uygulamanın yapılacağı okul random yöntemiyle ile belirlenmiştir. Araştırmada kullanılacak veri toplama araçları ve yapılacak uygulamalar için üniversitenin Etik Komisyonundan ve Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmış, EK-1, EK-2, EK-3'te verilmiştir. 2022-2023 Güz dönemi 19.10.2022 tarihinde öğrencilerle ilgili veri toplama süreci başlamıştır. Veri toplama

aşaması tamamlandıktan sonra verilerin analizi ve yorumlanmasına geçilmiştir. Sonuç ve öneriler ile araştırma tamamlanmıştır.

3.4. Veri toplama araçları

3.4.1. Günlük Ders Planı, Ön resim-Son Resim Uygulama ve Değerlendirme

2022-2023 8.sınıf görsel sanatlar dersi yıllık planındaki kazanımlar göz önünde bulundurularak kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel miras ve unsurları, sözlü anlatım ve gelenekler, toplumsal uygulamalar, ritüeller, şöenler ve efsaneler konularını içeren 5 haftalık ders planı hazırlanmıştır. Ders planları EK-6, EK-7, EK-8, EK-9 ve EK-10'da verilmiştir. 5 haftalık uygulamanın ilk haftasında kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel miras ve unsurları, sözlü anlatım ve gelenekler, toplumsal uygulamalar, ritüeller, şöenler ve efsaneler ile ilgili hiçbir bilgi verilmeden öğrencilere efsaneler konusuyla ilgili ön resim yaptırılmıştır. Öğrencilere yaptırılan ön resimler, alanında uzman 2 öğretim üyesi 1 görsel sanatlar öğretmeni tarafından incelenerek temalar ve kodlar belirlenmiş, belirlenen temalar ve kodlar kullanılarak resim değerlendirme formu oluşturulmuştur. Oluşturulan resim değerlendirme formuyla ön resim, alanında uzman 1 öğretim üyesi tarafından tekrar değerlendirilmiştir. 2.3.ve 4. haftada kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel miras ve unsurları, sözlü anlatım ve gelenekler, toplumsal uygulamalar, ritüeller şöenler ve efsaneler konuları işlenmiştir. 5. haftada öğrencilere efsaneler konusuyla ilgili son resim yaptırılmıştır. Son resimler oluşturulan resim değerlendirme formuyla alanında uzman 1 öğretim üyesi tarafından değerlendirilmiştir. Ders planı aşağıdaki gibi hazırlanmış ve uygulanmıştır. Araştırma içerisinde programa bağlı kalınmaya çalışılsa da öğrencilerin LGS hazırlığında olduklarından ve çalışmanın yapılacağı günlerde okulda sınav uygulandığından yaşanan aksaklıklar nedeniyle çalışma 8 haftaya yayılmıştır.

Uygulamanın birinci haftasında öğrencilere, kültürel miras, somut olmayan kültürel miras ve efsaneler konusu hakkında hiçbir bilgi verilmeden efsane konulu bir resim yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin efsane konusundaki bilgilerinin hangi seviyede olduğunu öğrenmeye çalışılarak, verilen eğitim sonrasında ne seviyede ilerleme kat edebildiklerini belirlemek amacıyla ön resim uygulanmıştır. Ayrıca öğrencilerden resimlerini isimlendirmeleri istenmiştir. Uygulama sonrası ön resmin değerlendirilmesine geçilmiştir.

Uygulamanın 2. haftasında öğrencilere bilgisayar destekli, akıllı tahtada powerpoint ile verilen eğitimde, anlatım, dinleme ve soru-cevap ile beyin fırtınası yapılmış, somut olmayan kültürel miras konusunu içeren bir ders işlenmiştir. Kültürel miras, somut olmayan kültürel miras ayırımı anlatılmış, somut olmayan kültürel miras konusu powerpoint sunumu yapılmıştır. 40 dakikalık ders sırasında şunlar yapılmıştır:

- Öğrencilerle somut ve somut olmayan kültürel mirasın neler olduğu hakkında beyin fırtınası yapılmıştır.
- Kültürel miras hakkında beyin fırtınası yapıldıktan sonra somut olmayan kültürel miras unsurlarının neler olduğu sorulmuş ve cevaplar alınmıştır.
- SOKÜM unsurlarından olan efsaneler hakkında soru sorulmuş ve cevaplar alınmıştır.
- Akıllı tahtada kültürel miras, SOKÜM konusunun sunumu ile derse başlanmıştır.
- Kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel mirasın ne olduğu anlatılmıştır.
- SOKÜM unsurlarından sözlü anlatım ve gelenekler, toplumsal uygulamalar hakkında örnekler verilerek sorular sorulmuş ve cevap alınmıştır.
- Öğretmen tarafından tüm sınıfın bir sonraki derse çevrelerindeki somut olmayan kültürel miras unsurlarının neler olduğu, hangi geleneklerin sık kullanıldığı ve en bilindik sözlü anlatımların neler olduğu hakkında araştırma yapmış olarak gelmeleri istenmiştir.

Uygulamanın 3. haftasında araştırmacı tüm sınıftan bir önceki hafta çevrelerindeki somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarının neler olduğu hakkında araştırma yapmış olarak gelmelerini istediğini hatırlatmış ve konu hakkında soru cevap yoluyla öğrencileri değerlendirmiştir. Hemen her öğrencinin çevrelerinde bildikleri somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlar örnekleri verildiği görülmüştür. Uygulamanın 3.haftasında şunlar yapılmıştır:

- Bir önceki hafta derste kültürel miras hakkında neler öğrendikleri hakkında soru cevap yoluyla hatırlatma yapılmıştır.
- Somut ve somut olmayan kültürel miras unsurları hakkında bilgi verilmiştir.
- Efsaneler hakkında bilgiler verilmiştir.
- Efsanelerin neler olabileceği hakkında beyin fırtınası yapılmıştır.

Uygulamanın 4.haftasında araştırmacı tüm sınıftan bir önceki hafta çevrelerinde en sık duydukları sözlü anlatımların neler olduğu hakkında araştırma yapmış olarak gelmeleri istediğini hatırlatmış ve konu hakkında soru cevap yoluyla öğrencileri değerlendirmiştir. Öğrencilerin dinledikleri efsaneler dışında da sözlü anlatım örnekleri verdikleri görülmüştür. Uygulamanın 4. haftasında şunlar yapılmıştır:

- Bir önceki hafta derste efsaneler hakkında neler öğrendikleri hakkında soru cevap yoluyla hatırlatma yapılmıştır.
- Efsaneler hakkında örnekler verilmiştir.
- Şahmeran efsanesi, Zümrüdüanka Kuşu efsanesi, Ağrı Dağı efsaneleri, Kız Kulesi ve Lokman Hekim ile ilgili bilgiler verilmiş, sorular sorulmuş ve cevaplar alınmıştır.

Uygulamanın 5. Haftasında ise araştırmacı tarafından 3 hafta boyunca derste efsaneler konusunda neler öğrendikleri hakkında soru cevap yoluyla hatırlatmalar yapılmıştır. Efsane konusu hakkında resim yapmaları söylemiş ve resimlerini isimlendirmeleri istenmiştir.

3.4.2. Ön Resim ve Son Resimlere Verilen İsimlerin İçerik Analizi

Araştırmanın alt amaçlarına yönelik daha detaylı bulgular elde etmek amacıyla öğrencilerden ön resim ve son resim çalışmaları yaptıkları sırada resimlerini isimlendirmeleri istenmiştir. Bu isimlendirmelerin içerik analizi yapılmıştır.

3.4.3.Görüşme

Araştırmanın 3. veri toplama aracı olarak öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin görüşlerini almak, öğrencilere ne gibi katkı sağladığını belirlemek üzere araştırmacı tarafından, 3 öğretim üyesinden ve 1 görsel sanatlar öğretmeninden görüş alınarak oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. “*Yarı yapılandırılmış görüşmeler hem sabit seçenekli cevaplamaı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir*” (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz &Demirel, 2019: 159). Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgularla kodlar ve temalar belirlenmiş, bu kod ve temalara göre değerlendirme yapılmıştır. Nitel araştırmalarda veri toplamak için en çok kullanılan tekniklerden biri görüşme tekniğidir. Görüşme tekniği kişiye kolay bir veri toplama tekniği gibi görünse de bireyler arası

anlayışa, zihinsel uyanıklık, öngörü kapasitesi gibi birçok boyutu kapsamaktadır. Yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış görüşme olarak söz edilen bu tekniğin önceden belirlenmiş birçok soru ve cevabı içerene yapılandırılmış görüşme, açık uçlu sorular içerene de yapılandırılmamış görüşme içerisinde yer almaktadır (Yıldırım, Şimşek, 2016: 129-130).

Görüşme tekniği katılımcı sayısına göre grupla veya bireysel olarak ikiye ayrılmaktadır. İki temel aşamada yürütülen süreçte, görüşme öncesi hazırlık ve görüşme sürecidir. Görüşme öncesi hazırlık sürecinin en önemli aşaması ise amaçlanan görüşme formunun hazırlanmasıdır. Bu amaç doğrultusunda soruların hazırlanması için ilk olarak araştırmacının genel ve özel amaçlarına karar vermesi gerekmektedir. Sonrasında literatür taraması yapılarak görüşme soruları hazırlanmalıdır (Cemaloğlu, 2020: 117-118). Bu araştırmadaki yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular araştırmanın konusunun temel çerçevesi ekseninde hazırlanmış olup soruların kapsam geçerliliğini sağlamak için 4 uzman görüşü alınmıştır. Uzmanlardan ikisi Dicle Üniversitesi biri İnönü Üniversitesinde alanında uzman öğretim üyesi, biri de alanında uzman görsel sanatlar öğretmenidir. Uzman görüşlerine göre sorular tekrar gözden geçirilerek son şekli verilmiştir.

3.4.4. Doküman ve Görsel-İşitsel Materyaller

Yıldırım ve Şimşek, doküman incelenmesinin araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsadığını ifade etmişlerdir (Yıldırım, Şimşek, 2016: 189). Kitap, dergi, gazete vb. birçok yazılı materyallerin yanında bir de televizyon programları, film ve fotoğraflar gibi birçok dokümanı içermektedir (Cemaloğlu, 2020: 130).

3.4.5. Ses kayıtları

Araştırmada araştırmacı, öğrencilerin uygulama esnasında öğrencilerin görüşlerini almak için görüşmelerinde, veri kaybı yaşamamak adına ses kaydı almıştır.

3.4.6. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler nicel ve nitel olarak analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, betimsel analiz ve içerik analizi beraber kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek, betimsel analizde amacın araştırmada ortaya çıkan bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış şekliyle okuyucuya ulaştırmak olduğuna değinmektedirler. Elde edilen bulgular sistematik ve açık bir biçimde betimlenerek açıklanır, yorumlanır,

neden sonuç ilişkisi irdelenir ve sonuçlara ulaşılır (Yıldırım, Şimşek, 2018). İçerik analizi ise nitel veri analiz türleri arasında en çok kullanılan yöntemlerden biridir (Özdemir, 2010:335). İçerik analizi, bir araştırma problemini çözmek veya bir kuramı doğrulamak için toplanan verilerin analiz yöntemi olarak kullanılır. Bu analiz türü verilerin altında yatan kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmaya odaklanır. Tümevarımcı bir analiz türü ile veriler kodlar, kategoriler ve temalar üzerinden düzenlenerek yorumlanmaktadır (Baltacı, 2019: 377-378).

Ön resim ve son resimden elde edilen verilerin içerik ve betimsel analizi yapılmıştır. Ön resim ve son resimden elde edilen veriler SPSS 28.0 (Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılarak analiz edilmiştir. Frekans ve yüzde, verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler olarak kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizinde McNemar testi kullanılmıştır. McNemar testi ayrıca kategorik iki bağımlı grup verilerinin arasındaki farkı belirlemek amacıyla da kullanılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Ön resim ve son resimlere verilen isimlerin içerik analizi yapılmıştır. Verilerin nitel analizinde ve yorumlanmasında görüşme formundan elde edilen cevaplar incelenip verilen cevaplara öğrencilerin kendi görüşlerinden yola çıkarak doğal kodlama yaparak içerik incelenmeye çalışılmıştır. İçerik analizi, sözel anlatımın yanında, birçok görsel öğelerden de oluşabilmektedir (Sallan Gül, Kahya Nizam, 2021:182). Bu bağlamda araştırmada kullanılan içerik analizinde, öğrencilerin yaptığı çalışmalar ve görüşmede verdikleri cevaplar incelenerek derinlemesine çözümlenmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarına yönelik bulgulara yer verilmiştir. Bulguların ilk bölümünde resim değerlendirme ölçeğindeki kriterlere göre Somut Olmayan Kültürel Miras bağlamında Efsane şeması kullanımlarının ön resim ve son resim değişimlerinin McNemar (p) testi kullanılarak anlamlı bir değişim olup olmadığına bakılmıştır.

Bulguların ikinci bölümünde öğrencilerin ön resim ve son resimlere verdikleri isimlerin içerik analizindeki bulgulara yer verilmiştir.

Üçüncü ve son bölümünde ise 8.sınıf öğrencilerin görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras unsurları ve efsanelere yönelik bilgilerini ölçmek amacıyla uygulanan yarı yapılandırılmış on iki soruluk görüşme formundan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin kavram bilgileri, düşünce ve tutumları erişilmektedir.

4.1. Efsane Konulu Ön Resim-Son Resimlerden Elde Edilen Bulgular

Tablo 1. Efsane Konulu Ön Resim-Son Resimlerin İçerik ve Betimsel Analizini Gösterir Tablo

Tablo		ÖN RESİM		SON RESİM	
		GRUP(n30)		GRUP(n30)	
		(f)	(%)	(f)	(%)
A. Efsanelere Ait Şemaların Kullanımı	Var	3	19	29	87
	Yok	27	81	1	3
Şahmeran		2	6	6	18
Peribacısı		1	3	3	9
Zümrüdüanka		0	0	11	33
Ağrı Dağı		0	0	4	12
Lokman Hekim		0	0	2	6
Kız Kulesi		0	0	3	9
Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemalar		27	81	1	3

Van Gölü Canavarı		3	19	0	0
Çizgi Film Karakterleri		9	27	0	0
Korku Film Karakterleri		3	19	0	0
Futbolcular		2	6	0	0
Farklı Kültürlere Ait Efsaneler		5	15	0	0
Diğer		6	18	1	3
Anlatımsallık					
Bıçimsel Anlatım	Etkili	9	27	26	78
	Orta	17	57	3	19
	Zayıf	3	19	1	3
İmgesel Anlatım	Etkili	11	33	22	66
	Orta	9	27	6	18
	Zayıf	10	30	2	6
Renk Kullanımı	Var	26	78	25	75
	Yok	4	12	5	15
Sarı		14	42	9	27
Kırmızı		16	48	10	30
Mavi		12	36	12	36
Yeşil		10	30	9	27
Mor		3	9	4	12
Turuncu		4	12	9	27
Kahverengi		4	12	9	27
Siyah		15	45	13	39

Tablo 1’de görüldüğü üzere şema aktarımı, anlatımsallık ve renk kullanımının ön resim- son resim arasındaki dağılımı gösterir bulgular yer almaktadır. Tablodaki her bileşen tek tek ele alınmış ve bulgular aşağıda daha detaylı gösterilmiştir.

Tablo 2. Efsanelere Ait Şemaların Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	

Efsanelere Ait Şemaların Kullanımı	Var	3	19	29	87	
	Yok	27	81	1	3	
						P=0,001

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin yaptığı çalışmanın ön resim ölçümlerinde, %19 oranında efsane şemasının kullanıldığı, %81 oranında ise efsane şemasının kullanımının olmadığı görülmektedir. Ön resim uygulanmadan önce efsane kavramıyla ilgili hiçbir bilgi verilmemiştir. Ön resim uygulandıktan sonra resimlerde ortaya çıkan her bir bileşen resim değerlendirme ölçeğinde “Efsanelere ait şemaların kullanımı” başlığı altında değerlendirilmek üzere, tek tek işlenmiştir. Son resim uygulanmadan önce 5 haftalık bir ders planı hazırlanmış ve 4 haftalık ders planına göre Somut olmayan Kültürel Miras ve Efsaneler başlıkları altında ders işlenmiştir. 5 haftalık dersin sonunda son resim uygulanmıştır. Son resim uygulandıktan sonra resimlerde ortaya çıkan her bir bileşen “Efsanelere ait Şemaların Kullanımı” başlığı altında değerlendirilmek üzere, tek tek işlenmiş ve öğrencilerin resimlerinde efsanelere ait şemaların kullanımı %87’ye yükseldiği görülmüştür. Efsanelere ait şemaların kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$). Bu değişimde 5 haftalık ders planının uygulanmasının etkisi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3. Şahmeran Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Şahmeran	2	6	6	18	
					P=000

Tablo 3’e göre öğrencilerin yaptığı çalışmanın ön resim ölçümlerinde, öğrencilerin %6’sı Şahmeran’ı kullanırken, son resimde bu oran %18’e yükselmiştir. Şahmeran şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 4. Peribacası Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Peribacası	1	3	3	9	P=000

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin yaptığı çalışmanın ön resim ölçümlerinde, öğrencilerin %3'ü Peribacasını kullanırken, son resimde bu oran %9'a yükselmiştir. Peribacaları şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 5. Zümrüdüanka Kuşu Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Zümrüdüanka	0	0	11	33	P=000

Tablo 5'e göre öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümlerinde, öğrencilerin Zümrüdüanka Kuşu şemasına rastlanmazken, son resimde görülme sıklığı %33 olmuştur. Zümrüdüanka Kuşu şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 6. Ağrı Dağı Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Ağrı Dağı	0	0	4	12	P=000

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin yaptığı resimlerin ön resim ölçümlerinde, Ağrı Dağı şemasına rastlanmazken, son resimde bu oran %12'ye yükselmiştir. Ağrı Dağı şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 7. Lokman Hekim Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Lokman Hekim	2	0	2	6	
					P=000

Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümünde, öğrencilerin resimlerinde Lokman Hekim şemasına rastlanmazken, son resim ölçümünde bu oran %6 'ya yükselmiştir. Lokman Hekim şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$)

Tablo 8. Kız Kulesi Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Kız Kulesi	0	0	3	9	
					P=000

Tablo 8'e göre öğrencilerin yaptığı resimlerin ön resim ölçümünde, Kız Kulesi şemasına rastlanmazken, son resimde bu oran %6'ya yükselmiştir. Kız Kulesi şemasının kullanımında, ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 9. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemaların Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Efsane Olarak Bilinen Şemalar	27	81	1	3	
					P=000

Tablo 9'da görüldüğü üzere öğrencilerin yaptığı resimlerin ön resim ölçümünde, öğrencilerin resimlerinde efsane olarak bildiklerini aktardıkları şemaların oranı %81 iken,

son resimde bu oranın %3'e düştüğü görülmüştür. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemaların kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 10. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemalardan Van Gölü Canavarı Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Van Gölü Canavarı	3	19	0	3	
					P=000

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin yaptığı resimlerin ön resim ölçümlerinde, öğrencilerin resimlerinde efsane olarak bildiklerini aktardıkları şemalarından olan Van Gölü Canavarı şemasının görülme oranı %19'dur. Son resimde bu şemaya rastlanmadığı görülmüştür. Öğrencilerin Van Gölü Canavarı Şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 11. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemalardan Çizgi Film Karakterlerinin Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Çizgi Film Karakterleri	9	27	0	0	
					P=000

Tablo 11'e göre öğrencilerin yaptığı resimlerin ön resim ölçümlerinde, öğrencilerin resimlerinde efsane olarak bildiklerini aktardıkları şemalarından olan Çizgi Film Karakterleri şemasının görülme oranı %27 iken, son resimde bu şemaya hiç rastlanmamıştır. Öğrencilerin Çizgi Film Karakterleri Şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 12. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemalardan Korku Film Karakterlerinin Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
-------	----------	--	-----------	--	-------------

	(n)	(%)	(n)	(%)	
Korku Film Karakterleri	3	19	0	0	
					P=000

Tablo 12’de öğrencilerin yaptığı resimlerin ön resim ölçümünde, efsane olarak bildiklerini aktardıkları şemalarından olan Korku Film Karakterleri şemasının görülme oranı %19 iken, son resimde ise bu şemaya hiç rastlanmadığı görülmüştür. Korku Film Karakterleri Şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 13. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemalardan Futbolcuların Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Futbolcular	2	6	0	0	
					P=000

Tablo 13’te öğrencilerin yaptığı resimlerin ön resim ölçümünde efsane olarak bildiklerini aktardıkları şemalarından olan Futbolcu şemasının görülme oranı %6 iken, son resimde bu şemaya hiç rastlanmadığı görülmüştür. Futbolcu Şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 14. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemalardan Farklı Kültürlere Ait Efsaneler Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Farklı Kültürlere Ait Efsaneler	5	15	1	3	
					P=000

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin ön resim ölçümlerinde, efsane olarak bildiklerini aktardıkları şemalarından olan Farklı Kültürlere Ait Efsaneler şemasının görülme oranı %15'tir. Son resimde ise bu şemaya hiç rastlanmadığı görülmüştür. Farklı Kültürlere Ait Efsaneler Şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 15. Öğrencilerin Efsane Olarak Bildiklerini Aktardıkları Şemalardan Diğer Şemasının Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Diğer	6	18	1	3	
					P=000

Tablo 15'te ön resim ölçümlerinde, öğrencilerin efsane olarak bildiklerini aktardıkları şemalarından olan diğer şemasının görülme oranı %18'dir. Son resimde testte bu oran %3'e düşmüştür. Diğer şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 16. Anlatımsallık Bağlamında Biçimsel Anlatımın Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Etkili	9	27	26	78	
Orta	17	57	3	19	
Zayıf	3	19	1	3	
					P=000

Tablo 16 incelendiğinde öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümlerinde, biçimsel anlatımın %27'si Etkili düzeyde, %57'si Orta düzeyde, %19'u Zayıf düzeydedir. Son resim ölçümlerinde ise bu oranlar, Etkili'de %78'e ulaşmıştır. Orta %19'a düşerken, Zayıf %3'e düşmüştür. Anlatımsallık bağlamında biçimsel anlatımın Etkili, Orta, Zayıf

düzeyde ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 17. Anlatımsallık Bağlamında İmgesel Anlatımın Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Etkili	11	33	22	66	P=000
Orta	10	27	6	18	
Zayıf	9	30	2	6	

Tablo 17'e göre öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümlerinde, imgesel anlatımın %33'ü Etkili düzeyde, %27'si Orta, %30'u Zayıf düzeydedir. Son resim ölçümlerinde ise bu oranlar, Etkili'de %66'ya ulaşmıştır. Orta düzeyde %18'e düşerken, Zayıf düzey %6'ya düşmüştür. Anlatımsallık bağlamında imgesel anlatımın Etkili, Orta, Zayıf düzeyde ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 18. Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Var	26	78	25	75	P=0,356
Yok	4	12	5	15	

Tablo 18 incelendiğinde öğrencilerin yaptığı resimlerin ön test ölçümlerinde, öğrencilerin %78'i resimlerinde renk kullanmıştır. Bu oran son testte %75'tir. Renk kullanımının ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>05$).

Tablo 19. Sarı Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM	SON RESİM	McNemar (p)
-------	----------	-----------	-------------

	(n)	(%)	(n)	(%)	
Sarı	14	42	9	27	
					P=000

Tablo 19'a göre öğrencilerin çalışmalarındaki ön resim ölçümlerinde sarı rengin kullanım oranı %42 iken son resimde %27 oranındadır. Sarı renk kullanımının ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 20. Kırmızı Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Kırmızı	16	88	10	30	
					P=000

Tablo 20'de öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümlerinde, kırmızı rengin kullanım oranı %88 iken son resimde bu oran %30'dur. Kırmızı renk kullanımının ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 21. Mavi Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Mavi	12	36	12	36	
					P=0,365

Tablo 21'e göre öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ve son resim ölçümlerinde mavi rengin kullanım oranı %36 olduğu görülmüştür. Mavi renk kullanımının ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>05$).

Tablo 22. Yeşil Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
-------	----------	--	-----------	--	-------------

	(n)	(%)	(n)	(%)	
Yeşil	10	30	9	27	
					P=000

Tablo 22 incelendiğinde öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümlerinde, yeşil rengin kullanım oranı %30 iken son resimde bu oran %27'dir. Yeşil renk kullanımının ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 23. Mor Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Mor	3	9	4	12	
					P=000

Tablo 23'e göre öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümlerinde, mor rengin kullanım oranı %9 iken son resimde bu oran %12'dir. Mor renk kullanımının ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 24. Turuncu Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Turuncu	4	12	9	27	
					P=000

Tablo 24 incelendiğinde öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümlerinde, turuncu rengin kullanım oranı %42 iken son resimde bu oran %27'dir. Turuncu renk kullanımının ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 25. Kahverengi Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
-------	----------	--	-----------	--	-------------

	(n)	(%)	(n)	(%)	
Kahverengi	4	12	15	45	
					P=000

Tablo 25'e göre öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümlerinde, kahverenginin kullanım oranı %12 iken son resimde bu oran %45 olduğu görülmektedir. Kahverengi kullanımının ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

Tablo 26. Siyah Renk Kullanımının Ön Resim-Son Resim Dağılımını Gösterir Tablo

Tablo	ÖN RESİM		SON RESİM		McNemar (p)
	(n)	(%)	(n)	(%)	
Siyah	15	45	13	39	
					P=000

Tablo 26 incelendiğinde öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümlerinde, siyah rengin kullanım oranı %45 iken son resimde bu oran %39 olduğu görülmektedir. Siyah renk kullanımının ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$).

4.2. Öğrencilerin Ön Resim-Son Resimlere Verdikleri İsimlendirmelerden Elde Edilen Bulgular

Tablo 27. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ön Resim-Son Resimlere Verdikleri İsimlendirmelerin İçerik Analizini Gösterir Tablo

Öğrenci	Kültürel Miras Konusu İşlenmeden Önce “Efsaneler” Teması ile İlgili Yapılan Resim	Kültürel Miras Konusu İşlendikten Sonra “Efsaneler” Teması ile İlgili Yapılan Resim
Ö1	En Büyük Dağların Arasında Bulunan Ev	Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi
Ö2	Efsane Messi (Arjantinli Futbolcu)	Şahmeran Efsanesi
Ö3	Sokak Hayvanları	Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi
Ö4	Peri Bacaları	Şahmeran Efsanesi

Ö5	Van Gölü Canavarı	Şahmeran Efsanesi
Ö6	Toros Dağları	Şahmeran Efsanesi
Ö7	Element Ejderhası (Çizgi Film)	Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi
Ö8	Ağzı Yamulan Kadın	Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi
Ö9	Şahmeran Efsanesi	Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi
Ö10	Alex (Brezilyalı Futbolcu)	Peribacaları Efsanesi
Ö11	Bill Cipher (Esrarengiz Kasaba İsimli Çizgi Film)	Ağrı Dağı Efsanesi
Ö12	Şahmeran Efsanesi	Peri Bacalar Efsanesi
Ö13	Bill Cipher (Esrarengiz Kasaba İsimli Çizgi Film)	Lokman Hekim Efsanesi
Ö14	Çin Efsanesi	Şahmeran Efsanesi
Ö15	Hasan Aycın (Karikatür Sanatçısı)	Ağrı Dağı Efsanesi
Ö16	Basiliks Yılanı	Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi
Ö17	Dabbe (Cin Çarpması Korku Film)	Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi
Ö18	Slender Man (Uzun Kâbus, Korku Film Karakteri)	Peribacaları Efsanesi
Ö19	Monika (Pizza)	Ağrı Dağı Efsanesi
Ö20	Van Gölü Canavarı	Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi
Ö21	Hanako San Efsanesi (Japon Korku Efsanesi)	Kız Kulesi Efsanesi
Ö22	Pikachu (Çizgi Film Karakteri)	Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi
Ö23	İlluminati	Kız Kulesi Efsanesi
Ö24	Anime Karakteri	Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi
Ö25	Hulk (Çizgi Film Karakteri)	Lokman Hekim Efsanesi
Ö26	Dağlar Efsanesi	Kız Kulesi Efsanesi
Ö27	Peri Kızı Efsanesi	Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi
Ö28	Bill Cipher (Esrarengiz Kasaba İsimli Çizgi Film)	İsim yok
Ö29	Van Gölü Canavarı	Şahmeran Efsanesi
Ö30	Ağzı Yırtık Kadın Efsanesi	Lokman Hekim Efsanesi

Tablo 27 incelendiğinde öğrencilerin ön resim ve son resimlerine verdikleri isimlerin içerik analizi bulguları görülmektedir. Öğrencilerin %81'i ön resimlerinde çizgi film, korku film karakterleri gibi popüler kültür öğelerini resmedip isimlendirmişlerdir. Bu öğrencilerin %19'u ise resimlerine kültürümüzde yer alan Peribacası ve Şahmeran isimlerini vermişlerdir. Öğrencilerin ön resimlerine verdikleri efsane isimleri dikkat çekicidir. Öğrenciler bu çalışmalara örneğin: “Bill Cipher, Pikachu, Monika, Ağzı Yamulan Kadın” gibi isimler vermişlerdir. Öğrencilerin %87'si son resimlerinde somut olmayan kültürel miras unsurlarımızdan olan efsaneleri ve isimlerini kullanmışlardır. Öğrencilerin ön resim ve son resimlerinde şema aktarımı ve isimlendirmede anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Ö1'in ön resmine “En büyük dağların arasında bulunan ev” ismini verirken, son resimde ise “Zümrüdüanka Kuşu” efsanesi ismini vermiştir. Ö2 ve Ö10, ön resimlerine futbolcu olan “Messi” ve “Alex” şemalarını resmederek “Efsane Messi” ve “futbolcu Alex” olarak isimlendirmişlerdir. Bu öğrencilerin son resimlerinde Peribacası ve Şahmeran çizip “Peribacası” ve “Şahmeran” olarak isimlendirdikleri görülmüştür. (Resim 7 ve Resim 8) Ön resim ve son resimde şema aktarımı ve isimlendirmede anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu bağlamda detaylı konu anlatımı sonrası öğrencinin bilgi düzeyi arttığı öğrencinin kültürel bilgisinin ve anlama yeteneğinin geliştiği söylenebilir.

Resim 7: Ö2'nin "Efsane" konulu ön resim ve son resim çalışmaları

Resim 8: Ö10'un "Efsane" konulu ön resim ve son resim çalışmaları

Ö4, Ö9 ve Ö12 ön resimlerinde Peribacası ve Şahmeran ismi ve şemasına rastlanmıştır. Bu öğrencilerin son resimlerinde ise Peribacası, Şahmeran ve Zümrüdüanka Kuşu isim ve şemalarının resimlerine yansıdığı görülmektedir. (Resim 9)

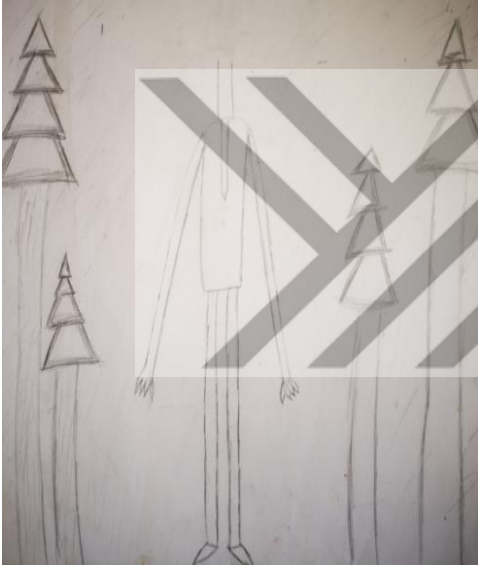
Resim 9: Ö4'ün “Efsane” konulu ön resim ve son resim çalışmaları

Ö7 ön resmine kültürümüze ait olmayan çizgi film karakteri “Element Ejderhası” ismini vermiştir. Bu isim öğrencinin daha önceden efsane konusunda bilgi sahibi olmadığını göstermektedir. Ancak detaylı konu anlatımından sonra son resimde Zümrüdüanka Kuşu şeması ve ismine rastlanmıştır. Ö13 ön resmine çizgi film karakteri olan “Bill Cipher” ismini vermiştir. Bu öğrenci detaylı konu anlatımı sonrası Lokman hekim efsanesini öğrenmiş ve bunu resmine yansıtmıştır. Ö15 ön resminde bir karikatür sanatçısı olan Hasan Aycın’ı resmetmiş ve ismini vermiştir. Ancak detaylı konu anlatımı sonrası Ağrı Dağı efsanesini çizmiş ve isimlendirmiştir. Ön resim ve son resimde şema aktarımı ve isimlendirmede anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Ö17 ve Ö18 ön resimlerinde “Dabbe” “Slender Man” isimli korku filmlerini resmetmiş ve resimlerine bu isimleri vermişlerdir. Detaylı konu anlatımı sonrası öğrencilerin şema ve isimlendirmelerinde Zümrüdüanka Kuşu ve Peribacası gibi değişimler gözlenmiştir. (Resim10, Resim11)

Resim 10: Ö17'nin "Efsane" Konulu Ön Resim ve Son Resim Çalışmaları

Resim 11: Ö18'in "Efsane" Konulu Ön Resim ve Son Resim Çalışmaları

Ö14, Ö16, Ö21'in ön resimlerinde Çin efsanesi, Avrupa efsanesi olan “Basiliks Yılanı” ve Japon korku efsanesi olan “Hanako San” şema ve isimlendirmelerini kullanmışlardır. Bu öğrencilerin son resimleri, Şahmeran, Zümrüdüanka Kuşu ve Kız Kulesi şeması ve isimlendirmeleriyle değişim göstermiştir. Ön resim ve son resimde şema aktarımı ve isimlendirmede anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. (Resim 12)

Resim 12: Ö16'nın “Efsane” Konulu Ön Resim ve Son Resim Çalışmaları

Ö19 ve Ö22'nin ön resimlerinde “Monika” ve “Pikachu” isimli çizgi film karakterleri ve isimleri gözlenmiştir. Bu öğrencilerin son resimlerinde Ağrı Dağı ve Zümrüdüanka efsanesi şeması ve isimlendirmesine rastlanmıştır. Ön resim ve son resimde şema aktarımı ve isimlendirmede anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrenci çalışmalarının tamamı EK -13'te verilmiştir.

4.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formundan Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde görüşme formuna cevap veren öğrencilerin görüşlerine yer verilmiş, öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar incelenip verilen cevaplara karşılık olarak doğal kodlarla görüşler belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin görüşme formunun ilk sorusu olan “Kültürel miras kavramından ne anlıyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28. Kültürel Miras Kavramından Ne Anlıyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Atalardan kalan miraslar	9	%30
2	Geçmişten bugüne gelenler unsurlar.	8	%26,67
3	Tarihi eserler	4	%13,33
4	Maddi, Manevi Değerler	5	%16,67
5	Şarkı ve Destanlar	1	%3,33
6	Din, Dil, Örf ve Adetler	1	%3,33
7	Sanat, Resim, Edebiyat	1	%3,33
8	Somut veya soyut varlıklar	1	%3,33

Tablo 28 incelendiğinde birinci soruya yönelik toplam 8 farklı görüş belirlenmiştir. Öğrencilerin kültürel miras kavramına yönelik cevapların en çok (f=9,%30) atalardan kalanlar, (f=8, %26,67) geçmişten bugüne gelen unsurlar, (f=4, %13,33) tarihi eserler gibi görüşler olduğu görülmüştür. En az kullanıldığı belirlenen görüşler ise, (f=1 %3,33) şarkılar, destanlar, sanat unsurları, din, dil, soyut ve somut varlıklar olmuştur. Öğrencilerin kültürel miras kavramına yönelik cevaplarında ortak temalar ve terimlere rastlanmıştır.

Görüşme formunun ikinci sorusu olan “Çevrenizde kültürel miras unsurları var mı? Bunlara örnek verebilir misiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29. Çevrenizde Kültürel Miras Unsurları Var Mı? Bunlara Örnek Verebilir Misiniz? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Hevsel Bahçeleri	9	%30
2	Surlar	6	%20
3	On Gözü Köprü	5	%16.67
4	Göbekli Tepe	3	%10

5	Ayasofya Camii	2	%6.67
6	Kapadokya	2	%6.67
7	Halk Oyunları	2	%6.67
8	Yemeklerimiz	1	%3,33

İkinci soruya yönelik oluşturulan görüşler incelendiğinde toplam 8 farklı görüş belirlenmiştir. Bunlara bakıldığında öğrencilerin “Çevrenizde kültürel miras unsurları var mı?” Sorusuna yönelik cevapların en çok (f=9, %30) Hevsel Bahçesi, (f=5, %20) Surlar, (f=4, %16.67) On Gözlü Köprü olduğu görülmüştür. En az kullanıldığı belirlenen görüşler ise, (f=1,%3,33) yemeklerimiz cevabı olmuştur. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar arasında hem kendi çevreleri olan Diyarbakır’dan hem de çeşitli bölgelere ait kültürel miras örnekleri verdikleri görülmüştür.

Görüşme formunun üçüncü sorusu olan “Size göre kültürel değeri olan ürünler nelerdir?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30. Size Göre Kültürel Değeri Olan Ürünler Nelerdir? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Surlar	9	%30
2	Efsaneler	6	%20
3	Yazılı eserler (masal, destan)	6	%20
4	On Gözlü Köprü	2	%6,7
5	Tarihi Eserler	2	%6,7
6	Çanak Çömlekler	1	%3,3
7	Göbekli Tepe	1	%3,3
8	Antika vazo ve bakırlar	1	%3,3
9	Müzik Aletleri	1	%3,3
10	Resim defterleri	1	%3,3

Üçüncü soruya yönelik oluşturulan görüşler incelendiğinde toplam 10 farklı görüş belirlenmiştir. Öğrencilerin “Size göre kültürel değeri olan ürünler nelerdir?” Sorusuna yönelik cevapların en çok (f=9, %30) Surlar, (f=6, %20) efsaneler, yazılı eserler, (f=5, %6,7) On Gözlü Köprü, tarihi eserler olduğu görülmüştür. En az kullanıldığı belirlenen görüşler ise, (f=1, %3,3) Göbekli Tepe, çanak çömlekler, antika ürünler, müzik aletleri ve resim defterleri cevabı olmuştur. Çocukların hem somut hem de somut olmayan unsurları örnek verdikleri görülmüştür.

Görüşme formunun dördüncü sorusu olan “Kültürel miraslarımızın korunması için toplum olarak nasıl bir yol izlemeliyiz?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31. Kültürel Miraslarımızın Korunması İçin Toplum Olarak Nasıl Bir Yol İzlemeliyiz?” Sorusuna Verilen Cevaplar Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Zarar vermemeliyiz	10	%33,33
2	Korumalıyız	8	%26,67
3	Bilinçlendirmeliyiz	3	%10
4	Anmalıyız	3	%10
5	Girişler yasaklanmalı	1	%3,33
6	Temiz Tutmalıyız	1	%3,33
7	Sahip Çıkararak	1	%3,33
8	Etkinliklerle Tanıtmalıyız	1	%3,33
9	Tarihi yerleri Ziyaret Ederek	1	%3,33
10	Bilmiyorum	1	%3,33

Dördüncü soruya yönelik oluşturulan görüşler incelendiğinde toplam 9 farklı görüş belirlenmiştir. Öğrencilerin “Kültürel mirasın korunması için toplum olarak nasıl bir yol izlemeliyiz?” Sorusuna yönelik cevapların en çok (f=10, %33,33) zarar vermemeliyiz, (f=8, %26,67) korumalıyız, (f=3, %10) bilinçlendirmeliyiz cevabı olduğu görülmüştür. En az kullanıldığı belirlenen görüşler ise, (f=1, %3,33) “temiz tutulmalı, sahip çıkarak, tarihi

yerleri ziyaret ederek” gibi cevaplar olmuştur. Her bir öğrencinin korunması için cevap vermiş olduğu görülen tablo 31’de sadece 1 öğrenci fikir belirtmeyip, bilmiyorum cevabını vermiştir.

Görüşme formunun beşinci sorusu olan “Somut olmayan kültürel miras denince ne anlıyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32. Somut Olmayan Kültürel Miras Denince Ne Anlıyorsunuz?” Sorusuna Verilen Cevaplar Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Yazılı Eserler	14	%46,67
2	UNESCO’nun belirledikleri	5	%16,67
3	Gelenek Görenekler	2	%6,67
4	Bayramlarımız	2	%6,67
5	Ebru Sanatı	2	%6,67
6	Sevgi, Bağ	1	%3,33
7	Halk Oyunları	1	%3,33
8	Türküler	1	%3,33
9	Milli Değerler	1	%3,33
10	Meddahlık	1	%3,33

Beşinci soruya yönelik oluşturulan görüşler incelendiğinde toplam 10 farklı görüş belirlenmiştir. Bu görüşlere bakıldığında öğrencilerin “Somut olmayan kültürel miras denince ne anlıyorsunuz?” Sorusuna yönelik cevapların en çok (f=14, %46,67) yazılı eserler, (efsane, destan) (f=5, %16,67) UNESCO’nun belirlediği ürünler, (f=2, %6,67) gelenek ve görenekler, bayramlarımız ve ebru sanatı cevabı olduğu görülmüştür. En az kullanıldığı belirlenen görüşler ise, (f=1, %3,33) “halk oyunları, sevgi bağ, milli değerler, meddahlık” gibi cevaplar olmuştur. Öğrencilerin tamamı bu soruya cevap verebildiği görülmüştür. Bu soruya yönelik, somut ve somut olmayan kültürel miras arasındaki farkı anlayabildikleri söylenebilir.

Görüşme formunun altıncı sorusu olan “Somut olmayan kültürel miras unsurları nelerdir? Bunlardan hangileri daha çok dikkatinizi çekiyor? Neden?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 33’te verilmiştir.

Tablo 33. Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları Nelerdir? Bunlardan Hangileri Daha Çok Dikkatinizi Çekiyor? Neden?” Sorusuna Verilen Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Efsaneler	14	%46,67
2	Destanlar	5	%16,67
3	Şahmeran Efsanesi	2	%6,67
4	Masallar	2	%6,67
5	Ebru Sanatı	2	%6,67
6	Bayramlar	2	%6,67
7	Meddahlık	1	%3,33
8	Dilimiz	1	%3,33
9	Şarkılar	1	%3,33

Altıncı soruya yönelik oluşturulan görüşler incelendiğinde, toplam 9 farklı görüş belirlenmiştir. Belirlenen görüşler incelendiğinde öğrencilerin “Somut olmayan kültürel miras unsurları nelerdir? Bunlardan hangileri daha çok dikkatinizi çekiyor? Neden?” sorusuna yönelik cevapların en çok (f=14, %46,67) efsaneler, (f=5, %16,67) destanlar cevabı olduğu görülmüştür. En az kullanıldığı belirlenen görüşler ise, (f=1, %3,33) Meddahlık, dilimiz ve şarkılar cevabı olduğu görülmüştür. Öğrenciler somut olmayan kültürel miras unsurlarının örneklerini verirken aynı zamanda en dikkat çekici unsurun da yine efsaneler olduğu görülmüştür.

Görüşme formunun yedinci sorusu olan “Somut olmayan kültürel miras unsurlarından sözlü anlatım ve geleneklerden hangilerini biliyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 34’te verilmiştir.

Tablo 34. Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarından Sözlü Anlatım ve Geleneklerden Hangilerini Biliyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Kız Kulesi Efsanesi	6	%20
2	Şahmeran Efsanesi	5	%16,67
3	Destanlar	5	%16,67
4	Halk Oyunları Geleneği	3	%10
5	Bayram Kutlama Geleneği	3	%10
6	Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi	2	%6,67
7	Lokman Hekim Efsanesi	1	%3,33
8	Ağrı Dağı Efsanesi	1	%3,33
9	El öpme geleneği	1	%3,33
10	Kahveye Tuz Atma Geleneği	1	%3,33
11	Ergenekon Destanı	1	%3,33
12	Çocuk Oyunlarımız	1	%3,33

Yedinci soruya yönelik oluşturulan görüşler incelendiğinde toplam 12 farklı görüş belirlenmiştir. Bu görüşlere bakıldığında, öğrencilerin “Somut olmayan kültürel miras unsurlarından sözlü anlatım ve geleneklerden hangilerini biliyorsunuz?” sorusuna yönelik cevapların en çok (f=6, %20) Kız Kulesi Efsanesi, (f=5, %16,67) Şahmeran efsanesi, destanlar(f=3%19) ”Halk oyunları geleneği, bayram kutlama geleneği” cevabı olduğu görülmüştür. En az kullanıldığı belirlenen görüşler ise (f=1, %3,33) “Lokman Hekim efsanesi, Ağrı Dağı efsanesi, el öpme geleneği” gibi cevaplar olmuştur. Öğrenciler bu soruya hem sözlü anlatımlara hem de geleneklere yönelik örnekler verdikleri görülmüştür.

Görüşme formunun sekizinci sorusu olan “Sizce somut olmayan kültürel miras unsurlarından hangileri daha önemlidir? Neden?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 35’te verilmiştir.

Tablo 35. Sizce Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarından Hangileri Daha Önemlidir? Neden? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Efsaneler	6	%20
2	Halk Oyunlar	3	%10
3	Zümrüdüanka	3	%10
4	Saygı Önemlidir	2	%6,7
5	Şahmeran Efsanesi	2	%6,7
6	Surlar	2	%6,7
7	Yemeklerimiz	2	%6,7
8	Kız Kulesi Efsanesi Önemlidir	1	%3,3
9	Düşünceler	1	%3,3
10	Nevroz Bayramı	1	%3,3
11	Tarihi Konular Önemli	1	%3,3
12	Oğuz Kağan Destanı Önemli	1	%3,3
13	Hikâyeler	1	%3,3
14	Ninniler	1	%3,3
15	Peri Bacaları	1	%3,3
16	Bayrak	1	%3,3
17	Müzikler	1	%3,3

Sekizinci soruya yönelik oluşturulan görüşler incelendiğinde toplam 17 farklı görüş belirlenmiştir. Bu cevaplara bakıldığında öğrencilerin “Sizce somut olmayan kültürel miras unsurlarından hangileri daha önemlidir? Neden?” sorusuna yönelik cevapların en çok (f=6, %20) efsaneler, (f=3, %10) halk oyunları, Zümrüdüanka Kuşu efsanesi cevapları olduğu görülmüştür. En az kullanıldığı belirlenen görüşler ise (f=1, %3,3) ”Nevruz bayramı, ninniler, bayrak ve hikâyeler” gibi örnekler olmuştur. Öğrencilerin vermiş oldukları

cevapların nedeni ise: “öğretici, bir arada toplayıcı, anlamlı ve güzel” gibi ifadeler kullandıkları görülmüştür. Öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasın nasıl algıladıklarına dair farklı bakış açıları yansıttığı görülmektedir. Öğrencilerin verdikleri farklı örneklerle kültürel miras çeşitliliğinin vurgulandığı söylenebilir.

Görüşme formunun dokuzuncu sorusu olan “Ülkemizin sahip olduğu somut olmayan kültürel miras unsurları hakkında neler söylemek istersiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 36. Ülkemizin Sahip Olduğu Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları Hakkında Neler Söylemek İstersiniz? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Korumalıyız	15	%50
2	Güzel Buluyorum	2	%6,67
3	Sonsuza kadar devam etmeli	2	%6,67
4	Efsanelerin Gerçek Buluyorum	2	%6,67
5	Ders Çıkarıcı	1	%3,33
6	Unsurlar Çoğalmalı	1	%3,33
7	Anmalıyız	1	%3,33
8	Sürdüremeliyiz	1	%3,33
9	Farklılar	1	%3,33
10	Dikkatimi Çekmiyor	1	%3,33
11	Yazılı Eserler Önemli Unsurlardır	1	%3,33
12	Öğretici Buluyorum	1	%3,33
13	İleriye Taşınmalı	1	%3,33

Dokuzuncu soruya yönelik oluşturulan görüşler incelendiğinde toplamda 13 farklı görüş belirlenmiştir. Bu görüşlere bakıldığında öğrencilerin “Ülkemizin sahip olduğu somut olmayan kültürel miras unsurları hakkında neler söylemek istersiniz?” sorusuna yönelik cevapların en çok (f=15, %50 korumalıyız, (f=2, %6,67) “sonsuz kadar devam etmeli, güzel

buluyorum” gibi görüşler olduğu görülmüştür. En az kullanıldığı belirlenen görüşler ise, (f=1, %3,33) “bu unsurlar çoğalmalı, sürdürmeliyiz, ileriye taşınmalı” gibi cevaplar olmuştur. Sadece bir öğrencinin dikkatimi çekmiyor gibi bir ifade kullandığı görülmüştür. Bu soruya yönelik öğrencilerin cevapları, kültürel mirasın korunması gerektiği konusunda hemfikir oldukları söylenebilir.

Görüşme formunun onuncu sorusu olan “Efsane kavramından ne anlıyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 37’de verilmiştir.

Tablo 37. Efsane Kavramından Ne Anlıyorsunuz? Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Gerçekliği kanıtlanmayan eser	15	%50
2	Tarihi Olaylar	6	%20
3	Gerçek ve Gerçekdışı Olaylar	5	%16,67
4	Hipoteze Dayanmayan Hikâyeler	1	%3,33
5	Futbolcu Karakter	1	%3,33
6	Padişah Yaşamları	1	%3,33
7	Korkutmak için yazılan hikâye	1	%3,33

Onuncu soruya yönelik oluşturulan görüşler incelendiğinde toplam 7 farklı görüş belirlenmiştir. Bu görüşlere bakıldığında öğrencilerin “Efsane kavramından ne anlıyorsunuz?” sorusuna yönelik cevapların en çok (f=15,50) gerçekliği kanıtlanmayan eserler, (f=6, %20) tarihi olaylar, (f=5, %16,67) gerçek ve gerçek dışı olaylar cevabı olduğu görülmüştür. En az kullanıldığı belirlenen görüşler ise (f=1, %3,33) “hipoteze dayanmayan hikâyeler, padişah yaşamları, korkutmak için yazılan hikâyeler” gibi cevaplar olmuştur. Sadece bir öğrenci bu kavramı futbolcu bir karakter olarak gördüğü görülmüştür. Bu soruya yönelik öğrencilerin çoğu efsaneyi tanımlarken genel olarak kullandıkları ifadeler, gerçekliği kanıtlanmamış, geçmişten günümüze anlatılarak gelen, bazen gerçekle bağlantılı veya hayal ürünü olarak görülen hikâyeler olarak ifade ettikleri görülmüştür.

Görüşme formunun on birinci sorusu olan: “Yaşadığınız yere özgü bir destan, masal, efsane var mı? Varsa hangileridir?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 38. Yaşadığınız Yere Özgü Bir Destan, Masal, Efsane Var Mı? Varsa Hangileridir?” Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Şahmeran Efsanesi	8	%26,67
2	Van Gölü Canavarı	6	%20
3	Zümrüdüanka Kuşu	3	%10
4	Sur Efsanesi	3	%10
5	Bilmiyorum	2	%6,67
6	Ağrı Dağı Efsanesi	1	%3,33
7	Balık Göl Efsanesi	1	%3,33
8	Hazar Gölü Efsanesi	1	%3,33
9	Yeşil Göz Efsanesi	1	%3,33
10	Kız Kulesi Efsanesi	1	%3,33
11	Lokman Hekim Efsanesi	1	%3,33
12	Dede Korkut Destanı	1	%3,33
13	Peribacaları	1	%3,33

On birinci soruya yönelik oluşturulan görüşler incelendiğinde toplam 13 farklı görüş belirlenmiştir. Bu görüşlere bakıldığında öğrencilerin “Yaşadığınız yere özgü bir destan, masal, efsane var mı? Varsa hangileri?” Sorusuna yönelik cevapların en fazla (f=8, %26,67) Şahmeran efsanesi (f=6, %20) Van Gölü canavarı efsanesi olduğu görülmüştür. En az kullanıldığı belirlenen görüşler ise, (f=1, %3,33)” Ağrı Dağı efsanesi, Lokman Hekim efsanesi, Kız Kulesi efsanesi” gibi cevaplar verildiği görülmüştür. Bu soruya yalnızca 2 öğrenci bilmiyorum cevabını verdiği görülmüştür. Öğrencilerin vermiş oldukları örneklerde en çok tekrarlanan efsane Şahmeran efsanesi olmuştur. Bu cevap dışında Van Gölü canavarı efsanesi ve Zümrüdüanka Kuşu ve Sur efsanesi gibi görüşler olduğu görülmüştür.

Görüşme formunun on ikinci ve son sorusu olan: “Efsanelerin kültürümüzdeki yeri önemli midir? Neden önemlidir, ya da neden önemli değildir?” sorusuna verdikleri cevaplar analiz edilerek öğrencilerin bu soruya ilişkin cevapları Tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 39. Efsanelerin Kültürümüzdeki Yeri Önemli Midir? Neden Önemlidir, Ya Da Neden Önemli Değildir?” Sorusuna Verilen Cevaplarla Belirlenen Görüşler, Frekans ve % Oranı Gösterir Tablo

Sıra	Görüşler	(f)	(%)
1	Çünkü Nesilden Nesle Aktarım oluyor	5	%16,67
2	Çünkü Geçmişten Günümüze Geldiler	4	%13,3
3	Çünkü Atalardan Kalmış	3	%100
4	Çünkü Hayal Gücünü Geliştirir	3	%100
5	Çünkü Geçmiş Olayları Açıklıyor	2	%6,67
6	Çünkü Kültürümüzün Değerli Unsurları	2	%6,67
7	Çünkü Bağımsızlığı Temsil Ediyor	2	%6,67
8	Çünkü O Bölgeyi Tanıtıyor	1	%3,33
9	Çünkü Vatanı Vatan Yapan Unsurdur	1	%3,33
10	Çünkü Geçmişten Ders Çıkarabiliyoruz	1	%3,33
11	Çünkü Akılda Kalıyor	1	%3,33
12	Çünkü Yol Gösterici	1	%3,33
13	Çünkü Düşünce Ürünüdür	1	%3,33
14	Çünkü Merak Uyandırıyor	1	%3,33
15	Çünkü Kültürümüzü Zenginleştirir	1	%3,33
16	Çünkü Ülkenin Popülerliğini Arttırır	1	%3,33

On ikinci soruya yönelik oluşturulan görüşler incelendiğinde toplam 16 farklı görüş belirlenmiştir. Bu görüşlere bakıldığında öğrencilerin “Efsanelerin kültürümüzdeki yeri önemli midir? Neden önemlidir, ya da neden önemli değildir?” sorusuna yönelik cevapların tamamında efsaneler önemli görüşü görülmüştür, nedeni ise en çok(f=5,%16,67) nesilden

nesle aktarıldığı (f=4,%13,3)geçmişten günümüze geldiği için (f=3,%10)” atalardan kaldığı için” gibi cevaplar olduğu görülmüştür. En az kullanıldığı belirlenen görüşler ise, (f=1,%6,67)”vatanı vatan yapan unsurlar olduğu için, düşünce ürünü olduğu için, merak uyandırdığı için ve kültürümüzü zenginleştirdiğin için” gibi ifadeler kullandıkları görülmüştür. Bu soruya yönelik, öğrencilerin tamamının efsanelerin kültürlerinde önemli bir yere sahip olduğunu vurguladıkları görülmektedir. Aynı zamanda efsanelerin hayal gücünü geliştirdiğini ve geçmişten ders çıkarılmasına yardımcı olduğunu da belirtmişlerdir.

5.TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümü, elde edilen bulguların probleme etkisinin derinlemesine incelenmesini kapsamaktadır. Araştırmanın bulguları üç bölümden oluşmaktadır. Bulgular bölümünün ilk kısmında “Efsaneler” konulu ön resim ve son resimlerinden elde edilen bulgular ile ilgili tartışma olacaktır. Bulgular bölümünün ikinci kısmını ise öğrencilerin “Efsane” konulu ön resim ve son resimlere verdikleri isimlerden elde edilen bulgulara yönelik tartışmayı içirmektedir. Bulgular bölümünün son kısmında yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bulgulara yönelik tartışmaya yer verilmiştir.

5.1.Efsane Konulu Ön Resim-Son Resimlerden Elde Edilen Bulgulara Dayalı Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde 8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesi ve bu bilincin görsel sanatlar dersinde geliştirilmesinin öğrenciye katkısını ortaya çıkarmak için kazanım ve hedeflere uygun olarak 5 haftalık ders planı yapılmıştır. 5 haftalık ders planının başında ve sonunda araştırmaya katılan tek grup 30 öğrenciye “Efsaneler” konulu ön resim ve son resim yaptırılmıştır. Resimler tek tek incelenmiş, ön resim ve son resim arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına bakılmıştır.

Ortaya çıkan bulgulara göre öğrencilerin yaptığı çalışmanın ön resim ölçümlerinde, %19 oranında efsane şemasının kullanıldığı, %81 oranında ise efsane şemasının kullanımının olmadığı görülmektedir. Ön resim uygulanmadan önce efsane kavramıyla ilgili hiçbir bilgi verilmemiştir. Ön resim uygulandıktan sonra resimlerde ortaya çıkan her bir bileşen resim değerlendirme ölçeğinde “Efsanelere ait şemaların kullanımı” başlığı altında değerlendirilmek üzere, tek tek işlenmiştir. Son resim uygulanmadan önce 5 haftalık bir ders planı hazırlanmış ve 4 haftalık ders planına göre Somut Olmayan Kültürel Miras ve Efsaneler başlıkları altında ders işlenmiştir. 5 haftalık dersin sonunda son resim uygulanmıştır. Son resim uygulandıktan sonra resimlerde ortaya çıkan her bir bileşen “Efsanelere ait Şemaların Kullanımı” başlığı altında değerlendirilmek üzere, tek tek işlenmiş ve öğrencilerin resimlerinde efsanelere ait şemaların kullanımı %87’ye yükseldiği görülmüştür. Efsanelere ait şemaların kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$). Ön resimler incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğunun efsane konusunu tam olarak bilmedikleri ve anlamadıkları söylenebilir. Örneğin bir animasyon karakteri olan Bill Chipper ve Messi gibi futbolcuların resme yansıtılması, öğrencilerin bilincine efsane

kavramını yanlış yerleşmesinin bir göstergesidir. Ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı farkın bulunmasında 5 haftalık ders planının uygulanmasının etkisi olduğu düşünülmektedir. Şahmeran, Zümrüdüanka Kuşu, Peribacası, Ağrı Dağı Efsanesi, Kız Kulesi Efsanesi ve Lokman Hekim Efsanesi şemaları ön resim ve son resimlerde incelenmiş, ön resim ve son resim ölçümleri arasında belirgin farklılıklar ortaya çıktığı görülmüştür. Örneğin, öğrencilerin yaptığı çalışmanın ön resim ölçümlerinde, öğrencilerin %6'sı Şahmeran'ı kullanırken, son resimde bu oran%18'e yükselmiştir. Şahmeran şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin yaptığı çalışmanın ön resim ölçümlerinde, öğrencilerin %3'ü Peribacalarını kullanırken, son resimde bu oran %9'a yükselmiştir. Peribacaları şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümlerinde, öğrencilerin Zümrüdüanka Kuşu şemasına rastlanmazken, son resimde görülme sıklığı %33 olmuştur. Zümrüdüanka Kuşu şemasının kullanımında ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). 5 haftalık detaylı konu anlatımının sonunda yaptıkları son resimlerinde, Şahmeran Zümrüdüanka Kuşu, Lokman Hekim, Ağrı Dağı gibi kültürümüzde var olan efsaneleri çizmeleri, onların efsane konusunu daha iyi anladıklarını göstermektedir.

Ayrıca öğrencilerin detaylı konu anlatımı öncesinde yapılan ön resimlerinde efsane olarak bildiklerini aktardıkları şemalar incelenmiş bu öğrencilerin %27'si çizgi film karakterleri, %19'u korku film karakterleri, %19'u Van Gölü Canavarı, %6'sı futbolcuları efsane olarak resimlerine aktarmışlardır. Son resim ölçümlerinde ise bu oranlar %0'a düşmüştür. Bu oranlar incelendiğinde 8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirildiği söylenebilir.

8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinin öğrencilerin yaratıcılığına etkisinin olup olmadığını görmek için anlatımsallık bağlamında biçimsel anlatım ön resim ve son resim arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bakılmıştır. Öğrencilerin ön test resimlerinde biçimsel anlatımın %27'si Etkili düzeyde, % 57'si Orta düzeyde, %19'u zayıf düzeydedir. Son resim ölçümlerinde ise bu oranlar, Etkili' de %78'e ulaşmıştır. Orta %19'a düşerken, Zayıf %3'e düşmüştür. Anlatımsallık bağlamında biçimsel anlatımın Etkili, Orta, Zayıf düzeyde ön resim-son resim

sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$). Bu bağlamda 8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinin öğrencilerin yaratıcılığına etkisinin olduğu söylenebilir.

8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinin öğrencilerin yaratıcılığına etkisinin olup olmadığını görmek için anlatımsallık bağlamında imgesel anlatım ön resim ve son resim arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bakılmıştır. Öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümlerinde, imgesel anlatımın %33'ü Etkili düzeyde, % 27'si Orta, %30'u Zayıf düzeydedir. Son resim ölçümlerinde ise bu oranlar, Etkili'de %66'ya ulaşmıştır. Orta düzeyde %18'e düşerken, Zayıf düzey %6'ya düşmüştür. Anlatımsallık bağlamında imgesel anlatımın Etkili, Orta, Zayıf düzeyde ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$). Örneğin Ö1'in ön resminde "en büyük dağların arasında bulunan ev" olarak isimlendirdiği çalışmada geometrik şekillerle sadece çizgiler kullandığı gözlenirken, son resminde dağ, kuş ve gökyüzü eklemiş olması, öğrencinin detaylı konu anlatımı sonrası biçimsel ve imgesel anlatımında yaratıcı düşünme yeteneği ve hayal gücünü geliştirdiği söylenebilir. Bu bağlamda 8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinin öğrencilerin yaratıcılığına olumlu yönde etkisinin olduğu söylenebilir.

8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinin öğrencilerin renk kullanımına etkisi olup olmadığını görmek için renk kullanımında ön resim ve son resim arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır. Öğrencilerin %78'i ön resimlerinde renk kullanırken, son resimlerde bu oran %75'tir. Renk kullanımının ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p<05$). 8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinin öğrencilerin renk kullanımına genel olarak etkisi olmadığı düşünülebilir. Fakat renkler tek tek değerlendirildiğinde farklı bulgular ortaya çıkmıştır. Örneğin Tablo 23'e göre öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümlerinde, mor rengin kullanım oranı %9 iken son resimde bu oran %12'dir. Mor renk kullanımının ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$). Tablo 25'e göre ise öğrencilerin yaptığı çalışmaların ön resim ölçümlerinde, kahverenginin kullanım oranı %12 iken son

resimde bu oran %45 olduğu görülmektedir. Kahverengi kullanımının ön resim-son resim sonucu McNemar testi ile incelenmiş, ön resim-son resim değişimleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<05$). Renk kullanımında etkili olan faktörlerden biri çocukların neyin resmini yapacaklarıyla ilgilidir. (Büyükkarabacak,2008:27) Araştırmada da görüldüğü gibi öğrencilerden efsaneler konusu ile ilgili resim yapmaları istendiğinde o an için figür veya şemalardaki detayları önemsiyorsa renk kullanımını geri plana itebilir ya da farklı renklerin kullanımını öne çıkardıkları söylenebilir. Örneğin Ö17'nin “Dabbe” diye isimlendirdiği ön resimde gözleri görünmeyen kırmızı ve siyah renklerin kullanıldığı resimde siyahın daha yoğun olduğu ve daha karamsar bir resim olduğu söylenebilir. Yağcı Turan yapmış olduğu tez çalışmasında, çocukların resimsel ifadelerinde renklerin de gösterge bağlamında değerlendirilebileceğini, örneğin çoğunlukta sarı rengin kullanılmasını çocuğun aileye bağımlılığı ile ilişkilendirilebilir olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca resimlerdeki yeşil renk için de genelde çocuktaki büyümeyi ve gelişmeyi ifade ederken, bu yeşilin açık veya koyu olmasının da önemli bir etken olduğunu yani kullanılan her rengin aslında nasıl kullanıldığına bağlı olarak farklı anlamlar ifade edildiğini belirtmiştir(Yağcı Turan,2017:76). Öğrenci her ne kadar da tüm sayfayı kullanmış olsa da renkleri dağınık ve özensiz kullandığı söylenebilir. Öğrencinin tercih ettiği figür korku filmlerde olduğu, gibi karanlık bir atmosferi yansıttığı, ayrıca kullandığı renkler de tehlikeyi ve korkuyu vurguladığı söylenebilir. Öğrencinin son resminde ise, Zümrüdüanka Kuşu efsanesi diye çizdiği resim, aslında daha mitolojik bir karaktere sahiptir. Ejderha figürüne daha çok benzeyen resmin daha çok güç sembolü olarak kullanıldığı söylenebilir. Ön resimde korku vurgulanırken, son resimde mitolojik güç teması öne çıkmaktadır. Bu bağlamda 8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinin öğrencilerin yaratıcılığına etkisinin olduğu söylenebilir. Gökdemir (2021)'in yapmış olduğu doktora tez çalışmasında, edebiyat ürünlerinden efsaneler konusu da çalışılmıştır. Araştırmanın ilk haftasında öğrencilerin ön test uygulama çalışmalarında bütünlük, ayrıntılara yer verme yaratıcılık gibi faktörlerde yetersiz oldukları görülmüş olup, son test uygulama çalışmalarında öğrenci çalışmalarının denge bütünlük doku gibi unsurlar bakımından gelişim gösterdiği saptanmıştır. Gökdemir'in efsanevi karakterleri ve manileri ele aldığı hafta, öğrencilerin çalışmaları üzerinde üç boyutlu ifade etme, doku zenginliği bütünlük gibi unsurların gelişmesinde fark görüldüğü, özgün çalışmaların ortaya çıkması bakımında etkili olduğu ifade edilmiştir. Bilhassa efsanevi karakterlerin işlendiği haftalarda

öğrenci çalışmalarında gerçeküstü, özgün anlatım gibi özelliklerin görüldüğü ifade edilmiştir.

Araştırmanın birinci problemine yönelik benzer nitelik taşıyan bir çalışma olmadığı görülmektedir. Ancak, Özkartal(2009)'a ait Dede Korkut Destanı'nın milli değerlerin kazanılmasına etkisinin araştırılması için yapılan çalışmada destan hikâyeleri sınıf ortamında, drama öğretim yöntemi ile uygulanmıştır. Yapılan çalışmada deney ve kontrol grubu öğrencilerin ön test başarı durumu ve tutumları arasında anlamlı bir fark çıkmadığı görülürken, uygulama sonrasında yapılan son test başarı puanları arasında anlamlı bir farkın ortaya çıktığı görüldüğü ifade edilmiştir.

Bu araştırmanın amacı ve yöntemi bakımından benzerlik taşımasa da somut olmayan kültürel miras unsurlarından sözlü gelenekler ve anlatımların da kullanıldığı Gürel (2018)'e ait doktora tez çalışmasında somut olmayan kültürel miras etkinliklerinin öğrencilerin tutumlarını önemli derecede olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında deney grubunda bulunan öğrencilerin somut olmayan kültürel miras kavramına yönelik sahip oldukları algıları tespit etmek için bir resimle anlatmaları istenmiştir. Öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik algıları somut olmayan kültürel mirasın beş alanında da kendi göstermiştir olduğu ifade edilmiştir. Çalışmada; şöenler törenler, gösteri sanatları, el sanatları, sözlü gelenekler ve anlatımlar gibi örneklerle çizim yaptırılmıştır. Öğrencilerin büyük bir kısmının somut ve somut olmayan kültürel miras ürünlerini ayırt etme yeterliliğine eriştikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Somit olmayan kültürel miras unsurlarından efsane konusunun da yer alması bakımından benzerlik taşıyan İnceağaç(2018)'a ait “Görsel sanatlar eğitiminde edebiyat ürünlerinin öğrenci çalışmalarına etkisi” başlıklı doktora tez çalışması yapıldığı görülmüştür. Çalışmada edebiyat ürünlerinden fabl, atasözü-deyim destan ve efsanelerden yararlanma sonucunda; bütünlük, görsel devamlılık ve renk kullanımı, stereotip biçim kullanımı, ayrıntılara yer verme, yaratıcı düşünme gibi ölçütlerin tamamında sontest lehine anlamlı bir fark görüldüğü ifade edilmiştir. Her hafta edebiyat ürünlerinden farklı bir konunun işlendiği öntest-sontest sonuçlarına göre en fazla etkili olan edebiyat ürünlerinden fabllar, en az etkili olanın ise efsaneler olduğu ifade edilmiştir. Araştırmanın sonucunda edebiyat ürünlerinin etkisinin taklit ve kopyacılıktan uzak olduğunu, yaratıcı düşünme becerisine sahip ve başarıyı arttırıcı rolü olduğunu belirtmiştir. Bu durumda görsel sanatlar

dersinde edebiyat ürünlerinden yararlanılma yoluna gidilmesinin başarıyı artırıcı yönde etkili sonuçlar ortaya konduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda 8.sınıf görsel sanatlar dersinde kültürel miras bilinci geliştirilebilir ve öğrencilerin yaratıcılıklarına olumlu yönde etkisi olduğu söylenebilir. Sonuç olarak görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincini geliştirmenin öğrencilerin, şema aktarımı, biçimsel anlatım, imgesel anlatım ve renk kullanımı, bağlamında yaratıcılığa katkısı olduğu düşünülmektedir.

5.2. Öğrencilerin Ön Resim-Son Resimlere Verdikleri İsimlendirmelerden Elde Edilen Bulgulara Dayalı Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde 8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesi ve bu bilincin görsel sanatlar dersinde geliştirilmesinin öğrenciye katkısının olup olmadığını anlamak için öğrencilerin ön resim ve son resimlere verdikleri isimlerin içerik analizi yapılmıştır.

Tablo 27 incelendiğinde öğrencilerin ön resim ve son resimlerine verdikleri isimlerin içerik analizi bulguları görülmektedir. Öğrencilerin %81'i ön resimlerinde çizgi film, korku film karakterleri gibi popüler kültür öğelerini resmedip isimlendirmişlerdir. Bu öğrencilerin %19'u ise resimlerine kültürümüzde yer alan Peribacası ve Şahmeran isimlerini vermişlerdir. Bu oranın %19 olarak çıkmasında 7.sınıf sosyal bilgiler dersi ünite planında kültürel miras konusunun işlenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ö7 ön resmine kültürümüze ait olmayan çizgi film karakteri “Element Ejderhası” ismini vermiştir. Bu isim öğrencinin daha önceden efsane konusunda bilgi sahibi olmadığını göstermektedir. Ancak detaylı konu anlatımından sonra son resimde Zümrüdüanka Kuşu şeması ve ismine rastlanmıştır. Ö13 ön resmine çizgi film karakteri olan “Bill Cipher” ismini vermiştir. Bu öğrenci detaylı konu anlatımı sonrası Lokman hekim efsanesini öğrenmiş ve bunu resmine yansıtmıştır. Ö15 ön resminde bir karikatür sanatçısı olan “Hasan Aycın”ı resmetmiş ve ismini vermiştir. Ancak detaylı konu anlatımı sonrası Ağrı Dağı efsanesini çizmiş ve isimlendirmiştir. Bu öğrencilerin ön resim ve son resimde şema aktarımı ve isimlendirmede anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Ö17 ve Ö18 ön resimlerinde “Dabbe” “Slender Man” isimli korku filmlerini resmetmiş ve resimlerine bu isimleri vermişlerdir. Detaylı konu anlatımı sonrası öğrencilerin şema ve isimlendirmelerinde Zümrüdüanka Kuşu ve Peribacası gibi değişimler gözlenmiştir. Ö14, Ö16, Ö21'in ön resimlerinde Çin efsanesi, Avrupa efsanesi olan “Basiliks Yılanı” ve Japon

korku efsanesi olan “Hanako San” şema ve isimlendirmelerini kullanmışlardır. Ö21’nin ön resimde “Hanako San Efsanesi” diye isimlendirdiği, gözleri olmayan ve dişleri ön planda olan bir korku karakteri çizerken, son resimde kültürümüzde bir efsane olarak bilinen Kız Kulesi efsanesini çizmiştir. Ön resimde konunun anlaşılması için, efsanede geçen konunun sözleri yazıldığı görülürken, son resimde böyle bir açıklamaya gerek kalmadan ve yaratıcılığını kullanabilme yeteneği ile kule ve kuşları çizmiştir. İlk resimde korku karakter vurgulanırken, son resim daha sakin bir yapıdadır. Bir Japon efsanesi olan “Hanako San” ise şu şekilde bilinir: Okul tuvaletine musallat olan Hanako-san adlı bir genç kızın ruhunu anlatan efsanelerin farklı anlatımları vardır. Bu efsanelerden biri de şöyledir: Bir ilkokul tuvaletinin sondan üçüncü katında kapıyı üç kez tıklayıp “Orada mısın Hanako- san?” diye sorarsınız; kırmızı etekli bir kız öğrencinin ruhunu çağırırsınız. Size “Evet, buradayım” diye cevap verir ve bunun üzerine kapıyı açarsanız, bu kız sizi klozete sokup boğar.”(URL-4,2023). Bir başka öğrencinin “Ağzı Yırtık Kadın” olarak isimlendirdiği efsane araştırıldığında, bunun da (Kuchisake-onna) diye bir Japon efsanesi olduğu görülmüştür. Efsaneye göre ağzını gizleyerek maske takan bir kadın okuldan eve gelen çocuklara: “ben güzel miyim?” diye sorar, “Evet güzelsin” dendiğinde “Peki ya şimdi?” diyerek maskesini indirince ağzının yırtık olduğu görünürmüş, “Hayır güzel değilsin” diyen çocukları ise makas veya bıçak ile öldürürmüş (URL-5,2023).

Akengin ve Canata, Uzakdoğu ve batı yapımı çizgi filmlerin nerdeyse tüm dünyada izlendiği ve büyük bir popülerlik kazandığına değinmiştir. Ayrıca bu popülerliğin iletişim araçları ile sınırlı kalmadığına, çocukların ilgisini çeken oyuncak, hobi ve kırtasiye eşyaları gibi pek çok alanda çizgi film karakterlerinin bulunduğu ve kısaca büyük bir çizgi film endüstrisinin gelişmiş olduğuna dikkat çekmişlerdir. Dolayısıyla çocuklar sadece izleyici konumundayken söz konusu çizgi film pazarının ürünlerini kullanan hedef kitle haline gelmişlerdir. Çocuklar bu ürünleri sadece kullanamayıp ayrıca etkilendikleri ve taklit ettikleri gözlenmiştir. Dolayısıyla çizgi filmler çocuklar üzerinde etkisi oldukça büyük ve çeşitlidir. (Akengin, Canatan 2019:1076). Çocuklar üzerinde oldukça olumsuz etkisi olan bu tarz içerikteki çizgi film ve korku filmlerin, öğrencilerin son resimlerinde %87’sinde yerini efsanelere bırakması, detaylı konu anlatımının öğrencilerin kültürel miras bilincini geliştirdiğini, tv ve internetin olumsuz etkilerinden uzaklaştırdığı ve yerel efsanelere daha fazla ilgi duyduklarını gösterdiği söylenebilir.

Dabbe, Slender Man, Ağzı Yırtık Kadın gibi isimlendirilen ön resimlerden elde edilen bulgulardan yola çıkılarak çocukların tv ve internetin zararlı etkilerine yoğun bir şekilde maruz kaldıkları söylenebilir. “Dabbe” isimli korku filminin konusu ise kısaca şu şekilde geçer: Amerika’da intihar olayları birbirini takip etmektedir. Ülkenin her yerinden insanlar, birbirinden korkunç yöntemlerle ölmeyi seçmektedir. Benzer bir olay Türkiye’de de yaşanır. Bir gencin dehşet verici bir şekilde intihar etmesi üzerine polis ve arkadaşları bu durumu araştırmaya başlarlar (URL-6). Bir Web efsanesi olan “Slender Man (Uzun Kâbus)” için de kısaca şöyle söylenmiştir: Doğaüstü, uzun ve ince yapılı bir adamın hikâyeleri, tek bir konu ile sınırlı olmamakla birlikte genelde adamın insanları, özellikle çocukları takip etmesi, kaçırmaya ya da travmatize etmesiyle anılır(URL-7,2023). Slender Man filmleri ile ilgili bir haber ise 2014 yılında Amerika’da yaşanan bir olaydır. 12 yaşlarında iki kız çocuğunun, 12 yaşındaki başka bir çocuğu 19 yerinden bıçaklamasıyla ilgilidir. Gazetede yer alan habere göre, ifadeleri alınan çocuklar, Slender Man’ı memnun etmek istedikleri için 12 yaşındaki arkadaşlarını bıçakladıklarını söylemişlerdir (URL-8,2023). Temizyürek ve Acar’ın yapmış oldukları çalışmada, televizyon için, birçok evde bulunması kesintisiz yayın planlaması ve her yaş grubuna hitap etmesi bakımından hem görsel hem de işitsel kitle iletişim araçlarının en etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Bundan dolayı da televizyonun özellikle taklit yolu ile öğrenen çocuklar için etkili bir öğretmen rolünü oynadığını ifade ederek, televizyonda gösterilen kahramanlara dünyayı kurtarma misyonu eklemeleri çocukları etkilediğini anlatmışlardır(Temizyürek, Acar,2014:27). Öğrencilerin ön resimlerine verdikleri isimlerden dikkat çeken diğer isimler Pikachu, Monika, Hulk gibi isimlerdir. Bunlar çizgi film karakterlerinin isimleridir. Bu isimler çocukların dünyasında efsane olarak yer almaktadır. Akengin ve Canatan’a göre çocukların gelişim döneminde özellikle görsel uyarıcılardan fazlasıyla etkilenmektedirler. Dolayısıyla çizgi filmler onları eğlendirirken, gelişimlerinde ve eğitimlerinde de oldukça etkilidir. Bunun olumlu yanları olduğu gibi izlenen çizgi filmin içeriğine göre olumsuz yanları da olabilir (Akengin, Canatan 2019:1076).

Ö11, Ö13 ve Ö28’in “Bill Chiper” olarak isimlendirdiği ve efsane olarak çizdikleri Esrareniz Kasaba çizgi dizinin konusu ise kısaca şöyledir: Dipper ve Mabel adında ikiz kardeşler aileleri tarafından yaz tatilini geçirmek için Esrareniz Kasaba Oregon’a amcaları Harika Amca Stan’in yanına gönderilir. Kardeşlerden biri olan Dipper bir gün ormanda kulübenin tabelalarını Esrareniz Kasaba’da yaşanan garip olayları anlatan 30 yıllık bir

günlük bulur. Harika Amca Stan onlara günlükte yazılan olayların yalan olduğunu söyleyerek esrarengiz olayları çocuklardan saklamaya çalışır fakat o da yaşanan olayların içindedir. Çocukların çizgi dizide çizdikleri karakter olan Bill Cipher ise: üçgen şeklinde, tek gözlü rüya şeytanıdır. Anlatıya göre evrenden bile yaşlı olan Bill Cipher, insanların zihinlerine girebilen bir karakterdir(URL-9,2023).Bill Cipher karakteri, çizgi dizideki şekil ve görüntüsünden dolayı İlluminati denen bir örgüt ile ilgili olduğunu düşünenler olmuştur fakat bununla ilgili kesin bir kaynağa ulaşılmamıştır. Demir, çocuk kanallarında yayınlanan çizgi film araştırmasında Esrarengiz Kasaba çizgi dizisi için şunları söyler: İzlediğimiz bölümlerde hakaret, yalan, gayri meşru gibi oldukça fazla olumsuz mesaj ve davranış tespit edilmiştir (Demir,2019:107). Şüphesiz ki tv veya internetteki çocuk oyunları ve çizgi filmlerin faydaları olduğu kadar zararları da olmuştur. Bu nedenlerden dolayı çocukların gelişiminin takip edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu konuda ebeveynler başta olmak üzere herkese görev düşmektedir.

5.3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formundan Elde Edilen Bulgulara Dayalı Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde somut olmayan kültürel miras unsurlarından efsane konusunun görsel sanatlar dersinde öğrencilere ne gibi katkı sağladığını görmek amacıyla oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki cevaplardan yola çıkarak oluşturulan doğal kodlarla belirlenen görüşler incelenmiştir.

Tablo 28 incelendiğinde birinci sorunun öğrencilerin kültürel miras kavramından ne anladıklarına yönelik bilgilerini incelemek amacıyla hazırlandığı görülmektedir. Öğrencilerin kültürel miras kavramına yönelik çok çeşitli cevaplar verdikleri görülmüştür.

Öğrencilerin kültürel miras kavramına verdikleri cevaplara yönelik genel bir değerlendirme yapıldığında geçmişten günümüze kadar gelen unsurlar, atalarımızın bıraktıkları maddi ve manevi değerleri içerdiğini belirten ifadeler görülmüştür. Öğrencilerin vermiş oldukları örnekler genellikle geçmişle ilişkilendirilmiştir. Bir başka çalışmada da ulaşılan sonuçları desteklediği görülmektedir. Öğrencilerin kültürel miras kavramını çoğunlukla geçmişle ilişkilendirilmesinin nedenini İhsan Ünlü, yapmış olduğu çalışmada, ilköğretimin müfredat derslerin kültür konusunun geçmiş tarihlerle ilişkilendirilmesinden dolayı öğrencilerin de bu şekilde örnekler vermiş olabileceğini belirtmiştir (Ünlü, 2012:81-82). Araştırma kapsamında görüşleri alınan öğrencilerin kültürel miras kavramına yönelik doğrudan bir tanım yapamadıkları görülmüştür. Ancak bu tanımları yaparken örneklerden

yararlandıkları görülmektedir. Kültürel miras kavramına yönelik öğrencilerin görüşlerinden bazıları aşağıda yer verilmiştir:

Ö2: “Geçmişten günümüze kadar gelen tarihi eserlerimiz.”

Ö4: “Geçmişten günümüze kadar gelen maddi ve manevi değerlerimizdir. Özümüzü, kültürümüzü, milletimizi birleştiren unsurlardır.”

Ö5: “Önemli varlıklarımız ve değerlerimiz bir araya gelerek kültürel mirasımızı oluşturur.”

Ö6: “Geçmişten günümüze kadar gelen, atalarımız, dedelerimiz, babalarımız ve amcalarımızdan kalan miraslarımız.”

Ö13: “Atalarımızın bize bıraktıkları, bize ait olan ve bizim korumamız gereken unsurlardır.”

Ö15: “Ülkemizi temsil eden bir kavramdır. Yani her ülkenin kendine göre bir kültürel mirası vardır.”

Ö16: “Eski zamanlardan bizlere kalan sanat, resim, edebiyat ve şiirdir hocam.”

Ö19: “Ülkemizin kültürel değerleridir. Mesela Kız Kulesi, yemeklerimiz, giysilerimiz ve tarihi eserlerimiz.”

Ö22: “Eski zamanlarımızdan kalma bir birikimdir ve ben bunları önemli buluyorum. Bence kültürel miras olmazsa bir toplum da var olamaz, sonuçta bir toplumun dili, dini ve örf adetleri bir toplumu oluşturan unsurlarıdır.”

Ö24: “Bizim değerlerimiz, bizim varlığımızı ortaya koyan ve bizim biz olduğumuzu gösteren somut veya soyut kavramlardır.”

Tablo 29’da öğrencilerin çevrelerindeki kültürel miras unsurlarının farkında olup olmadıklarını ve bunlara örnekler verilmesi istenmiştir. Bu soruya öğrencilerin %67’si çevrelerindeki kültürel miras unsurlarından örnekler vermişlerdir. Öğrencilerin vermiş oldukları bu cevaplar, bulundukları çevreye ait kültürel miras unsurlarını bildiklerini göstermektedir. Özellikle Diyarbakır Surları, On Gözlü Köprü ve Hevsel Bahçeleri gibi örnekler, öğrencilerin somut unsurlar ve yerel tarihe ve kültüre bağlılıklarını yansıttığı söylenebilir. Ayasofya ve Kapadokya örneğini veren öğrenciler de çevrelerindeki örnekler ile bulundukları çevrenin dışında da örnekler vermişlerdir. Bunun nedeni ise öğrencilerle yapılan sınıf içi etkinlikte kültürel miraslar tanıtılırken, bulundukları çevrenin dışından

örneklerin de verilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Sadece kendi çevrelerinden örnekler veren öğrencilerin yerel kültürel miras unsurlarının farkında oldukları söylenebilir. Gürel ve Çetin (2017) yapmış oldukları kendi çalışmalarında somut olmayan kültürel miras unsurlara örnekler istenirken daha çok somut unsur örnekler verildiğini belirtmişlerdir. Görüşme formunun ikinci sorusuna öğrencilerin verdikleri görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö1: *"Vardır hocam, Dağkapı'daki Hevsel Bahçeleri kültürel miras unsurudur."*

Ö2: *"Somut olarak surlar ve On Gözlü Köprü'yü biliyorum. Diğer bölgelerde de Kapadokya ve Topkapı Sarayı'nı biliyorum."*

Ö3: *"Diyarbakır'daki surlar, Hz. Süleyman camii, Göbekli Tepe ve bunlar dışında efsane olarak da Van Gölü efsanesini biliyorum."*

Ö4: *"Halk oyunları, destanlar, kulaktan kulağa anlatılan efsane ve hikâyeler"*

Ö6: *"Diyarbakır surları, Hevsel Bahçeleri, Diyarbakır dışı örnekler de vermem gerekirse, mesela İstanbul'da Ayasofya camisi ve Galata Kulesi vardır."*

Ö9: *"Evet, Dört ayaklı minare ve Göbekli Tepe'yi biliyorum."*

Ö12: *"Vardır hocam, somut olanlar Dört ayaklı minare, surlarımız, Dağkapı'daki camiler. Somut olmayanlar da dilimiz ve atalarımızın bıraktıkları efsaneler."*

Ö15: *Evet, halk oyunlarımız bizim kültürel miraslarımızdır."*

Ö17: *"Vardır hocam, mesela Hevsel Bahçeleri ve surlar bizim kültürel miraslarımızdır."*

Ö19: *"Mesela eski yapılarımız halaylarımız ve yemeklerimiz vardır."*

Ö26: *"Diyarbakır için söylemem gerekirse, bunlar surlar ve Hevsel Bahçeleridir. Zaten bu ikisi de UNESCO tarafından korunmaktadır."*

Ö27: *"Türkiye'nin birçok yerinde kültürel miraslarımız vardır aslında, bunlar: Surlar, Hevsel Bahçeleri, Kız Kulesi, Kapadokya'daki Peribacaları gibi birçok örnek verilebilir."*

Tablo 30 incelendiğinde öğrencilere kültürel değeri olan ürünlerin ne olabileceği ve bunlara örnek vermeleri istendiği görülmüştür. Öğrenciler bu soruya verdikleri cevaplarda hem somut hem de somut olmayan kültürel miras unsurlarından örnekler bulunmaktadır. En

çok belirtilen örnekler arasında, Surlar, efsaneler ve yazılı eserler(destan, masal) olmuştur. Öğrencilerin kültürel değeri olan ürünler arasında efsane örneğini vermeleri görsel sanatlar dersinde işlenen efsane konusuna ilgi duymalarını sağlarken öğrencilerin konu hakkında farkındalıkları üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Yeşilbursa (2011) yapmış olduğu çalışmada sınıf içi etkinliğin yapılması bu unsurlara karşı olumlu tutumlar geliştirmelerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin kültürel değeri olan ürünlere verdikleri cevaplardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Ö1: *“İnsanların geçmişini anlatan yazılar ve eserler.”*

Ö2: *“Geçmişten günümüze kadar gelen tarihi eserlerimizdir. Bunlar önem taşıyan unsurlardır.”*

Ö3: *“Geçmişten günümüze bırakılan yazılı eserler. Mesela aynaların efsaneleri gibi, böyle yaparsan karşına bunlar çıkar gibi inançlar vardır. Bunlar belki batıl inanç olabilir ama kimi insanlar batıl inançları da efsaneleştirdiği için bence bu da bir efsanedir.”*

Ö6: *“UNESCO tarafından korunmaya alınan ürünlerin kültürel değeri vardır”.*

Ö7: *“Mesela çatışmalarda kullanılan silahlar, antikalar, floresan lambalar gibi örnek verebilirim.”*

Ö11: *“Surlar ve on gözlü köprü önemli ürünlerdir bence.”*

Ö12: *“Bence atalarımızın kullandıkları çanak çömlekler kültürel değeri olan ürünlerdir.”*

Ö13: *“Bence surlar daha değerlidir, çünkü geçmişteki atalarımızın bunlara çok büyük emekleri olmuştur.”*

Ö16: *“Kitaplar, resim defteri ve müzik aletleri hocam.”*

Ö7: *“Bence Şahmeran ve Zümrüdüanka Kuşu efsanesi kültürel değeri olan ürünlerdir.”*

Ö30: *“Destanlar ve efsaneler hocam, önceleri çok önemsemiyordum ama bu dersle birlikte ilgimi çekmeye başladı.”*

Tablo 31’de öğrencilerden kültürel miras unsurlarımızın korunması için neler yapılabileceğine dair örnekler verilmesi istenmiştir. En çok verilen örnekler arasında, “korumalıyız ve zarar vermemeliyiz” yer almaktadır. Bu soruya öğrencilerin vermiş

oldukları cevaplar genel olarak değerlendirilirse, kültürel mirasın korunması, toplumun geçmişine saygı gösterme ve gelecek nesillere aktarma konularına önem verdikleri söylenebilir. Öğrencilerin yapmış oldukları öneriler, kültürel mirasın sürdürülebilirliğine katkıda bulunmak amacıyla ortak çabaların gerektiğini yansıtmaktadır. Yeşilbursa(2011) yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin ziyaret ettikleri alanlara zarar verildiğini görmüş oldukları için bu durumdan etkilendiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Ö1: *“Gittiğimiz tarihi yerlere zarar vermememiz ve onları korumamız gerekir.”*

Ö2: *“Etkinlikler düzenleyerek insanları zarar vermemeleri için bilinçlendirmeliyiz.”*

Ö3: *“Bir toplum kendi geçmişine değer veriyorsa zaten bir zarar da vermez ama eğer zarar verilirse bunlara ceza verilmelidir. Aslında bunun devlet tarafından korunması gerekir ve zaten devlet tarafından korunuyor da.”*

Ö4: *“İnsanları bilinçlendirerek, bunun eğitime önem verebiliriz ve böylelikle koruma altına alabiliriz.”*

Ö6: *“Onları çoğu zaman anmamız gerekir ve onlarla yaşamamız gerekir.”*

Ö11: *“Öncelikle toplum bilinçlendirilmeli ve bu miraslara daha sık bakımlar yapılmalıdır.”*

Ö12: *“Atalarımızın bize bıraktıklarını aklımızda tutarak, bunları sürekli hatırlamamız gerekir. Mesela bayramlarda bir araya gelerek benliğimizi hatırlamamız çok önemli bence.”*

Ö18: *“Zarar verilmemesi için önlemler almalıyız, bunları koruma altına almalıyız. Mesela oralara çöp atılmamasını sağlamalıyız.”*

Ö21: *“Değer verip önemsemeliyiz. Mesela oralara gidince temiz tutmalıyız.”*

Ö26: *“Bence bu ürünlere zarar gelmemesi için mimari alanları milli parka çevirmemiz lazım. Diğer eşya olan ürünleri de müzelere götürüp koruyabiliriz.”*

Tablo 32’de öğrencilerin somut olmayan miras kavramından ne anladıklarına yönelik örnekler verilmesi istenmiştir. Verilen cevaplara göre %46’sı doğru cevap

verebilmiştir. Öğrencilerin vermiş oldukları örneklerde ise öğrencilerin bu tanıma tam olarak uymasa da kendilerine göre anladıkları somut olmayan kültürel mirasa örnekler verebilmişlerdir. Öğrencilerin vermiş oldukları bu cevaplar, somut olmayan kültürel mirasın çeşitli örnekleri olan “Yazılı eserler(hikâyeler, efsane), UNESCO’nun belirlediği öğeler, gelenekler ve görenekler” gibi ifadeleri içermektedir. Gürel(2018) yapmış olduğu çalışmada benzer sonuçlara vararak bunun nedenini öğrencilerin daha çok deneyimledikleri ya da yakın çevrelerindeki unsurlardan yola çıkarak benzer tanımları yaptıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin somut olmayan kültürel miras denince ne anlıyorsunuz? Sorusuna vermiş oldukları görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö1: “UNESCO tarafından belirlenen toplumumuzdaki destanlar, şarkılar, türküler ve dans türleri olarak anlıyorum.”

Ö2: “Ninni ve destan hocam, bir de hani su üzerinde yapılan ebru sanatı, işlemecilik gibi şeyleri anlıyorum.”

Ö3: Dede korkut hikâyeleri, Şahmeran, Kız Kulesi aklıma geliyor. Bir de mesela peygamberler döneminde anlatılan hikâyeler aklıma geliyor.”

Ö12: “Daha çok milli değerler olarak anlıyorum. Bir yerin göstergesi olan unsurlar, efsaneler, hikâye ve öyküler olabilir.”

Ö17: “Mesela nevrüz bayramı ve meddahlık, şu an aklıma gelenler bunlardır.”

Ö22: “Aslında ilk aklıma gelenler destanlar oluyor, sonrası insanların düşündükleri öykü ve hikâyeler oluyor. Bunları insanlar eskiden düşünerek veya gerçekten görerek yazdıklarını düşünüyorum.”

Tablo 33 incelendiğinde öğrencilerden somut olmayan kültürel miras unsurlarından hangilerini bildiklerini ve hangilerinin daha dikkat çekici olduğuna dair örnekler verilmesi istenmiştir. Bu soruya yönelik öğrenciler somut olmayan kültürel miras unsurlarından en az bir örnek verebildikleri görülmüştür. En dikkat çekici unsur olarak da %46’sı efsane örneğini vermişlerdir. Bunun nedenini uygulama sırasında çizmiş oldukları efsane konusunun daha çok akılda kaldığı söylenebilir. Gürel(2018) yapmış olduğu çalışmada benzer sonuçlara vararak bunun nedenini öğrencilerin araştırma kapsamında yapılmış olan etkinliklerin konuya yönelik ilgilerini ve merak duygularını arttırdığı şeklinde yorumlanabileceğini belirtmiştir. Öğrencilerin soruya vermiş oldukları cevaplardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö1: “Şarkılar, şiirler, destan ve efsaneler. En çok dikkatimi çekenler de efsane ve destanlar oldu.”

Ö3: “Aslında en çok dikkatimi çeken unsur efsaneler oldu ve bunların içinde de en çok Şahmeran efsanesi ilgimi çekti. Çünkü bunlar bunca zaman anlatılan yaşanmış hikâyeler de olabilir. Mesela “kıyamet öncesi yılanlar Şahmeranın öldüğünün haberini verecek herkesin evine baskın yapılacak” gibi şeyler de anlatıldığı için bu beni etkiledi. Yılanlar benim hassas noktam ne severim ne de sevmem, ama ilgimi hep çekmiştir.”

Ö12: “Efsaneler, öyküler ve dilimiz. Bunlardan en önemli unsur da bence dilimizdir, çünkü hiçbir dile benzemiyor, çok farklı bir dildir.”

Ö15: “Destanlar efsane ve hikâyeler. Bunlardan en çok dikkatimi çeken de destanlar oldu, çünkü bunlarda olağanüstü olaylara yer verilir. Çünkü bunlar gerçek de olabilir gerçek dışı da olabilir, bu yüzden dikkatimi çekti.”

Ö22: “Destanlar, yemek tarifleri gibi şeyler. Bu unsurlar arasında en çok dikkatimi çeken de Şahmeran efsanesi oldu, aslında bu hikâye gerçek olduğu düşünülüyor, kıyamet gününde geri geleceği söylenir. Hatta gerçekten gördüklerini düşünenler bile var. Olağanüstü bir hikâyedir aslında.”

Ö25: “Bayramlarımız, bunlardan en çok dikkatimi çeken de bayramlarımızdır mesela kurban bayramlarımızı merak ederim hep, nereden çıktığı, nereden geldiği gibi şeyleri düşünürüm hep.”

Ö26: “Gelenek ve göreneklerimiz bir de halk oyunlarımız. Mesela bu bölgede halay, İç Anadolu’da çiftetelli, Karadeniz’de horun vardır. En çok dikkatimi çeken de halk oyunlarımızdır.”

Ö28: “Bir tek efsaneler aklımda şu an, en dikkatimi çeken de Kız Kulesi efsanesi oldu. Nedeni de ben bu efsaneyi daha önce de biliyordum, kuzenim bana anlatmıştı. Siz de bana Zümrüdüanka Kuşu efsanesini anlatınca onu da öğrenmiş oldum.”

Ö29: “Ebru sanatı ve türküler aklımda şu an, en çok dikkatimi çeken de türkülerdir hocam, milletimiz buna daha çok ilgili olduğu için benim de daha çok dikkatimi çekiyor.”

Ö30: “Destan ve efsaneler hocam, bunlardan en çok dikkatimi çeken de efsaneler oldu çünkü efsaneler biraz daha olabilecek bir konu ama olmayan şeyleri ele aldığı için dikkatimi çekiyor.”

Tablo 34’te öğrencilerden somut olmayan kültürel miras unsurlarından sözlü anlatım ve geleneklere dair örnekler verilmesi istenmiştir. Bu soruya yönelik öğrenciler sözlü anlatımlara çeşitli örnekler verirken %20 Kız Kulesi efsanesi, %16’sı Şahmeran efsanesi gibi çeşitli örnekler vermiştir. Verilen örneklerde çoğunlukla çizmiş oldukları efsanelerin isimleri olduğu görülmüştür. Geleneklerden el öpme, kahveye tuz atma gibi örnekler verilmiştir. Gürel (2018) yapmış olduğu çalışmasında verilen benzer örneklerde öğrencilerin içinde bulundukları yaş grubun özelliklerine uyumlu olduğunu ve yaşanan yöreden etkilenerek örnekler verilmiş olabileceğini belirtmiştir. Somut olmayan kültürel miras unsurlarından sözlü anlatım ve geleneklerden hangilerinin biliyorsunuz? Sorusuna yönelik öğrencilerin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö2: *Sözlü anlatımları şu an hatırlamıyorum ama gelenek olarak el öpme geleneğini biliyorum.*

Ö3: *“Bir ülkenin milli olmayan, bayramlarının kutlanması. Mesela ateş üstünden atlanan Nevruz bayramı; kimileri bu durumu ateşe tapma olarak gördükleri için bunu yapmıyorlar ama genelde bir de o şeyler yapılır.”*

Ö7: *Ergenekon Destanı’nı biliyorum. Birkaç tane daha biliyorum ama şimdi isimleri aklıma gelmiyor.*

Ö6: *“Kız kulesi efsanesini bir de Zümrüdüanka Kuşu efsanesini biliyorum.”*

Ö8: *“Şahmeran efsanesini hatırlıyorum. Bunun dışındakileri hatırlamıyorum şimdi.”*

Ö10: *“Şahmeran efsanesini, Van gölü, Ağrı dağı, Kız Kulesi efsanelerini ve birçok şehir efsanelerini biliyorum.”*

Ö12: *“Şahmeran ve Lokman Hekim efsanesini biliyorum.”*

Ö14: *“Şahmeran, Zümrüdüanka Kuşu ve Kız Kulesi efsanesini biliyorum.”*

Ö17: *“Gelenek olarak mesela yemek yerken besmele çekmek, halaylar, yöresel danslar. Bunlar aklıma geliyor şu an.”*

Ö19: *“Halk oyunları, kıyafetlerimiz bir de kız isteme geleneğimiz var.”*

Ö23: *“Kahvenin içine tuz katmaları hocam. Bu dikkatimi çekiyor.”*

Ö30: “*Şahmeran, Zümrüdüanka, Kız Kulesi ve Ağrı Dağı efsanesini biliyorum.*”
Gelenek olarak da halk oyunlarımız, çocuk oyunlarımızı örnek verebilirim.

Tablo 35’te öğrencilerden somut olmayan kültürel miras unsurlarından hangilerinin daha önemli ve nedenine yönelik örnekler verilmesi istenmiştir. Öğrencilerin bu soruya yönelik verdiği cevaplar, somut olmayan kültürel mirasın nasıl algılandığına dair farklı bakış açılarını yansıtmaktadır. Her bir öğrencinin farklı bir önem verdiği unsurlar arasında efsane, halk oyunları ve surlar gibi somut örnekler de görülmüştür. Ayrıca, bayrak, Sakarya savaşı gibi milli değerlere de yer verildiği görülmüştür. Öğrencilerin en önemli gördüğü unsur da yine %20 efsaneler olmuştur. Bu yanıtlara göre öğrenciler uyguladıkları efsane konusunun çocukları etkiledikleri söylenebilir. Bu soruya yönelik öğrencilerin görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

Ö1: “*Zümrüdüanka Kuşu efsanesi benim için daha önemlidir. Bana daha öğretici ve anlamlı geldi.*”

Ö2: “*Nevruz daha önemlidir çünkü insanları bir araya toplayıp kutlamalar yapıyor.*”

Ö3: “*Geçmişteki olayların günümüze kadar gelmesi çok önemlidir bence, mesela Sakarya Savaşı gibi konuları öğrendik yine dini konular, peygamberlerin yaşamları gibi önemli konuları kitaplar sayesinde bugün de öğrenebilmekteyiz.*”

Ö6: “*Efsane ve masallar daha önemli bence, çünkü bunları dinlemek bana iyi geliyor, eskileri daha iyi anlayabiliyorum.*”

Ö7: “*Efsaneler önemli bence, çünkü gerçek olmayan bir konu gerçekmiş gibi anlatılıyor bu bence hoş bir şey.*”

Ö8: “*Bence ninniler çok önemli çünkü geçmişte de kullanılmış ve şimdiki anlatımlardan daha güzel ve anlamlı geliyor.*”

Ö9: “*Şahmeran efsanesi daha önemli bence, çünkü resim çiziminde de güzel oluyor.*”

Ö13: “*Bence surlar çok önemli çünkü atalarımız büyük bir çabayla bunları yapmıştır ve bizim de bunların değerini bilmemiz gerekiyor.*”

Ö15: “*Zümrüdüanka Kuşu efsanesi daha önemli bence, çünkü bir kuşun kendini yeniden yaratması gibi bir konu oluyor.*”

Ö16: “Düşünceler daha önemlidir, çünkü duygu ve aşka göre düşüncelerimiz daha önemlidir bence.”

Ö19: “Bayrağımız önemlidir bence, çünkü bağımsızlığımızı simgeliyor.”

Ö22: “Bana göre en önemli unsur yemeklerimizdir. Mesela başka bir yerden gelen biri ilk olarak buranın yemeklerini tadıyor ve en çok tanıtan buranın yemekleri oluyor bence.”

Ö26: “Halk oyunlarımız önemlidir. Nedeni de mesela kimi oyunlar hayvanlara benzetilerek yapılmıştır. Mesela Karadeniz’de hamsi balığına benzetilerek oyunları oynanır. Oyundaki çırpınışlar hamsiye benzetilir.”

Ö28: “Bana göre Kız Kulesi efsanesi önemli, çünkü anlatıldığına göre bu kulede bir kız yaşıyormuş ve yılanlar 19 yaşındaki kızları öldürüyormuş, padişahın kızı da 19 yaşında olduğu için padişah kızının ölmemesi için kızına bir kule yaptırmış ama yine de öldürülmüş. Bu efsane dikkatimi çekti.”

Tablo 36’da öğrencilerin ülkemizin sahip olduğu somut olmayan kültürel miras unsurları hakkında söylemek istediklerine yönelik örnekler verilmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevapların %50’si somut olmayan kültürel mirasların korunması gerektiği konusunda ortak görüşleri olduğu görülmüştür. Öğrenciler bu unsurları değerli bularak gelecek nesillere aktarılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar, somut olmayan kültürel miras unsurlarının korunması ve değerinin anlaşılması gerektiği konusunda düşünceleri yansıttığı söylenebilir. Yeşilbursa(2011) benzer sonuçlara vardığı çalışmasında öğrencilerin bireysel olarak da yapılması gerektiği şeylerin farkında olduklarını belirtmiştir. Bu soruya yönelik öğrencilerin görüşlerinden bazıları aşağıda yer verilmiştir:

Ö2: “Bu geleneklerin sonsuza kadar devam etmesini isterim.”

Ö3: “Şairlerin şiirleri ve Dede Korkut hikâyeleri önemli unsurlardır bence. Bunlar korunmalı.”

Ö4: “Bu unsurlar geçmişten ders çıkarmak için ana fikirler barındırır.”

Ö6: “Değerini bilmemiz lazım, bunlara önem veriyoruz ama daha çok önem vermeliyiz.”

Ö8: *“Bence bu unsurlar devam edilmesi gerekiyor. Gelecekteki torunlarımızın da bunları bilmesi gerekiyor.”*

Ö9: *“Ben sayılarını az buluyorum, bence bu unsurlar daha da çoğalmalı.”*

Ö12: *“Aklımızda tutup sürekli hatırlamalıyız.”*

Ö16: *“Ulu cami, Ayasofya camisi ve Selimiye camisini biliyor ve seviyorum. Selimiye camisini de Mimar Sinan yapmıştır. Bunlar korunmalı.”*

Ö20: *“Atalarımızdan kaldığı için bunları daha da geliştirebiliriz. Bunları binlerce yıla kadar götürmemiz gerekir.”*

Ö23: *“Zarar vermemeliyiz, onları okumalıyız, izlemeliyiz ve dinlemeliyiz.”*

Ö27: *“Aslında günümüzde bu unsurların değerinin biraz düştüğünü hatta yok olmaya doğru gittiğini düşünüyorum. Bu yüzden biraz daha değerlerinin korunması gerektiğini düşünüyorum.”*

Ö30: *“Bunları tekrarlayarak ve insanları bilinçlendirerek korumamız gerekiyor”.*

Tablo 37’de öğrencilerin efsane kavramına yönelik bilgilerini belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar bulunmaktadır. Bu soruya yönelik öğrenciler efsaneyi tanımlarken kullandıkları ifadeler, genel olarak gerçekliği kanıtlanmamış, geçmişten günümüze anlatılarak gelen, olağanüstü olayları içeren anlatılar gibi örnekler vermişlerdir. Öğrencilerin bu soruya yönelik bilgi seviyeleri çeşitlilik göstermektedir. Çoğunlukta öğrencilerin tanımları literatürdeki tanımlara uyarken, yalnızca bir öğrenci efsane kavramı için futbolcu karakterini örnek göstermiştir. Bu da çocukların televizyon ve internete ne kadar maruz kaldıklarını ve bu yüzden de efsane kavramını yanlış yerleştirdiğini göstermektedir. Gürel (2018) çalışmasında kavram üzerine yapılan uygulamalarda öğrencilerin kavramsal gelişimleri üzerinde olumlu bir etkisinin olabileceğini belirtmiştir. Öğrencilerin “Efsane kavramından ne anlıyorsunuz?” sorusuna yönelik vermiş oldukları bazı cevaplar aşağıda yer verilmiştir.

Ö3: *“Milattan öncesi ve sonrası yaşanan olayların gelecekteki nesillere bırakılan hikâyeler, öyküler ve anlatımlardır.”*

Ö6: *“Eskideki hikâyelerin dilden dile gelerek başka hale de gelmesi mesela kız kulesi, hikâyesi gibi.”*

Ö7: *“Gerçek olmayan, hayal gücüyle yaratılan şeylerdir.”*

Ö11: *“Atalarımız zamanında yaşanmış veya bazen de çocukları korkutmak için uydurulan, hikâyelerdir”*

Ö12: *“İnsanların hayal gücünden uyarlanmış hikâyeler, öyküler ve masallardır.”*

Ö13: *“Geçmişte atalarımızın yaşadığı hayatı biraz daha abartarak ve gösterişli bir şekilde sunulan şeydir bence.”*

Ö16: *“Hocam Fenerbahçe’de eski bir futbolcu var, bana göre o bir efsane.”*

Ö21: *“Aslında bu efsanelere inanıyorum, aralarında gerçek olan da var olmayan da mesela Şahmeran efsanesi bana göre gerçek bir olaydır.”*

Ö22: *“Olağanüstü olayların anlatıldığı, gerçekliği bilinmeyen hikâyelerdir.”*

Ö23: *“Tam olarak yaşanıp veya yaşanmadığı bilinmeyen olaylardır.”*

Ö25: *“Somut olmayan, yani bir hipoteze dayanmayan, tam olarak bilinmeyen bir yerden çıkıp günümüze kadar gelmiş hikâyeler”.*

Ö27: *“Aslında gerçek olmayan ama gerçekmiş gibi eskilerden günümüze gelen hikâyelerdir.”*

Ö28: *“Gerçek olup olmadıkları tam olarak bilinmeyen, dinlere bağlı olarak değiştirilen, şekillenen efsanelerdir.”*

Ö30: *“Geçmişten günümüze atalarımızdan kalmış bilgiler ve sözlü anlatımlardır. Bunların bazılarının gerçek olma ihtimalinin olduğunu düşünüyorum.”*

Tablo 38 incelendiğinde öğrencilerden yaşadıkları yöreye özgü yazılı eserlerin olup olmadığına yönelik örnekler bulunmaktadır. Bu soruya yönelik öğrencilerin cevapları oldukça çeşitlilik göstermektedir. Cevaplar arasında en çok tekrarlanan örnek Şahmeran efsanesi olmuştur. Bunun dışında Van Gölü efsanesi ve Surların efsanesi de vermiş oldukları cevaplar arasındadır.

Ö2, *“Mardin’de Şahmeran efsanesini biliyorum.”*Ö3, *“Balıklı Göl efsanesi, hani odunların balığa dönüşmesi hikâyesini biliyorum. Bir de surların efsanelerini biliyorum.”* Ö4, *“Diyarbakır surlarının efsanelerini biliyorum.”*Ö6, *“Van gölü canavarını biliyorum, birilerinin bu canavarı gördükleri anlatılır.”* Gibi cevaplar verdikleri görülmüştür. Gökdemir (2021), benzer sonuçlara ulaştığı çalışmasında, öğrencilerin en çok tekrar ettiği isimlerin kendi yörelerinde yaygın olarak kullanılmasından dolayı böyle örnekler verildiğini

ve bunun yakından uzağa ilkesinin uygulanmasını desteklediğini belirtmiştir. Öğrencilerin “Yaşadığınız yere özgü bir destan, masal, efsane var mı? Varsa hangileri? Sorusuna verdiklerin yanıtların bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö7: “Efsane ve destanları biliyorum mesela Zümrüdüanka Kuşu ve Şahmeran efsanesini biliyorum.”

Ö10: “Hazar Gölü efsanesini biliyorum, gölden çıkan bir kadın varmış, ona su vermedikleri için orası göl haline gelmiş, böyle bir efsane duymuştum bir de Şahmeran efsanesini biliyorum.”

Ö12: “Şahmeran efsanesi, Van gölü efsanesi bir de Maraşlı olduğum için oraya ait Yeşilgöz diye bir efsane var, onu biliyorum.”

Ö19: “Lokman Hekim efsanesi var, hatta onu çizmiştim. Bunlar dışında da değişik efsaneler var.”

Ö24: “Zümrüdüanka Kuşu efsanesi ve Dede Korkut hikâyeleri.”

Ö26: “Türkiye olarak örnek vermem gerekirse, Peribacaları ve Van Gölü canavarı efsanesini biliyorum.”

Ö27: “Aslında çok fazla var ama benim en çok dikkatimi çeken Ağrı Dağı ve Zümrüdüanka Kuşu efsanesidir.”

Ö29: “Yaşadığım yerde yok ama Türkiye içinde Van gölü efsanesi var.”

Tablo 39’da öğrencilerin efsanelerin kültürümüzdeki önemi ve nedenlerine yönelik soruya verdikleri cevaplar bulunmaktadır. Tabloya göre, öğrencilerin tamamı efsaneleri önemli bulmuştur. Nedenleri arasında da çeşitli örnekler verilmiştir. Bunlar arasında efsanelerin geçmişten günümüze aktarılan önemli öge olarak gördükleri söylenebilir. Ayrıca öğrenciler efsanelerin hayal gücünü geliştirdiğini ve geçmişten ders çıkarılmasına yardımcı olduğunu vurgulanmıştır. Bu cevaplardan yola çıkarak, çocukların genel anlamda tarihi bir unsur olduğu ve bilgi verici gördükleri için önemli görmüşlerdir. Yeşilbursa (2011), yapmış olduğu çalışmada kültürel mirasın neden önemli gördükleri konusunda öğrencilerin tarihi belgeleri önemli gördüklerini ve bunların korunması gereken unsurlar olarak gördükleri sonucuna varmıştır. Öğrencilerin “Efsanelerin kültürümüzdeki yeri önemli midir? Neden önemlidir ya da neden önemli değildir? Sorusuna yönelik vermiş oldukları görüşler aşağıda verilmiştir:

Ö2: “Bence efsanelerin kültürümüzdeki yeri çok önemlidir. Nesiller boyu aktarılıyor ve ilerde çocuklarımıza da aktarılması gerektiğini düşünüyorum.”

Ö3: “Evet, önemlidir çünkü bir ülkeyi, vatani vatan yapan o vatanın geçmişindeki insanların onlara bıraktığı önemli miraslardır bence ve bu yüzden önemlidir.”

Ö4: “Efsanelerin kültürümüzdeki yeri önemlidir, çünkü geçmişimizden ders çıkarıp ona göre yol izlememiz bakımından önemlidir.”

Ö5: “Önemlidir bence, çünkü yaşanan bir konuyu başka bir yere aktarıyor. Mesela bu sayede Kız Kulesi efsanesi, Galata Kulesi gibi konuları öğrendik.”

Ö6: “Evet, önemlidir çünkü eskiden kalma şeyler oldukları için onları çocuklarımıza, torunlarımıza anlatmamız gerekir.”

Ö7: “Bence önemlidir çünkü gelecekteki nesillerin de öğrenmesi hoş olur. Bir de efsaneler hayal gücünü geliştirir.”

Ö11: “Bence önemlidir çünkü atalarımız bize bırakmış, bize düşen görev de bunlara saygı duymak ve korumaktır.”

Ö12: “Önemlidir çünkü oraya ait bir şeyler üzerinde bir hayal gücü geliştirilmiş ve çocuklara anlatılmış ve bu günümüze kadar devam etmiş.”

Ö13: “Önemlidir çünkü bu efsaneler atalarımızdan günümüze kadar gelmiş ve bizim bunlara çok değer vermemiz ve bunları gelecek nesillere aktarmamız gerekiyor.”

Ö15: “Önemlidir bence bir milletin bağımsızlığını temsil ediyor. Mesela geçmişteki olağanüstü olayları aktarıyor.”

Ö18: “Evet, önemlidir bence çünkü onları anarak kendimiz de o şekle gelebiliriz.”

Ö21: “Önemlidir tabii ki, çünkü onlar sayesinde güzel düşünce ve fikirler yaratabiliriz. Bunlarla hayal gücümüz gelişir.”

Ö22: “Önemlidir çünkü insanlar bunu düşünerek yazmış, mesela başka kültürler araştırıldığında ilk önce onların destanları ve yemekleri araştırılır. Bu yüzden önemlidir.”

Ö24: “Tabii ki önemlidir, çünkü gerçek olsa da olmasa da bize bilgiler veriyor ve merak uyandırıyor bu durumda da bunları öğreniyor ve başkalarına da aktarabiliyoruz.”

Ö25: “Evet önemlidir çünkü bugüne kadar gelmişse bu kültürlerimiz ve miraslarımız, bize düşen görev de korumaktır.”

Ö26: “Önemlidir bence çünkü bu gibi şeyler kültürümüzü zenginleştirir.”

Ö27: “Çok önemlidir çünkü bunlar bizim kültürümüzün yansımalarıdır. Yani kendi hikâyeleri gibidir aslında, kendi düşüncelerimizi yansıtıyor.”

Ö28: “Önemlidir çünkü ülkemizin popülerliğinin yarısı ona bağlı bence.”

Ö30: “Evet, önemlidir çünkü bir milletin bağımsızlığıdır. Nasıl ki bir bayrak milletin bağımsızlığını temsil ediyorsa efsane, destan halk oyunları ve töreler de her milletin kendine özgü unsurlarıdır.”

Tüm bu bulgulardan hareketle, 8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinin öğrencilerin kültürel birikimlerini artırma, farklı kültürel değerlere ait bilgileri öğrenme ve yaratıcılıklarını geliştirme açısından önemli bir katkı sağladığı söylenebilir. Efsane konularının anlatıldığı dersler sayesinde öğrenciler kültürümüze ait olan efsanelere daha fazla ilgi duymuş ve bu efsaneleri daha iyi anlamışlardır. Detaylı konu anlatımı sonrası yapılan son resimler öğrencilerin bilgilerini uygulama becerilerini göstermektedir. Aynı zamanda yanlış bilgilerin düzelmesi öğrencilerin doğru bilgiye erişimlerini ve yanlış anlamaları düzeltmelerini sağlayarak gelişimlerine katkıda bulunulduğu söylenebilir.

6.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde 8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmaların sonuçlarına yer verilmiştir. Öğrencilerin 8.sınıf görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesi amacıyla kazanım ve hedefler göz önünde bulundurularak 5 haftalık ders planı yapılmıştır. Detaylı konu anlatımının ilk haftasında somut olmayan kültürel miras ve efsaneler ile ilgili hiçbir bilgi verilmeden öğrencilerden “efsaneler” konulu bir ön resim yapmaları istenmiştir. Detaylı konu anlatımının ardından son hafta öğrencilerden tekrar “efsaneler” konulu son resim yapmaları istenmiştir. Gerçekleştirilen ön resim ve son resim arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen eğitim sürecinin sonucunda ön resimde elde edilen başarının son resimde yükseldiği tespit edilmiştir. Efsane konulu ön resim son resimleri arasında şema (efsane konulu şemalar ve öğrencilerin efsane olarak bildiklerini aktardıkları şemalar) aktarımında anlamlı bir fark bulunmuştur. Efsane konulu ön resim son resimlerde anlatımsallık (biçimsel anlatım, imgesel anlatım) bağlamında anlamlı bir fark bulunmuştur. Efsane konulu ön resim son resimlerde renk kullanımı bağlamında anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğrencilerin ön resim-son resimlere verdikleri isimlendirmelerden elde edilen bulguların sonuçlarına göre ön resim ve son resim arasında anlamlı farklar ortaya çıktığı görülmüştür. Öğrencilerin yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen sonuçlarda detaylı konu anlatımı sonrasında somut olmayan kültürel miras hakkında derinlemesine bilgi edindiklerini gösteren cevaplar verdikleri görülmüştür. Tüm bu sonuçlar ışığında somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinde görsel sanatlar dersinin önemli olduğu, somut olmayan kültürel miras bilincinin geliştirilmesinin öğrencinin yaratıcılığına önemli ölçüde katkısı olduğu söylenebilir.

6.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına dayalı öneriler ve ileride yapılabilecek araştırmalara yönelik öneriler yer almaktadır.

6.1.1.Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarının görsel sanatlar derslerin ünite planında daha fazla yer alması ve öğrencilerin yaratıcı düşüncelerinde olumlu yönde etkisi olduğu düşünülen efsane vb. konularından daha fazla faydalanılması önerilmektedir.

Öğrencilere görsel sanatlar dersinde kültürel miras unsurlarını seramik, heykel, kolaj gibi farklı teknikler ve sanatsal yöntemlerle ifade etmelerine fırsat verilebilir. Öğrencilerin becerilerini geliştirecek etkinlikler düzenlenebilir.

Araştırmanın ön resimlerinde sıklıkla görülen çizgi film karakterlerinin, çocukların tv ve internetten ne denli etkilendiklerini göstermektedir. Çizgi film, tv ve internetin olumlu etkilerinden yararlanarak kültürel miras bilincinin geliştirilmesinde konu ile ilgili çizgi film, animasyon yapılması ve derslerde kullanılması önerilmektedir.

Öğrencilere kültürel miras ve efsaneler konusunu daha derinlemesine ve etkili bir şekilde anlatmak için daha farklı öğretim yöntemleri, teknikler ve etkinlikler planlanabilir. Örneğin, müze gezileri düzenlenerek öğrencilerin kültürel miras örneklerini doğrudan deneyimlemeleri teşvik edilebilir.

Çalışmanın yapıldığı okulda öğrencilerin görsel sanatlar dersinde atölye eksikliğinden öğrenciler dersi sınıfta işlemektedir. Dolayısı ile resim defterlerini açmakta ve resim malzemelerini kullanmakta zorluk yaşadıkları gözlenmiştir. Yapılacak olan etkinliklerin verimli yürütülmesi için okullarda görsel sanatlar dersi için atölyeler yapılması önerilmektedir.

Bu çalışmada öğrenciler efsane konusunu bir ders saati süresinde tamamlamakta zorluklar yaşamıştır. Bu sebeple benzer çalışmaları yapacak araştırmacılar ders saati sürecini daha iyi değerlendirip efsane konularını sürece göre seçebilir.

6.1.2.İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu çalışmada tek bir sınıfta ve 30 öğrenci ile çalışmıştır. Öğrenci sayısının artırılması ile daha detaylı çalışmalar yapılabilir.

Yapılan bu çalışmada sadece 6 tane efsane kullanılmıştır. Öğrencilere somut olmayan kültürel mirasın ve daha farklı efsanelerin anlatıldığı çeşitli hikâye kitapları sunularak öğrencilerin bu konuda daha fazla bilgi sahibi olmaları sağlanabilir.

Yapılan bu çalışmada somut olmayan kültürel miras unsurlarından efsaneler ile sınırlandırılmıştır. Benzer çalışmalar yapacak araştırmacılar, görsel sanatlar dersinde somut olmayan kültürel mirasın farklı unsurlarından çalışmalar seçebilir.

7.KAYNAKLAR

- Ağalar, N. (2016), *Galata Kulesi ve Kız Kulesi'nin Aşkı (Belgesel Film)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akengin, Ç., Canatan , H.(2019), Çizgi Filmlerin, Görsel Sanatlar Dersi Alan Öğrenci Çalışmalarına Etkileri, idil, 60 (2019 Ağustos): s. 1071–1083.
- Akkurt, S. Boratav, O. (2018), Neden Sanat Eğitim, *Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, cilt 1 sayı: 1 54-60.
- Akmaz, A. Akdağ, G. (2018), *Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer) – 2010*, (Ed. Karaman, A. Ateş, A. Sayın, K.), Türkiye'nin UNESCO Değerleri ve Turizm Potansiyeli, Eğitim Yayınevi Yayınları, Konya.
- Akparlak. G. (2011). *Edward Burnett Tylor ve Clifford Geertz Tarafından Öne Sürülen Kültür Tanımlarının Semantik Analizi*: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alkhatıp. A. (2022), *Kültürel Mirasta Afet Yönetiminin Değerlendirilmesi: Suriye Örneği* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İstanbul.
- Alptürker İ.G. (2013), *Nevşehir Efsaneleri Üzerine Bir Araştırma (İnceleme Metinler)*, Nevşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara
- Altun, T. (2012), *Eğitimin Tarihsel Temelleri*, Ed. Kiroğlu, K. Elma, C. *Eğitim Bilimine Giriş*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Aral, A.E. (2018), *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Temsil ve Tescili Hakkında Medyadaki Tartışmalar Üzerine Bir Değerlendirme*, 9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildiri Kitabı, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Çalışmaları, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Arioğlu, İ.E. (2011), *Günümüzde Meddahlık*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara.
- Artut, K. (2004), Okul Öncesi Resim Eğitiminde Çocukların Çizgisel Gelişim Güzeylerine İlişkin Bir İnceleme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt13, Sayı 1, s.225.

- Atasoy, Ö. A. (2018), *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında İcracı Kurum T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme (2006-2016)*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Avcı. Merve, (2014) *Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitime İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Bolu, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Aydın, H. (2019), *Somut Olmayan Kültürel Miras Olarak Meddahlık Geleneği ve Bu Bağlamda “Eyvah Nadir” Adlı Tiyatro Oyunu Üzerinde Değerlendirme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.
- Baki, A. Gökçek, T. (2012), Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış Elektronik *Sosyal Bilimler Dergisi* cilt:11, sayı:42, 001-021.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. C.5, S.368-388.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. C.5, S.368-388.
- Begic, H. N. (2015), UNESCO Dünya Kültürel Miras Listesinde Yer Alan Geleneksel Türk Ebru Sanatında Yeni Yorumlar, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı.37 s. 587- 605.
- Bıçak, A. (2014). *Tarih Düşüncesi I Tarih Düşüncesinin Oluşumu*, İstanbul: Dergâh Yay.
- Bozdağ, N. (2019). *Avangard Manifestoların Sanat Eğitimi Veren Lisans Programlarındaki Yeri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Buyurgan, S. Buyurgan, U. (2012), *Sanat Eğitimi ve Öğretimi Eğitimin Her Kademesine Yönelik Yöntem ve Tekniklerle*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F.(2019). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Canan, U. (2022), *Marmara ve Karadeniz Bölgeleri Aşk ve Sevgi Üzerine Olan Efsaneler*, Ed. Tanrıseven, C. Güzel, Ö. Nobel Yayınları, Ankara.

- Cantimur, M. (1996). *Hacı Hüsrev Bölgesinde İlkokulda Okuyan Öğrencilerin Aile Yapılarının Eğitime Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cemaloğlu, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Teknikleri ve Etik*. Ankara: Pegem Akademi
- Çıvgın, M. (2022), *Türk Coğrafyasında Kız Kale/Kuleleri Hakkında Efsaneleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Dalğar, G.(2017). *Görsel Sanat Eğitimi Programının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demir, R. (2019), *Türkiye’de Çocuk Kanallarında Yayınlanan Çizgi Filmlerde Dini ve Kültürel Değerler Eğitimi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Deveci, H.(2009). Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürden Yaralanma: Öğretmen Adaylarının Kültür Portfolyolarının İncelenmesi, *Elektronik Sosyal Bilgiler Dergisi*, 28(8),1-6.
- Dilmaç, O. (2009), *16. ve 20. Yüzyıllar Arasında Avrupa’da Akademik Düzeyde Sanat Eğitiminin Oluşumu ve Türkiye’deki Sanat Eğitime Katkıları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Erzurum.
- Dinç, S.(2021), *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelerde Sergilenmesi: Çocuk Gecesi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İzmir.
- Duymaz, A. (1998), Anadolu ve Balkan Türklerinin Halk Anlatımlarında Mitolojik Bir Kuş: Zümrüdü Anka, Balıkesir Üniversitesi *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Balıkesir, C. 1 S.1.
- Ekinci, B. (2008), *Göçe Maruz Kalmış 9-11 Yaş Çocukların Kendilerini Dışa Vurma Açısından Resimlerin Yorumlanması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya
- Elyagutu, C.D. (2016)Importance of Art Education, *Art Sanat Dergisi*, Sayı.6,247-247.

- Evcı, A. (2016), *Göreme Açık Hava Müzesi'nin Erişilebilir Turizm Açısından İrdelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Ezer, Ö. (2017), *Kuş Motifinin Örmek Tekstil Tasarımında Uygulanması*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Garip, S.(2023),Sosyal Bilimlerde Nicel Araştırma Geleneği Üzerine Kuramsal Bir İnceleme *Uluslararası Sosyal Alan Araştırmaları Dergisi* Cilt12, Say 1.s1-19
- Geçen, F. (2018), Çocuğun Gelişim Basamaklarına Göre Figürleri Ele Alma Biçimleri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 5, Sayı 10 s.60-80.
- Gençkaya Ö.F.ve Demirci, E. Ü. (2018), Türkiye’de Kültür Politikasının Kurumsallaşma Sürecine Genel Bakış *Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Türk Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, Cilt 3.sayı 2.
- Goddy, J. (2018). *Mit, Ritüel ve Söz*. (Sezgi, D. Çev.), İstanbul: Küre Yayınları.
- Gökdemir, M.A. (2021), *Görsel Sanatlar Eğitiminde Edebiyat Ürünlerinin Öğrencilerin Üç Boyutlu Çalışmalarına Etkisi (5.sınıf Örneği)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- Gürel, D. (2018), *Somut Olmayan Kültürel Miras Etkinliklerinin 7.sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- Gürel, D.,Çetin, Turhan., An Investigation of Secondary School 7th Grade Students' Awareness for Intangible *Cultural Heritace, Journal of Education and Practice*, vol.8 no 27, 2017.
- Güvenç, B (1979) *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Haldan, A., Pekbak, S. (2019), Kültürlerarası İletişimsel Yetinin Yabancı Dil Öğreniminin Yeri *TARR*, Cilt 4 sayı 2.
- Işık, N. (1998), *Doğu Karadeniz Efsanelerini Derleme ve Araştırma (Trabzon, Rize ve Artvin Efsaneleri)* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

- İhsan. A. (2022), *Yaşayan Kültürel Miras Müzeciliği: Ünye Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İnceağaç, M. (2018), *Görsel Sanatlar Eğitiminde Edebiyat Ürünlerinin Öğrenci Çalışmalarına Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- İnceağaç, M. Yılmaz, M. (2018), Fabl Türünün 7.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanat Çalışmalarına Etkisi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt 10, Sayı 24 ss.305-322.
- İto, K. (2012), *Türk Meddah Hikayeleri ile Japon Rakugo (Nükteli Hikâye)’lerinin Mukayesesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karhan, J. (2021), Toplumsal ve Kültürel Bir İçecek: “Türk Kahvesi” Karadeniz *Uluslararası Bilimsel Dergi*, S.52 Ss.149-165.
- Kartal, A. (2017), Meddahlık Geleneğinin Günümüz Sanatçılarındaki Yansıması Üzerine Bir Değerlendirme, *Turkish Academic Research Review*, Cilt 2 Sayı 2 s.11-20.
- Kartal, S. Alp, K.Ö. (2021), Mitolojik Kuşlardan Simurg’un Minyatürler Üzerinden Sembolik Anlam Kodları, *Folklor Akademi Dergisi* Cilt 4, Sayı 3, 439- 451.
- Keskin, H. Girgin, G.K. (2021), Unesco Somut Olmayan Kültürel Miras İnsanlığın Temsili Listesi Gruplandırılması ve Türk Mutfak Kültürü, *Journal of Tourism And Gastronomi Studies*, C.5 s.214-231.
- Kırıçoğlu, O. T. (2019), *Çocuktan Gençliğe Sanatsal Gelişme: Ressam Çocuktan Sanatçı Gence*, Ütopya Yayınları, Ankara.
- Kishore Prakash, (2018) The Importance of Art Education in ff Images: A Study, volume 9, issue 8, pp.25-30.
- Kocataş, B. (2005). Kültür ve Medya, *Bilig*, Cilt, Sayı,34 2005.
- Kolaç, E. (2009). Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma, Bilinç ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi. *Milli Folklor Dergisi* 82(21), 19-31.
- Köksal G. (2022), *Akdeniz Bölgesi Olağanüstü Varlıklar ve Olaylarla İlgili Efsaneler*, Ed. Tanrısever, C. Güzel, Ö. Nobel Yayınları, Ankara.

- Köroğlu. Ö. Yıldırım. H.U. Avcıkurt. C. (2018) Kültürel Miras Kavramına İlişkin Algıların Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi, *Balıkesir Üniversitesi, Turizm Akademik Dergisi*, cilt 5, sayı 1, 98-113.
- Kuruç. T. (2018), *Kültürel Mirasın Korunmasında Araç Olarak Kültürel Rota Oluşturma Rehberi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Mercin, L. Alakuş, A. (2007), Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği, *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 14-20.
- Merriam, S.B. (2018). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, Turan. S.(çev.), Ankara: Nobel Yayınları.
- Nuray, G. (2011) “Kültür” Kavramı ve Osmanlı’dan Günümüze Kültürel Yapının İncelenmesi, *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu İCANAS Cilt 1*, Ankara.
- Oğuz, Sultan, E. (2011) Toplum Bilimlerde Kültür Kavramı: *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, cilt 28, Sayı 2.
- Oğuz. M.Ö. Ed. (2008), *Türkiye’nin Somut Olmayan Kültürel Mirası*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ortak, M. (2010), *Tarsus Bölgesine Ait Şahmeran Efsanelerinde Yer Alan Sembollerin Yorumlanması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Ögel B. (2003), *Türk Mitolojisi 1. Cilt*. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Öger, A. (2007), Uygur Efsanelerinde Lokman Hekim, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, C. 7, S.1, ss.79-95.
- Önal M.N. (2003), *Muğla Efsaneleri*. Muğla: Muğla Üniversitesi Yayınları.
- Önal, M, N. (2021), Efsanelerin Geçmişi, Bugünü ve Geleceği, *MSKÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C.1.S.1.
- Özkartal, M. (2009), *İlköğretim Sanat Etkinlikleri Dersinde Dede Korkut Destanı’nın Milli Değerlerin Kazanılmasına Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.
- Özlem, D. (2012). *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi*. İstanbul: Notos Kitap Yayınları.

- Özsoy, V. Alakuş, A.O. (2017), *Görsel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Özünel, E. Ö. (2019), Geleneğin Geleceği: Somut Olmayan Kültürel Miras Unsuru Olarak Aşıklık, *AHBV, Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 1.
- Roege.B.G., Kim,H.K. Why We Need Arts Education, *Empirical Studies of the Arts*, Vol. 31 (2) 121-130, 2013.
- Sağ. Ç. (2018), *İlkokul Sosyal Bilgiler Dersinde Somut Olmayan Kültürel Miras Eğitime Yönelik Etkinlik Temelli Bir Eylem Araştırması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Sakaloğlu, S. (1976), *101 Anadolu Efsanesi*, İstanbul: Damla Yayınları.
- Sakaloğlu, S. (2018), *Efsane Araştırmaları*, Konya, Kömen Yayınevi.
- Sallan Gül, S. Kahya Nizam, Ö (2021), Sosyal Bilimlerde İçerik ve Söylem Analizi, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Özel sayı 1, S.42.
- San, İ. (2004), *Sanat ve Eğitim, Yaratıcılık, Temel Sanat Kuramları, Sanat Eleştirisi Yaklaşımları*, Ütopya Yayınevi, Ankara.
- San, İ.(2019), Sanat Eğitimi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 15, Sayı:1,215.
- Sökmen, S. Balkanal, Z. (2018), Anadolu Sanatında Şahmeran Figürlü Örnekler, *İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, Cild 6 sayı 3.
- Sökmen, S. Balkanal, Z. (2018), Anadolu’da Önemli Bir Simge Olan Şahmeran’ın Halk İnanışlarındaki Yeri, *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cild 8 S.15.
- Sönmez V. G. Alacapınar F.(2014). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Subaşı, M. Okumuş, K. *Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (2):419-426.
- Temizyürek, F. Acar, Ü.(2014). Çizgi Filmlerdeki Subliminal Mesajların Çocuklar Etkisi, *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*. Sayı 59, 25-39.
- Tuncer. M. (2017) Kültürel Miras ve Koruma, Ankara, Gazi Kitapevi Yayınları.

- Turan, M. M. Y. (2017), *Görsel Sanatlar Dersinde 10 Yaş Grubu Çocuk Resimlerinin İncelenmesinde Gösterge Çözümlemesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turan, Ş. (1990). *Türk Kültür Tarihi* Ankara, Bilgi Yayınları.
- Turan, Ş. (2014). *Türk Kültür Tarihi Türk Kültüründen Türkiye Kültürüne ve Evrenselliğe*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Tülücü, S. (2005), Meddah Meddahlık ve Meddah Hikayeleri Üzerine Bazı Notlar, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Erzurum, Sayı 24 s1-14.
- UNESCO (2003), Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage(The Intangible Heritage Convention). Kültür | UNESCO.
- UNESCO (2023), Oral traditions and expressions including language as a vehicle of the intangible cultural heritage <https://ich.unesco.org/en/oral-traditions-and-expressions-00053>.
- URL-1, <http://www.sokumenstitusu.org.tr/AltMenu/12/SOK%C3%9CM-Nedir> Somut Olmayan Kültürel Miras. 12 Aralık 2022.
- URL-2, <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-291002/arslantepe-hoyugu-malatya.html> Aslantepe Höyüğü 16 Ocak 2024
- URL-3, <https://agri.ktb.gov.tr/TR-122232/agri-dagi-efsanesi.html> Ağrı Dağı Efsanesi. 12 Aralık 2022.
- URL-4, <https://en.wikipedia.org/wiki/Hanko-san> Hanko San.18 Eylül, 2023.
- URL-5, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kuchisakeonna#> Ağzı Yırtık Kadın.11 Kasım 2023.
- URL-6, [https://tr.wikipedia.org/wiki/Dabbe_\(film\)#](https://tr.wikipedia.org/wiki/Dabbe_(film)#) Dabbe12 Kasım 2023.
- URL-7, <https://en.wikipedia.org/wiki/Slenderman> Slender Man.12 Kasım 2023.
- URL-8, <https://www.nytimes.com/2021/07/01/us/slender-man-stabbin-anissa-weier-relased.html> Slender Man Haber. 2 Kasım 2023.
- URL-9, https://tr.wikipedia.org/wiki/Esrarengiz_Kasaba# Esrarengiz Kasaba.14 Kasım 2023.

- Uysal, G. (2016), *Mevlevilik Geleneğinde Sema Töreni Hareketlerinin Seramik Formlara Yansıması*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Çalışma Raporu, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Ünlü, İ.(2012), İlköğretim 8.sınıf Öğrencilerinin Kültür Algılarının İncelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Fakültesi Dergisi(KEFAD)* Cilt 13, sayı 1, 77-92.
- Ünlü, M. M. (2022), *Sanat Eğitiminde Proje Temelli Öğrenmenin Öğrencilerin İlgilerine, Başarılarına ve Görüşlerine Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ünver, E. (2016), Neden ve Nasıl Sanat Eğitimi, *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, Cilt5, sayı 23,
- Wilkinson, P. (2019), *Efsaneler ve Mitler: Kökenlerine ve Anlamlarına Dair Görsel Bir Rehber*, (Çev. Lakşe, E.) İstanbul, Alfa Yayınları.
- Williams, R. (1993). *Kültür*.(Aydın, S. Çev.), Ankara: İmge Kitabevi.
- Yaşar Can, M. Aral, N. (2009), Sanat Ürünü Olarak Çocuk Resimler, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 34, (365):24-31.
- Yavuzer, H. (2015). *Resimleriyle Çocuk, Resimleriyle Çocuğu Tanıma*. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
- Yeşilbursa, C.C. (2011). *Sosyal Bilgilerde Miras Eğitiminin Öğrencileri Somut Kültürel Mirasa Karşı Tutumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yeşilyurt, Ö. (2018), İnan Çetin ve Mustafa Delioğlu'nun "Şahmeran ve Lokman Hekim'in Hikayesi'nin Göstergebilimsel Açından İncelenmesi, *Mediterranean Journal Of Humanities*, C.8, S.2.
- Yıldırım, A. Şimşek H. (2016), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara Seçkin Yayınları .
- Yılmaz, M. Gökdemir, M.A. (2019), Görsel Sanatlar Dersinde Efsanelerin Üç Boyutlu Çalışmalar Üzerine Etkisi (6. Sınıf Örneği), *Gazi Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*. Cilt 6, sayı 2, 386-400.
- Yolcu, E. (2020), *Çocuğun Sanatsal Gelişim Aşamaları*, (Ed). Tuna, S. Alakuş, A.O. Görsel Sanatlar Öğretimi, Ankara. Nobel Yayınları.

Yücel, E. (2018), *Ebru Sanatından Çağdaş Resim Sanatına Etkileşimler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Resim 1: Ebuburak TOPARLI.

Resim 2: Remziye YILDIZ.

Resim 3: URL-10 <https://www.antikpin.com/renkli-anka-kusu-yagli-boya-tablo> 12 Aralık 2022

Resim 4: URL-11

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:K%C4%B1z_Kulesi_February_2013_01.jpg 12. Aralık 2022

Resim 5: URL-12

https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Nev%C5%9Fehir_g%C3%B6reme_peri_bacalar%C4%B1.jpg 19 Aralık 2022.

Resim 6: URL-13

https://tr.wikipedia.org/wiki/A%C4%9Fr%C4%B1_Da%C4%9F%C4%B1#/media/Dosya:B%C3%BCy%C3%BCK_ve_K%C3%BC%C3%A7%C3%BCK_A%C4%9Fr%C4%B1_Da%C4%9F%C4%B1.jpg 19 Aralık 2022.

8.EKLER

EK-1. ARAŞTIRMA ETİK İZİN BELGESİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 03/10/2022-366617

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı : E-14679147-663.05-366617
Konu : İnceleme (Projenin Değerlendirilmesi)

03/10/2022

Sayın ASİYE YILDIZ

"8.Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Somut Olmayan Kültürel Miras Bilincinin Geliştirilmesi (Efsaneler örneği)" başlıklı çalışmanız Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Çalışma ve Yayın Etiği Yönergesi uyarınca Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı tarafından değerlendirilmiş olup söz konusu çalışmanın bilimsel etik açısından uygun olduğuna ilişkin Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı kararı Üniversitemiz Rektörlük Makamının 27.09.2022 tarih ve 363555 sayılı Olur'u ile uygun görülmüştür.

Bilgilerini rica ederim.

Av. Rengin AVCI
Hukuk Müşaviri V.

Ek: İlgili Belgeler(1 sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSMA7STCMR Pin Kodu :13992

Belge Takip Adresi :

Adres:Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon:+90 412 241 10 00 Faks:+90 412 241 10 56
e-Posta:gensck@dicle.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.dicle.edu.tr
Kep Adresi: dicleuniversitesi@hs01.kep.tr

https://turkiye.gov.tr/ebd?cK=5539&eD=BSMA7STCMR&eS=366617

Bilgi için: Erkan Seyrek
Unvanı: Büro Personeli

Tel No: 2237

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-2. MEB ARAŞTIRMA VE UYGULAMA İZNİ

T.C.
SÜR KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-49736439-198.01.01-60767703

Konu : Araştırma İzni (Asiye YILDIZ)

13.10.2022

CEMİL ÖZGÜR ORTAOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 12.10.2022 tarihli ve 60604602 sayılı yazısı.

Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim - İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Asiye YILDIZ'ın "8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Somut Olmayan Kültürel Miras Bilincinin Geliştirilmesi (Efsaneler Örneği)" konulu araştırma çalışmasının okulunuzda uygulamasının uygun görüldüğüne dair 10.10.2022 tarih ve 60435595 sayılı müdürlük onayı ekte gönderilmiştir.

Söz konusu etkinliğin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarına uygun olarak ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında denetimlerin okul müdürlüğünüz tarafından yapılmak ve derslerin aksatılmaması, hijyen, sosyal mesafe ve maske kuralına uymak kaydıyla araştırma çalışmasının gönüllülük esasına bağlı olarak yapılması uygun görülmektedir.

Gereğini rica ederim.

Yıldırım BARUT
Müdür a.
İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü

EKLER:

Yazı ve Ekler

Adres

Telefon No

E-Posta

Keşif Adresi: meb@bwl1.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Baver ÇELİK

Unvan: Memur

İnternet Adresi

Faks

Bu e-rakip güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://etrakip.org.tr/meb.gov.tr> adresinden 53ad-2238-3fee-91d2-f0ec kodu ile teyit edilebilir.

EK-3. MEB ARAŞTIRMA İZNİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 12/10/2022-374137
Evrak Tarih ve Sayısı: 12/10/2022-373408

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-30769799-44-60604560
Konu : Araştırma İzni (Asiye YILDIZ)

12.10.2022

DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 05/10/2022 tarih ve 368035 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim - İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Asiye YILDIZ'ın "8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Somut Olmayan Kültürel Miras Bilincinin Geliştirilmesi (Efsaneler Örneği)" konulu araştırma çalışmasını İlimiz Sur ilçesine bağlı Cemil Özgür Ortaokulunda uygulama talebi 10.10.2022 tarih ve 60435595 sayılı müdürlük onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

Ali AKBAŞ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

Ek:

1- Müdürlük Onayı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : şehitlik mahallesi mehmet akif ersoy bulvarı eski eğitim fakültesi binası
Telefon No : 0 (412) 322 22 35
E-Posta: arge21@meh.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: BİNGÖL GÜLTEKİN

Unvan : İşçi

İnternet Adresi: Faks:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 5f7b-0ad5-36bd-aac7-5b7a kodu ile teyit edilebilir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-4. VELİ İZİN FORMU

	DİCLE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU VELİ ONAY FORMU (EK 3)
---	--

Sayın Veli,

Bu çalışma, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisi Asiye YILDIZ tarafından yürütülmektedir. Çalışma, 8.sınıfta görsel sanatlar dersinde öğrenim gören öğrencilere Somut Olmayan Kültürel Mirasın bilincini efsaneler örneğiyle geliştirmek amacıyla yapılacaktır. Bu çalışmaya çocuğunuzun katılımı 10 ders saati kadar zamanını alacak ve kendisinden dinlediği efsaneler ile ilgili resim çalışması yapması istenecektir. Tamamen gönüllülük esasına dayanan bu çalışmada kendisinden kimlik belirleyici hiçbir bilgi talep edilmeyecektir. Veli onayı yanı sıra, çalışma öncesinde çocuğunuzun da sözel olarak rızası alınacaktır. Cevaplar gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Elde edilen bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır.

Çocuğunuzun psikolojik gelişimine hiçbir olumsuz etkisi olmayan ve kişisel rahatsızlık verecek unsurlar içermeyen çalışma kapsamında, sorulardan ya da herhangi bir nedenden dolayı hoşnutsuzluk hissetmesi durumunda, çocuğunuz uygulamadan ayrılabilir. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak ve sorularınız için Asiye YILDIZ, Kayapınar ilçesi**** 0507**** numaralı telefonda ve ***@gmail.com adresinden iletişim kurabilirsiniz. Çocuğunuzun bu çalışmaya katılımı ile ilgili lütfen aşağıdaki seçeneklerden size uygun olanını imzalayıp çocuğunuzla birlikte okula gönderiniz.

Katkılarınız için teşekkür ederiz.

SORUMLU ARAŞTIRMACI

Adı Soyadı Asiye YILDIZ	Tarih .../...2022	İmza
----------------------------	----------------------	------

Bu çalışmaya. velisi bulunduğum gönüllü olarak katılmasını kabul ediyorum/kabul etmiyorum.

VELİ

Adı Soyadı	Tarih	İmza
------------	-------	------

EK-5. GÖNÜLLÜ KATILIM İZNİ

	DİCLE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU (EK 2)
---	---

Bu çalışma, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisi Asiye YILDIZ tarafından yürütülmektedir. Çalışma, 8.sınıfta görsel sanatlar dersinde öğrenim gören öğrencilere Somut Olmayan Kültürel Mirasın bilincini efsaneler örneğiyle geliştirmek amacıyla yapılacaktır. Bu çalışmaya katılımınız 10 ders saati kadar zamanınızı alacak ve sizden dinlediğimiz efsaneler ile ilgili resim çalışması yapmanız istenecektir. Katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır ve sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi talep edilmeyecektir. Cevaplarınız gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Elde edilen bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır.

Çalışma, kişisel rahatsızlık verecek unsurlar içermemekle beraber, sorulardan ya da herhangi bir nedenden dolayı hoşnutsuzluk hissetmeniz durumunda, uygulamadan ayrılabilirsiniz. Çalışma bitiminde, konuyla bağlantılı daha fazla bilgi almak ve sorularınız için Asiye YILDIZ, Kayapınar ilçesi**** 0507****numaralı telefonda ve ***@gmail.com adresinden iletişim kurabilirsiniz.

Bu çalışmaya katıldığımız için teşekkür ederiz.

SORUMLU ARAŞTIRMACI

Adı Soyadı Asiye YILDIZ	Tarih .../...2022	İmza
----------------------------	----------------------	------

Bu çalışmaya özgür irademle gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman ayrılacağımı bilerek, şahsımdan sağlanan bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

GÖNÜLLÜ KATILIMCI

Adı Soyadı	Tarih	İmza
------------	-------	------

EK-6. GÜNLÜK PLAN

8.sınıf GÖRSEL SANATLAR 1. HAFTA GÜNLÜK DERS PLANI

BÖLÜM I:

SÜRE	40 DAKİKA
DERS	GÖRSEL SANATLAR
SINIF	8.sınıf
ÖĞRENME ALANI	KÜLTÜREL MİRAS
ALT ÖĞRENME ALANI	SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	Somut ve somut olmayan kültürel miras kavramı hakkındaki bilgilerini aktarır.
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	A4 boyutunda resim kağıdı, kuru boya
DERS ALANI	Sınıf
KONU:	Kültürel Miras ve Kültürel Miras Unsurları
İÇERİK	Öğrencilere resim kâğıdı ve pastel boya dağıtılır. Öğrencilere, kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel miras unsurları, efsaneler ve bunların önemi hakkında hiçbir bilgi verilmeden bildikleri efsaneler hakkında resim yapmaları söylenir. Öğrencilerin efsaneler konusundaki bilgilerinin hangi seviyede olduğunu öğrenerek, verilen eğitim sonrasında ne seviyede ilerleme kat edebildiklerini belirlemek için öntest (resim) uygulanır.
BİREYSEL ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ	Verilen konuyla ilgili resim yapmaları istenir.
TEKNİK	Pastel boya tekniği
DEĞERLENDİRME	Ortaya çıkan ürünler uzman görüşü alınarak değerlendirilir

EK-7. GÜNLÜK PLAN

8.sınıf GÖRSEL SANATLAR 2. HAFTA GÜNLÜK DERS PLANI

BÖLÜM I:

SÜRE	40 DAKİKA
DERS	GÖRSEL SANATLAR
SINIF	8.sınıf
ÖĞRENME ALANI	KÜLTÜREL MİRAS
ALT ÖĞRENME ALANI	SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	Somut olmayan kültürel miras kavramını açıklayabilir. Somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarını ayırt etme becerisi kazanır. Somut kalınlılardan yola çıkarak doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır. Uygarılıkların insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.
ÖĞRENME- ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Akıllı tahta ile anlatım, dinleme, soru-cevap, beyin fırtınası
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Akıllı tahta, Power Point Sunumu, video izletimi
DERS ALANI	Sınıf
KONU	Kültürel miras Somut ve somut olmayan kültürel miras ve unsurları Sözlü anlatım ve gelenekler. Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler.
İÇERİK	Öğrencilerle somut ve somut olmayan kültürel mirasın neler olduğu hakkında beyin fırtınası yapılır. Kültürel miras hakkında beyin fırtınası yapıldıktan sonra somut olmayan kültürel miras unsurlarının neler olduğu sorulur cevap alınır. SOKÜM unsurlarından olan efsaneler hakkında soru sorulur ve cevap alınır. Akıllı tahtada kültürel miras, SOKÜM konusunun sunumu ile derse başlanır. Kültürel miras, somut ve somut olmayan kültürel mirasın ne olduğu anlatılır. SOKÜM unsurlarından sözlü anlatım ve gelenekler, toplumsal uygulamalar hakkında örnekler verilir, sorular sorulur ve cevap alınır. Öğretmen tarafından tüm sınıfın bir sonraki derse çevrelerindeki somut olmayan kültürel miras unsurlarının

	neler olduğu, hangi geleneklerin sık kullanıldığını ve en bilindik sözlü anlatımların neler olduğu hakkında araştırma yapmış olarak gelmeleri istenir.
BİREYSEL ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Derste özet yapmak, konuyla ilgili sorular sormak.

EK-8. GÜNLÜK PLAN

8.sınıf GÖRSEL SANATLAR 3. HAFTA GÜNLÜK DERS PLANI

BÖLÜM I:

SÜRE	40 DAKİKA
DERS	GÖRSEL SANATLAR
SINIF	8.sınıf
ÖĞRENME ALANI	KÜLTÜREL MİRAS
ALT ÖĞRENME ALANI	SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	Kültürel miras kavramını açıklayabilir. Somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarını tanıyabilir ve ayırt edebilir. Kültürel mirasın önemini kavrayabilir. SOKÜM unsurlarından sözlü anlatımlar, gelenekler, ritüellerin neler olduğunu tanıyabilir. Çevresindeki SOKÜM unsurlarını yansıtan öğeleri araştırarak örnek verir. Sözlü anlatımlar hakkında örnekler verir.
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Akıllı tahta ile anlatım, dinleme, video izletim, soru-cevap, beyin fırtınası
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Akıllı tahta Power Point Sunumu
DERS ALANI	Sınıf
KONU	SOKÜM unsurlarından Efsaneler
İÇERİK	Öğretmen tüm sınıfa bir önceki hafta çevrelerindeki somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarının neler olduğu hakkında araştırma yapmış olarak gelmeleri istediğini hatırlatır ve konu hakkında soru cevap yoluyla öğrencileri değerlendirir. Bir önceki hafta derste kültürel miras hakkında neler öğrendikleri hakkında soru cevap yoluyla hatırlatma yapılır. Somut ve somut olmayan kültürel miras unsurları hakkında bilgi verilir. Efsaneler hakkında örnekler verilir. Öğretmen tarafından tüm sınıfın bir sonraki derste çevrelerinde en sık anlatılan sözlü anlatımların neler olduğu hakkında araştırma yapmış olarak gelmeleri istenir.

**BİREYSEL
ÖĞRENME
ETKİNLİKLERİ**

Derste özet yapmak, konuyla ilgili sorular sormak

EK-9. GÜNLÜK PLAN**8.sınıf GÖRSEL SANATLAR 4. HAFTA GÜNLÜK DERS PLANI****BÖLÜM I:**

SÜRE	40 DAKİKA
DERS	GÖRSEL SANATLAR
SINIF	8.sınıf
ÖĞRENME ALANI	Kültürel Miras
ALT ÖĞRENME ALANI	Somut olmayan kültürel miras unsurlarından Efsaneler

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	Kültürel değerleri korumanın önemini açıklar. Kültürün geleceğe aktarılmasında sanat eserlerinin değer ve önemini açıklar. Efsaneler hakkında örnekler verir.
ÖĞRENME- ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, dinleme, soru-cevap, beyin fırtınası
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Akıllı tahta, Power Point Sunumu
DERS ALANI	Sınıf
KONU	Sözlü anlatımlar. Efsaneler.
İÇERİK	Öğretmen tüm sınıfa bir önceki hafta çevrelerinde en sık anlatılan sözlü anlatımların neler olduğu hakkında araştırma yapmış olarak gelmelerini istediğini hatırlatır ve bu konuda soru cevap yoluyla öğrencileri değerlendirir. Bir önceki hafta derste efsaneler hakkında neler öğrendikleri hakkında soru cevap yoluyla hatırlatma yapılır. Efsaneler hakkında örnekler verilir.
BİREYSEL ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ	Derste özet yapmak, konuyla ilgili sorular sormak

EK-10. GÜNLÜK PLAN**8.sınıf GÖRSEL SANATLAR 5. HAFTA GÜNLÜK DERS PLANI****BÖLÜM I:**

SÜRE	40 DAKİKA
DERS	GÖRSEL SANATLAR

SINIF	8.sınıf
ÖĞRENME ALANI	Kültürel Miras
ALT ÖĞRENME ALANI	Somut olmayan kültürel miras unsurlarından Efsaneler

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	Efsaneler hakkındaki bilgilerini, resimlerine doğru bir şekilde aktarır.
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Soru-cevap, uygulama(resim)
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	A4 boyutundaki resim kâğıdı, pastel boya
DERS ALANI	Sınıf
KONU	Anadolu Efsaneleri
İÇERİK	Ders süresince kültürel miraslarımız hakkında neler öğrendikleri hakkında soru cevap yoluyla hatırlatma yapılır. Öğrencilere resim kâğıdı ve pastel boya dağıtılarak efsaneler hakkında resim yapmaları istenir. Öğrencilerin SOKÜM konusundaki bilgilerinin hangi seviyede olduğunu öğrenmek, verilen eğitim sonrası ne seviyede ilerleme kat edebildiklerini belirlemek için görüşme formu ve sontest uygulanır.
BİREYSEL ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ	Konuyla ilgili sorular sormak, uygulama(resim)
TEKNİK	Pastel boya tekniği
DEĞERLENDİRME	Ortaya çıkan ürünler uzman görüşü alınarak değerlendirilir.

EK-11. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU**YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU**

Merhaba ben Asiye YILDIZ,

Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında tezli yüksek lisans öğrencisiyim.8.sınıf görsel sanatlar dersinde Somut Olmayan Kültürel Miras bilincinin geliştirilmesi (Efsaneler örneği) başlıklı araştırma yapmaktayım.

Araştırma kapsamında vereceğiniz kişisel bilgileriniz bilimsel araştırmada kullanılacak olup, 3. şahıslar/kurumlarla paylaşılmayacaktır. Görüşmede vereceğiniz bilgilerin içerik analizinin doğru yapılması için görüşmenin ses kaydının alınmasında sakınca var mıdır? Yoksa izninizle ses kaydına başlıyorum.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Asiye YILDIZ

İletişim No: 05....

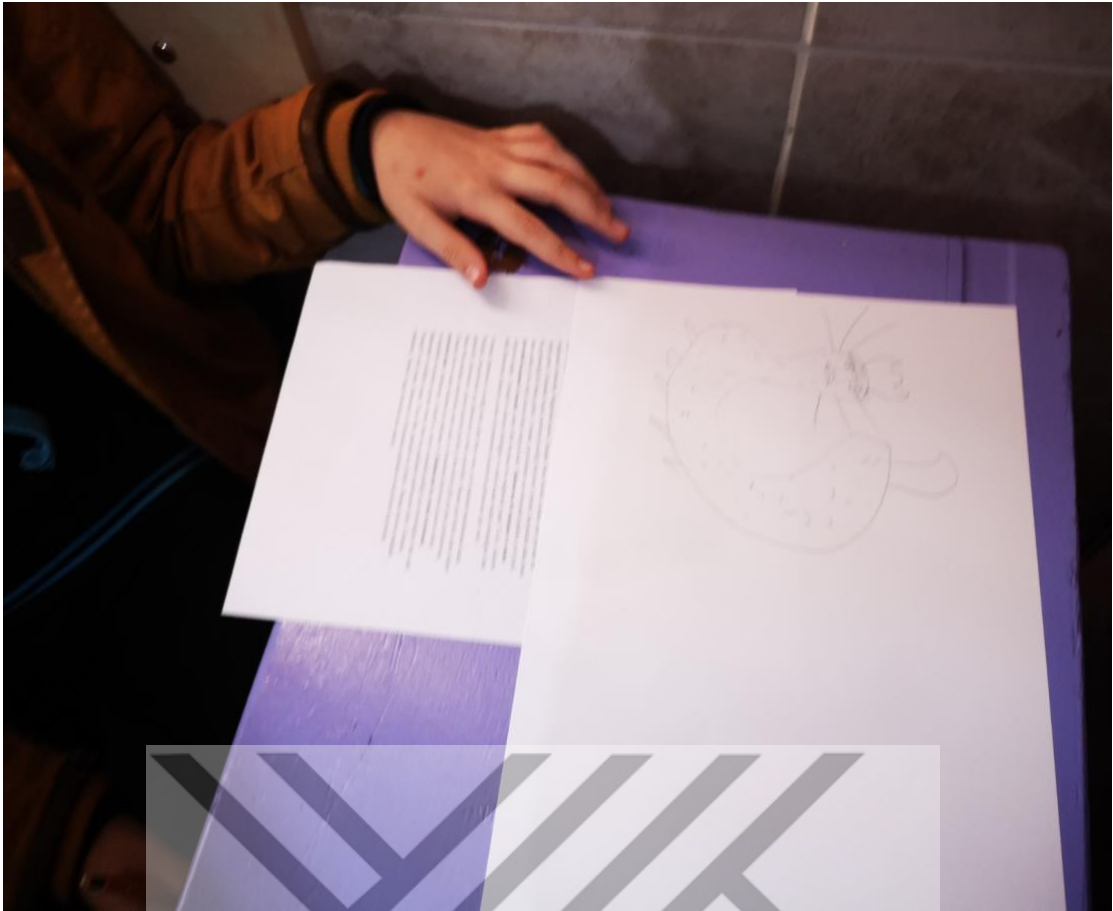
GÖRÜŞME SORULARI

1. Kültürel miras kavramından ne anlıyorsunuz?
2. Çevrenizde kültürel miras unsurları var mı? Bunlara örnek verebilir misiniz?
3. Size göre kültürel değeri olan ürünler nelerdir?
4. Kültürel miraslarımızın korunması için toplum olarak nasıl bir yol izlemeliyiz?
5. Somut olmayan kültürel miras denince ne anlıyorsunuz?
6. Somut olmayan kültürel miras unsurları nelerdir? Bunlardan hangileri daha çok dikkatinizi çekiyor? Neden?
7. Somut olmayan kültürel miras unsurlarından sözlü anlatım ve geleneklerden hangilerini biliyorsunuz?
8. Sizce somut olmayan kültürel miras unsurlarından hangileri daha önemlidir? Neden?
9. Ülkemizin sahip olduğu somut olmayan kültürel miras unsurları hakkında neler söylemek istersiniz?
10. Efsane kavramından ne anlıyorsunuz?
11. Yaşadığınız yere özgü bir destan, masal, efsane var mı? Varsa hangileridir?
12. Efsanelerin kültürümüzdeki yeri önemli midir? Neden önemlidir ya da neden önemli değildir?

EK 12. Çalışma ile İlgili Görseller

EK 13. Öğrencilerin Ön resim ve Son resimleri İle Efsanelere Verdikleri İsimler

Ön Resim

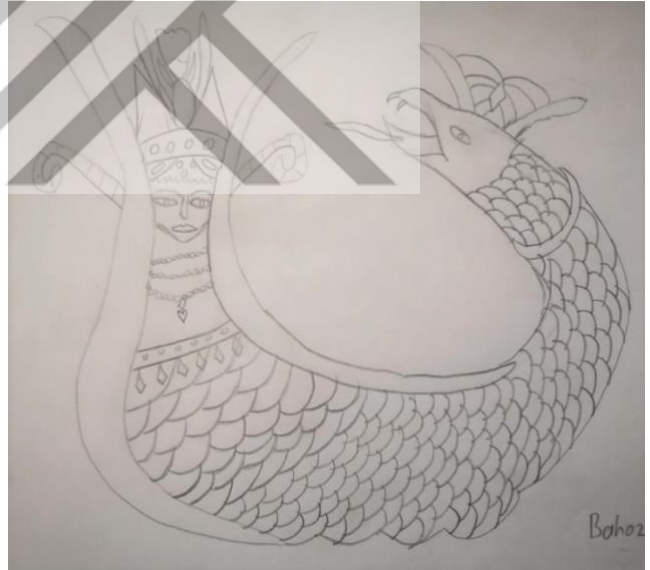

Son Resim

Ö1. En Büyük Dağların Arasında Bulunan Ev

Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi

Ö2. Efsane Messi (Arjantinli Futbolcu)

Şahmeran Efsanesi

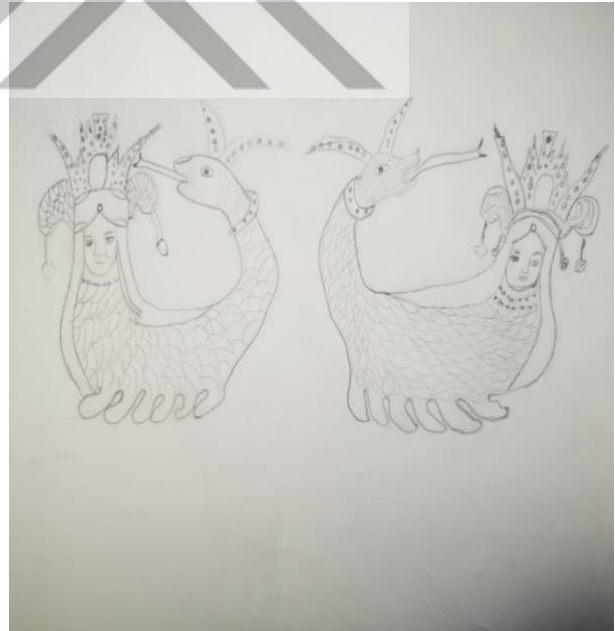
Ö3. Sokak Hayvanları

Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi

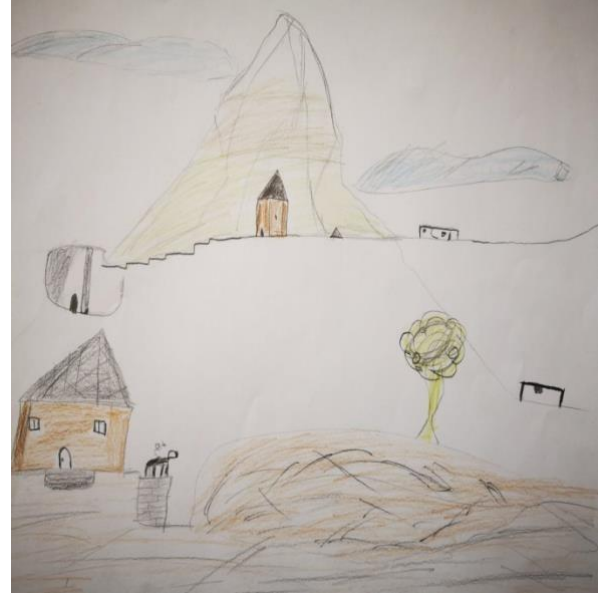
Ö4. Peri Bacaları Efsanesi

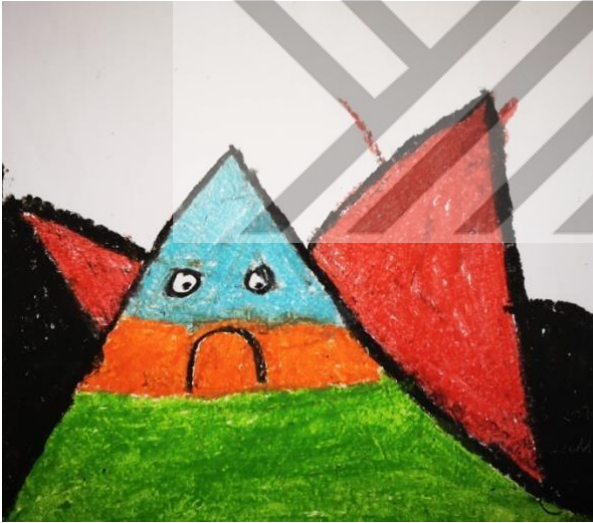
Şahmeran Efsanesi

Ö5. Van Gölü Canavarı

Ağrı Dağı Efsanesi

Ö6. Toros Dağları

Şahmeran Efsanesi

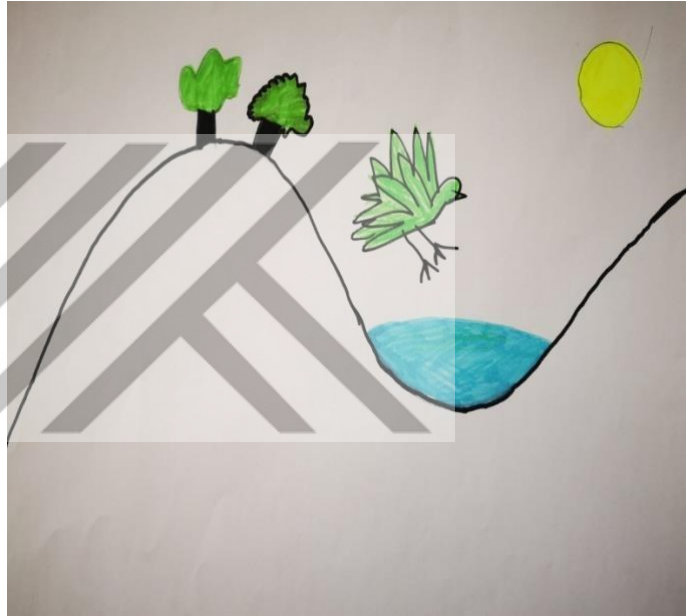
Ö7. Element Ejderhası (Çizgi Film)

Zümrüdianka Kuşu Efsanesi

Ö8. Ağzı Yamulan Kadın

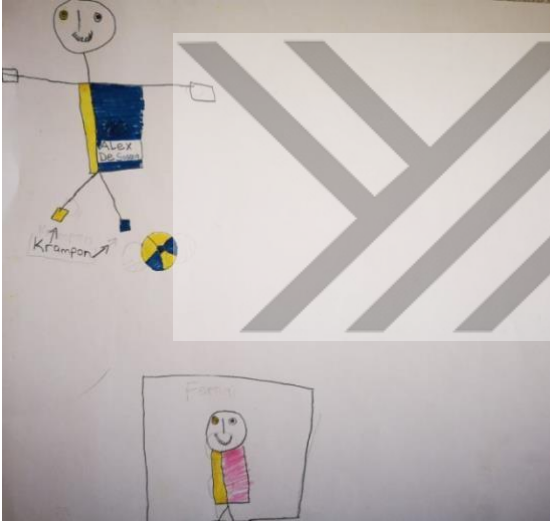
Zümrüdianka Kuşu Efsanesi

Ö9. Şahmeran Efsanesi

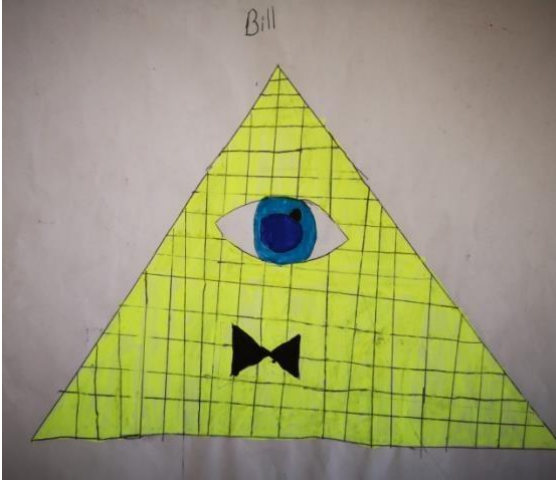
Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi

Ö10. Alex (Brezilyalı Futbolcu)

Peribacaları Efsanesi

Ö11. Bill Cipher (Esrarengiz Kasaba isimli çizgi film)

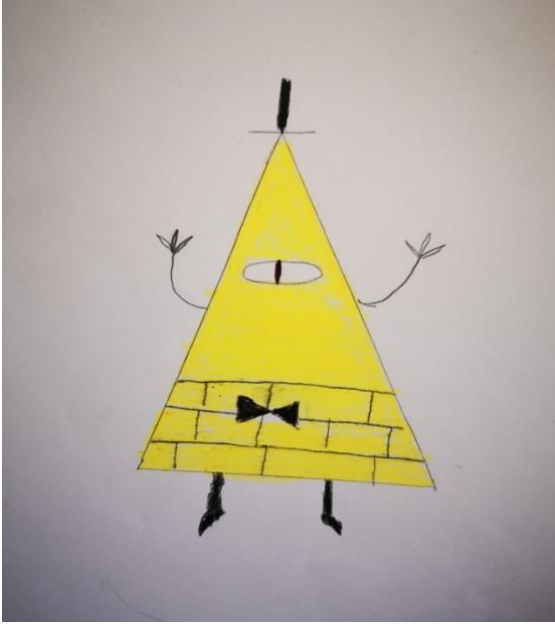
Ağrı Dağı Efsanesi

Ö12. Şahmeran Efsanesi

Peribacaları Efsanesi

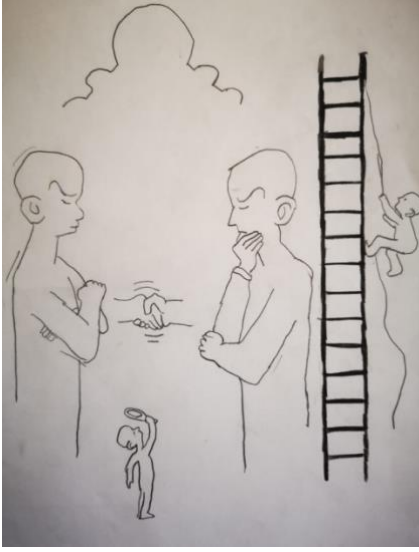
Ö13. Bill Cipher (Esrarengiz Kasaba İsimli Çizgi Film)

Lokman Hekim Efsanesi

Ö14. Çin Efsanesi

Şahmeran Efsanesi

Ö15. Hasan Aycın(Karikatür sanatçısı)

Ağrı Dağı Efsanesi

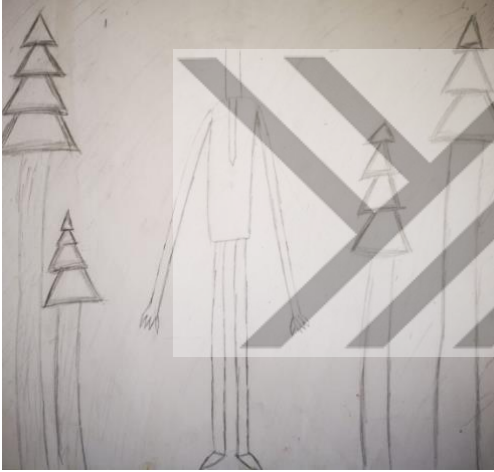
Ö16. Basiliys Yılanı (Avrupa Hikâyelerinde Geçen Efsanevi Karakter) Zümrüdianka Kuşu Efsanesi

Ö17. DABBE (Cin Çarpması, Korku Film)

Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi

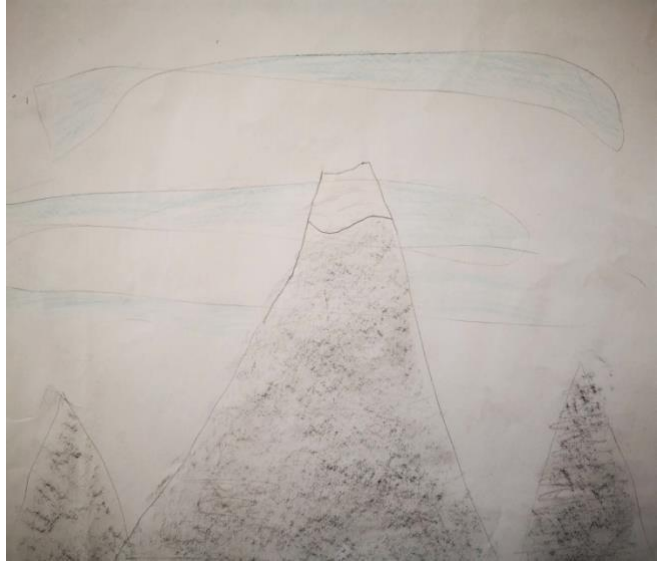
Ö18. Slender Man (Uzun Kâbus, Korku Karakteri)

Peribacaları Efsanesi

Ö19. Monika (Pizza)

Ağrı Dağı Efsanesi

Ö20. Van Gölü Canavarı

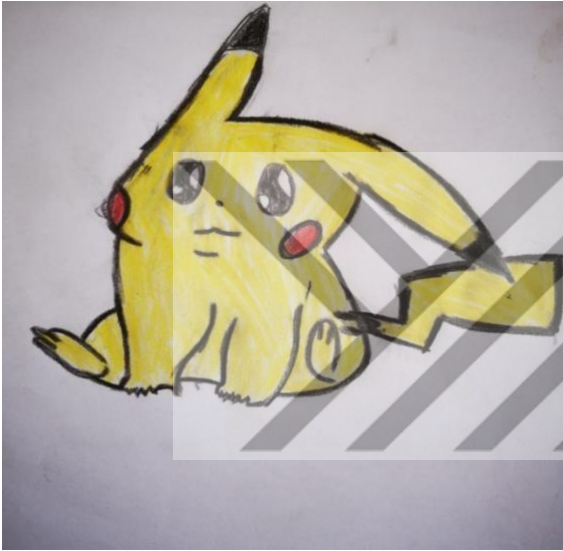
Zümrüdüanka Kuşu Efsanesi

Ö21. Hanko San (Japon Korku Efsanesi)

Kız Kulesi Efsanesi

Ö22. Pikachu (Çizgi Film Karakteri)

Zümrüdüanka Efsanesi

Ö23. İlluminati

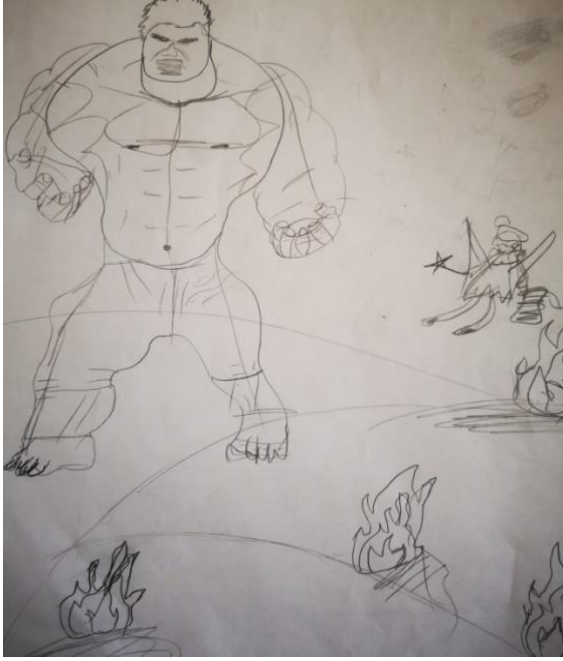
Kız Kulesi Efsanesi

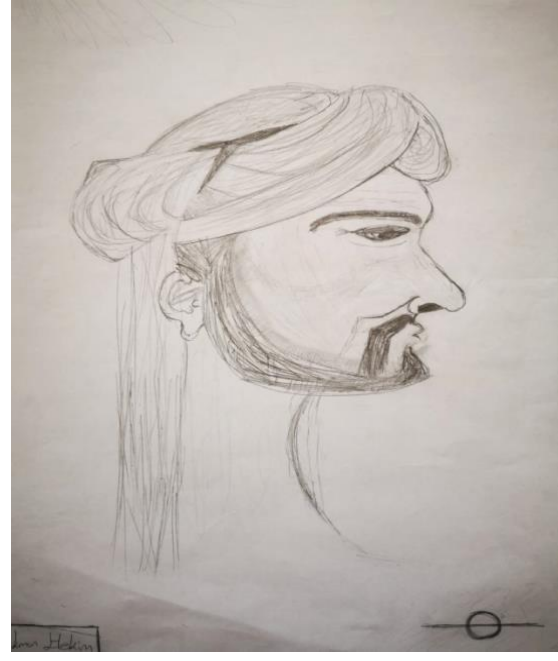
Ö24. Anime Karakteri

Zümrüdianka Kuşu Efsanesi

Ö25. Hulk (Çizgi Film Karakteri)

Lokman Hekim Efsanesi

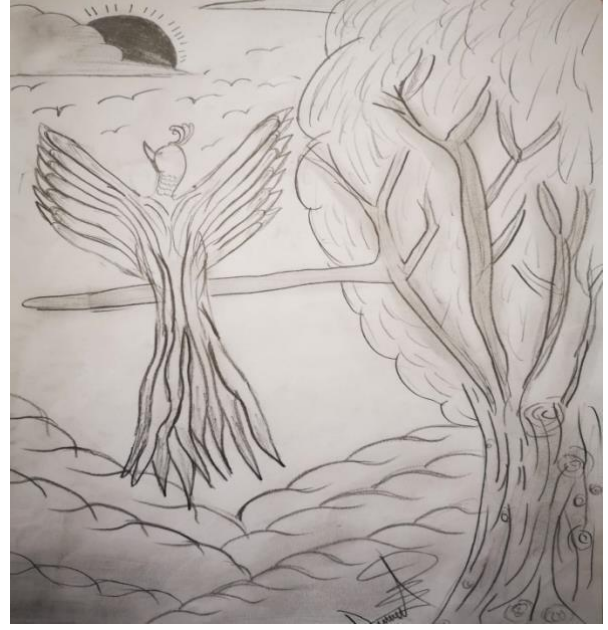
Ö26. Dağlar Efsanesi

Kız Kulesi Efsanesi

Ö27. Peri Kızı Efsanesi

Zümrüdüanka Efsanesi

Ö28. Bill Cipher Efsanesi (Esrarengiz Kasaba İsimli Çizgi Film)

İsimsiz

Ö29. Van Gölü Canavarı

Şahmeran Efsanesi

Ö30. Ağız Yırtık Kadın Efsanesi

Lokman Hekim Efsanesi